

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM
DALI
KORE DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MODERN KORE VE TÜRK EDEBİYATINDA KADIN
EDEBİYATÇILARIN DOĞUŞU

Hazırlayan
Burcu ÖNAL

Danışman
Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

(Yüksek Lisans Tezi)

MAYIS 2019
KAYSERİ

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
KORE DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MODERN KORE VE TÜRK EDEBİYATINDA KADIN
EDEBİYATÇILARIN DOĞUŞU

Hazırlayan
Burcu ÖNAL

Danışman
Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

(Yüksek Lisans Tezi)

MAYIS 2019
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı : Burcu ÖNAL

İmza :

YÖNERGEYE UYGUNLUK

“Modern Kore ve Türk Edebiyatında Kadın Edebiyatçıların Doğuşu” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan
Burcu ÖNAL

İmza
İmza

Danışman
Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

Doğu Dilleri ve Edebiyatları A.B.D. Başkanı

Prof. Dr. S. Göksel TÜRKÖZÜ

İmza

KABUL ve ONAY

Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ danışmanlığında **Burcu ÖNAL** tarafından hazırlanan “**Modern Kore ve Türk Edebiyatında Kadın Edebiyatçıların Doğuşu**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Kore Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

30/05/2019
Tez Savunma Tarihi

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Hatice Köroğlu TÜRKÖZÜ
Üye : Prof. Dr. S. Göksel TÜRKÖZÜ
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Melek KABA

.....
.....
.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 01/07/2019 tarih ve 27..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

01/07/2019
Doç. Dr. Kenan GÜLLÜ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Kore Dili mezunu olarak yine aynı bünyede devam ettiğim ve burayı ailem olarak görmeme vesile olan, tezime başlamadan önce ve başladıktan sonra sadece varlığını düşünerek bile motive olduğum, araştırmalarımnda her zaman benimle aynı heyecanı paylaşan, kendime örnek aldığım kadınlar arasında en değerlilerinden biri olan sevgili hocam Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ'ne, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'na bizleri sevgiyle bağlayan ve bu yolda her zaman fedakarlık göstererek öğrencilerini sevgisiyle besleyen Sayın Prof. Dr. Göksel TÜRKÖZÜ hocama, kadın kelimesinin beden bulmuş halini bana doğduğum andan itibaren izleten ve bu gücü bana hissettiren değerli anneme, her zaman destekleyicim olan aileme, öğrendiklerimi heyecanla anlatırken ilgiyle beni dinleyen ve yönlendiren kıymetli hocalarım Araş. Gör. Candan GİRAY ve Nihan KARAKUŞ HARMANCI'ya, Kore klasik edebiyatını bana tanıtan ve sevdiren KİM Ki Chang hocama, her zaman bir parçası olmaktan mutluluk duyduğum tüm Kore Dili ve Edebiyatı ailesine, benimle aynı yolda yürüyen yol arkadaşlarıma ve bana güvenen herkese en derin duygularıyla teşekkür ederim.

Burcu ÖNAL

Kayseri, Mayıs 2019

MODERN KORE VE TÜRK EDEBİYATINDA KADIN EDEBİYATÇILARIN DOĞUŞU

Burcu ÖNAL

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2019

Danışman: Doç. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

ÖZET

Türkiye ve Kore geçmişten gelen bağlarla birbirine bağlı olma özelliğini gösteren nadir ülkelerdendir. Türk ve Kore halkının bu yakınlıklarını ve benzerliklerini gösteren birçok nokta vardır. Bunlardan biri de edebiyattır. Kore ve Türk edebiyatında yaşanan gelişmeler farklı dönemlere rastlasa da çoğu zaman aynı özelliklerle karşımıza çıkar. İster klasik edebiyatta ister modern dönem edebiyatında olsun bu alana izini bırakmış kadın edebiyatçıların yaşadıkları, çektiği sıkıntılar ve var oluş çabaları da birbiriyle benzerlik gösterir. Bu tez çalışmasında Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan divan edebiyatı ile Cason Devleti döneminde karşılaştığımız klasik edebiyatın içinde yer edinmiş ve bu alanda kendini yetiştirmiş önemli kadın şahsiyetlere ve onların ortak noktalarına açıklık getirildi. Sonrasında bu dönemlerden itibaren kendini yeniden doğuran kadınların toplumdaki ortak sıkıntıları, seçtikleri edebi türlerin benzer yönleri, eserlerinde konu edindikleri kadınların yaşamları aktarıldı. Modern dönem edebiyatına geçişte feminizm etkisiyle yetişen edebiyatçıların, etkilendikleri faktörler, destek yayın kuruluşları ve önemli dergiler ele alındı. Her iki edebiyattaki kadın edebiyatçıların benzerliklerinin ortaya çıkarılması ve birbirinden habersiz aynı yolda yürüyen edebiyatçıların hatırlanması, bilinmeyenlerinin de tanıtılması için her iki ülkenin kadın yazarları kademeli olarak ele alındı.

Son olarak eski dönem kültürlerinin ortak noktaları, ülkedeki yenilik hareketlerinin başlama etkenleri, işleyişi ve uygulanışı, eski dönem kadınlarının yeni ve modern kadın formuna ulaşırken izlediği yollar, ortaya koydukları eserler ve kadınları bu alanda teşvik eden kişi ve kurumların yapısı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler; Klasik Kore edebiyatı, divan edebiyatı, Gabo, meşrutiyet, Konfüçyanizm, modern edebiyat, yeni kadın, aydınlanma dönemi, milli mücadele.

THE RISING OF WOMEN LITERATURES IN MODERN KOREAN AND TURKISH LITERATURE

BURCU ÖNAL

Erciyes University, Institute For Social Science

M.A. Thesis, May 2019

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ

ABSTRACT

Turkey and Korea are one of the rare countries which are capable of being interconnected with ties from the past. There are many points that show the closeness and similarities of Turkish and Korean people; one of them is literature. Although the developments in Korean and Turkish literatures are in different periods, they often come with the same features. The female authors who left their mark in that field, their life experiences, the problems they faced and their efforts to exist are similar, whether in classic or modern period of literature. In this thesis, it was clarified about the Divan literature that emerged in the Ottoman Empire and the important women personalities and their common points who take a place in classical literature that we encountered during the period of Coson Empire. After these periods, the common problems of women in the society, the similarities of the literary genres they chose, the lives of the women they discussed in their works were transferred. In the transition to modern literature, authors who were influenced by the effect of feminism, the factors which influence them, support broadcasting organizations and important magazines were discussed. They were all discussed gradually in order to reveal the similarities of women authors in both literature who walk the same path unaware of each other, to make them be remembered and to introduce the ones who are unknown.

Finally, the common points of the old period cultures, the starting factors of the innovation movements in the country, their functioning and application, the paths of the old women to reach the new and modern women, the works they put forward and the person who encouraged women in this field and the structure of institutions are examined.

Key Words: Classical Korean literature, divan literature, Gabo, constitutionalism, confucianism, modern literature, new Woman, enlightenment period, national struggle.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	ii
KABUL ve ONAY.....	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
TEZİN KONUSU	1
TEZİN AMACI VE ÖNEMİ.....	3
TEZİN SINIRLILIĞI	4
TEZİN YÖNTEMİ.....	5
LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ.....	5
BİRİNCİ BÖLÜM.....	9
1. DÜNYA TOPLUMUNDA KADIN.....	9
1.1 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KORE VE TÜRK TOPLUMUNDA KADIN	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	23
2. KORE VE TÜRK TOPLUMUNDA DİN VE KADIN	23
2.1 KONFÜÇYANİZM KÜLTÜRÜ VE KORE KADINI.....	23
2.2. İSLAM KÜLTÜRÜ VE TÜRK KADINI	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
3. KORE VE TÜRK KADINININ STATÜSÜNDE YAPILAN YENİLİKLER....	28
3.1 GABO REFORMU VE REFORM DÖNEMİ.....	32
3.2. GABO REFORMUNUN KORE KADININA ETKİSİ.....	34
3.3. TANZİMAT VE II. MEŞRUTİYETİN İLANI VE REFORM DÖNEMİ.....	37
3.4. TANZİMAT VE II. MEŞRUTİYETİN TÜRK KADININA ETKİSİ	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	44
4. KORE VE TÜRK EDEBİYATINDA KADIN	44
4.1. COSON DÖNEMİNDE KADIN YAZARLARIN HAYATINA GENEL BAKIŞ	53
4.2. OSMANLI DÖNEMİNDE KADIN YAZARLARIN HAYATINA GENEL BAKIŞ	59
BEŞİNCİ BÖLÜM	62
5. SAVAŞ VE KADIN.....	62

5.1. SAVAŞ VE KORE KADINI.....	652
5.2. SAVAŞ VE TÜRK KADINI.....	65
ALTINCI BÖLÜM	68
6. KORE VE TÜRK KADIN DERGİLERİ.....	68
6.1. KORE DERGİLERİNİN İÇERİKLERİ.....	68
6.2. TÜRK DERGİLERİNİN İÇERİKLERİ	69
YEDİNCİ BÖLÜM	73
7. KORE VE TÜRK TOPLUMUNDA YENİ KADIN FORMU	73
SONUÇ.....	76
KAYNAKÇA	79
ÖZ GEÇMİŞ.....	83

KISALTMALAR:

a.g.e.	:	Adı geçen eser
C	:	Cilt
ed.	:	Editör
S	:	Sayı
ET	:	Erişim Tarihi
vb.	:	Ve benzeri
MÖ	:	Milattan önce
MS	:	Milattan sonra
yy	:	Yüzyıl
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı

GİRİŞ

TEZİN KONUSU

Tüm dünyada edebiyat alanına öncülük eden edebiyatçılardan bahsederken genellikle erkek edebiyatçı isimleriyle karşılaşırız. Bu durum hem Türk edebiyatı hem de Kore edebiyatında da geçerlidir. Modern edebiyatın kuruluşu döneminde öncü isimlerden bahsederken karşımıza çıkan ilk isimler Türk edebiyatında Namık Kemal, Yakup Kadri, Halid Ziya iken Kore edebiyatında İ Goanğ Su, ÇÖ Nam Son, İ İn Cig'tir. Elbette ki bu aydınların hem edebiyat dünyasının değişiminde hem de kadın edebiyatının gelişimindeki katkıları inkâr edilemez. Ancak her dönemde rastladığımız kadının var oluş mücadelesi, onların bu zorlukları aşma çabası sırasında ortaya koydukları eserler edebiyatın işleyişini değiştiren önemli etkenlerdir. Sosyal, ekonomik ve siyasal yönden kısıtlamalara maruz kalan kadınlar yaşadıkları sıkıntıları açığı vurma yolu olarak edebiyata yönelmişlerdir. Eski Kore yani Coson'da varlığının reddedilişini kabul edemeyen kadınlar toplumsal kurallar çerçevesinde imkanlarını zorlayarak bu alanda yer edinmeye çalıştılar. Tek görevi iyi bir eş ve bilge bir anne olmakken, erkekler gibi yeteneklerini ortaya koydukları zaman oldukça yoğun eleştirilere maruz kalmışlardır. Kore'nin üç krallık dönemiyle başlayan bu sürecin Coson'un yıkılışına kadarki geçen süreçte kadının geçtiği yollar ve evrilme süreci oldukça çetrefilli olmuştur. Erkeğe bağımlı bir hayat süren kadınlar yeni formuna dönüşürken kimseye boyun eğmeyen bir tavır tutunmuşlardır. Fransız İhtilali'yle tüm dünyayı saran özgürlük akımı kadın adına dönüm noktasıdır. Avrupa'dan getirilen yeniliklerin topluma uygulanması oldukça sancılı olmuştur. Kore'de Konfüçyanist düşünce sistemi, Türk toplumunda egemen İslam kültürü bu süreci zorlaştıran en önemli unsurlardır.

Dini görüşlerin topluma uygulanışı sırasında en büyük kısıtlama kadınlara getirilmiştir. Ev, çocuk ve eş üçgeni arasında kalan kadın, uygulanan yasakların sorumluluğu ile birlikte yaşama tutunmaya çalışmışlardır. Kore’de devlet düzeninin yapı taşı olan Konfüçyanizm yasalarıyla kadınlar, erkeklere hizmet eden ve sağlıklı erkek evlat dünyaya getirmekle yükümlü hizmetkarlar statüsündedir. Ancak dönem şartları sebebiyle anne ve eş olabilen kadınlar kendilerini şanslı saymıştır. Çünkü toplumda barınan kadınlar arasından alt tabakadakiler, gayri meşru doğanlar, cariyeye konumundakiler ve cariyelerden doğanlar bu kadar şanslı değillerdi. Tüm bunların yanında bir de erkekleri eğlendirmekle görevli giseng denilen, eğlence sektörü için eğitilmiş hayat kadınları da vardı. Hal böyleyken kadınların kendilerini ifade şekilleri yine ellerinin uzanabildiği yere kadar olmuştur. Bu noktada da devreye edebiyat ve şarkılar girer. Küçüklüklerinden itibaren aile hayatı ve edebiyat üzerine eğitim alan kadınlar sıkıntılarını, hayallerini ya da olmak istedikleri yeri şiirlerle ifade etmişlerdir. Kore klasik edebiyatında meşhur şico denilen şiir türünde, divan edebiyatında ise gazel ve kaside türünde birçok eser bırakmışlardır. Ancak bu eserler edebi çevrede pek de kabul görmemiştir. Çünkü kadının edebiyatla ilgilenmesi o dönemde hoş karşılanan bir durum değildir. Yine de kadınlar yazmaktan vazgeçmemiş sadece eserlerini edebi çevrede değil, daha çok kendi aralarında elden ele paylaşmış, kendi oluşturdukları cemiyetlerde okumuşlardır. Bu toplantılarda aynı zamanda kısıtlanan yaşamları hakkında konuşmuşlar, eleştirilerini dile getirmişlerdir.

Bu durum Kore toplumunda Gabo Reformu, Türk toplumunda ise Tanzimat’la başlayan yenilik hareketleriyle değişmeye başlamıştır. İki toplumun bu yeniliklerini tanıklık eden dönem, geçiş dönemi olarak kabul edilir. Bu dönemlerde her iki toplumda da kadın eğitiminin üzerinde durulmuş ve yeni okullar açılmıştır. Okuma yazma, ev idaresi, yabancı dil, moda üzerine eğitim veren bu okulların özelliği ilk dönemlerde kızlar ve erkekler için ayrı ayrı açılması ve özellikle öğretmen yetiştirmeye yönelik olmasıdır. Bu da öğretmen olarak iş hayatına başlayan kadınların kamusal alanda yer edinmesi anlamına gelmektedir. Getirilen reformlar tam anlamıyla kadını sosyal alanda kabullenmiş olmasa da bu yönde atılan ilk adımdır. Feminizm üzerinde daha çok konuşulmuş, kadın hakları daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. Bundan sonra kadın kamuda, siyasette, sanatta ve edebiyatta daha fazla hakka sahip olarak ilerlemiş, yeniliklerin yol çizicisi konumuna gelmiştir. Arka planda bırakılan kadın hem zekâsı hem de cesaretiyle karşılarında duranlara kendisini ispatlamıştır. İster savaş döneminde,

milli mücadelede, aydınlanma döneminde olsun ister, eğitimde, edebiyatta olsun erkek meslektaşlarıyla yarışır duruma gelmiştir. Batının yeniliklerini kurulan dergi ve gazeteler yayınlamışlar, edebiyatı halk için kullanmışlar ve daha fazla kişiye ulaşmayı hedeflemişlerdir. İstediklerini elde eden kadınlar günümüz Kore ve Türkiye’inde kadının toplumdaki konumunu ileriye taşımışlardır.

Hem Kore hem de Türk toplumundaki kadınların, bu kadınlardan edebiyatçı olanların kimlikleri, Modern Kore Edebiyatı Tarihi (2017), Woman in Korean History (Kore Tarihinde Kadın, 2008), Kadınla Edebiyatın Doğuşu (여성과 문학의 탄생, 2015), Kadınların En Güzel Tarihi (2013), Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri (2011) adlı eserler temel alınarak incelenmiştir.

TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

Bu tezin amacı Kore ve Türk edebiyatında kadın edebiyatçıların ortak noktalarını ve benzerliklerini, çabalarını, edebiyata katkılarını karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktır. Günümüz toplumunda bir yeri olan kadının geçmişte ne gibi zorluklar yaşayarak günümüze ulaştığını, bu yaşananların yanı sıra edebiyatı kendine yol olarak belirleyen kadınların ulaştıkları noktaya ışık tutmaktır. Aynı zamanda Kore’de ve Türkiye’de yaşamış olan edebiyatçı kadınların hem kendi adına hem de tüm kadınlar adına ne gibi adımlar attığını araştırmak ve ortaya koymaktır. Kore edebiyatı siyasetten ve ülke sorunlarından oldukça etkilenen ve verdiği eserlerle döneminin edebiyatına büyük ölçüde katkı sağlamasıyla Türk edebiyatı ile benzer noktalar taşımaktadır. Kore’de yaşanan sömürge dönemi ve kadının toplum içinde yer edinme çabasından yola çıkarak bu noktada uğraş veren kadınlar üzerinde durmak bu tezin amacıdır. Kadın edebiyatçıların var olma döneminde ilk önce hangi konulardan yola çıktığı, kendilerine yol olarak seçtikleri türler, hangi alana eğilimlerinin olduğu belirtilmiştir. Bu noktada ise ele alınan dönemleri etkileyen unsurlar, toplumsal olarak yaşanan sıkıntılar, kadınların edebi alanda yaptıkları çalışmalar ve daha sonrasında kadınların toplumda var olma isteği tezin iskeletini oluşturmaktadır.

Edebiyatı kadın konusu birçok kültürde farklı biçimde ele alınmıştır. Romanlarda, şiirlerde farklı boyutlarda gözümüze çarpar. Ancak kaynak taraması yapıldığında Kore kültürü ve Türk kültüründe ve edebiyatında kadının konumunu

karşılaştırmalı olarak ele alan kaynağa pek rastlanmamaktadır. Bu alanda yapılan öncü bir çalışma olarak Koreli yazar OH Eun-Kyung'un 'Feminist Eleştiri Bağlamında 20. Yüzyıl Türk ve Kore Romanında Kadın' adlı araştırmasının adını burada anmak gerekir. Buna rağmen Kore-Türk toplumunda kadın konusu kaynak bakımından oldukça kısıtlı ve sıkıntılı bir konudur.

Ek olarak Türkiye'de iki toplumun kadın imgesi gerek eser üzerinden gerek kadın yazar ve şairler üzerinden karşılaştırmalı olarak ele alınmamıştır. Bu tezin önem arz etmesinin sebebi konu bakımından bir ilk olmasıdır.

Tezin içeriğinde incelenecek kadın yazar ve şairler üzerinden edebiyat, dönem ve kültür aktarımı ile kişilerin birçok konuda bağlantılı olarak edebiyat, toplum ve kültür açısından bilgi sahibi olması hedeflenmiştir. Daha önce Türkiye'de üzerine inceleme yapılmamış Koreli kadın edebiyatçıların kişiliği, eserleri, görüşleri, varlığını ortaya koyma çabası açısından da tezin önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

TEZİN SINIRLILIĞI

Tezde kaynak olarak bulunan Kore edebiyatı üzerine yazılmış tüm Türkçe, Korece ve İngilizce kaynaklardan yararlanılmıştır. Modern Kore Edebiyatı Tarihi (2017), Woman in Korean History (Kore Tarihinde Kadın, 2008), Kadınla Edebiyatın Doğuşu (여성 과 문학의 탄생, 2015), Kadınların En Güzel Tarihi (2013), Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri (2011) adlı kitaplar temel alınarak hazırlanmıştır.

Ortaya konan bu çalışmada, Kore ve Türk Edebiyatına kadınların etkisini, Türk ve Kore toplumundaki kadının yeri ve önemli edebiyatçıları ele alınarak bu alanda sınırlı tutulacaktır. Amaç bugüne kadar yapılan çalışmalarda edebiyat dünyasında kadın edebiyatçıların etkisinin nasıl olduğunu aktarmaktır. Kadın edebiyatçıları çerçevesinde değinilmemiş noktalara değinmektir. Bu noktada esas alınan kaynakların yanında toplumu etkileyen siyasal ve sosyal konulara değinilerek bu yönde de incelemeler yapılmıştır. Edebiyata adım atan Koreli kadınların kendilerini gösterdiği ilk zamanlar, hem eserleri ve eserlerinde ele aldıkları konular modern ve klasik edebiyat dönemine bağlı kalınarak sınırlandırılacaktır. Ancak edebiyat konuları içerisinde incelenen sanatçıya ve eserine göre dönemi, toplumsal yapıyı anlamaya yönelik açıklamaların kısa olmasıyla birlikte anlaşılır olması hedeflenmektedir.

TEZİN YÖNTEMİ

Tez hazırlanırken öncelikli olarak edebi dönemler incelenecek sonrasında dönem içerisinde karşımıza çıkan önemli kadın edebiyatçılara yer verilecektir. Edebiyatta kadın figürünün nasıl ortaya çıktığı, ilk kadın edebiyatçılar, bu dönemde yaşanan olaylar ve sıkıntılar, olayların tarihçesi hem Kore’de hem Türkiye’de kadın imgesi üzerine durulmuş eserler, tezler, makaleler incelenerek, kadın edebiyatçıların üzerine durduğu konular, geçmişten günümüze izlenen yol ve geline nokta nedir gibi çeşitli konu ve soruların üzerine durulmuştur. Çalışmalarıyla kendini tanıtmış kadın edebiyatçıların hayatını, eserlerini, edebi kişiliklerini ve edebi alanda öncü kadınları ele alan çalışmalar kaynak olarak kullanılmıştır. Bu konuda yayınlanmış Türkçe kaynaklardan faydalanılmış, İngilizce ve Korece olan kaynaklar ise çevrilerek kullanılmıştır. Koreli edebiyatçılardan, eserlerinden bahsedilirken ve Korece kaynaklardan çeviri yaparken özel isimlerin ilk kullanımında Korece olarak parantez içinde verilmiş olup, daha sonraki kullanımlarda ise Türkçe okunuşlarıyla belirtilmiştir.

LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Tezin yazım aşamasında yapılan taramalarda ve araştırmalarda birçok kaynağa ulaşılmıştır. Ulaşılan kaynaklardan tezin iskeleti oluşturan ve esas alınmış kaynaklar şu şekildedir;

- KÖROĞLU TÜRKÖZÜ, Hatice, Modern Kore Edebiyatı Tarihi, Likya Yayınları, 2017

Dönem üzerine inceleme yapılırken Kore Edebiyatı üzerine birçok çalışması bulunan Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ’nün Modern Kore Edebiyatı Tarihi adlı eserinde Kore’nin dönemine etki eden olaylar ve 1910’lu yıllardan itibaren edebi alandaki gelişmeleri sıralı olarak bize sunmaktadır. Eser kronolojik olarak Kore Edebiyatının dönemlerini, önemli olaylarını, şairlerini, yazarlarını, edebi türleri ve dönemlerini ele almaktadır. Eser içerisinde kadın edebiyatçıların araştırılmalarına

olanak sağlayan bilgiler mevcuttur. Bu eser kadın edebiyatçıların ve dönemin aydınlarının ortaya koyduğu eserlerdeki kadın imajının olarak ele alınışı ve işlenişı hakkında yol gösterici bir kaynaktır. Tezin dönem sıralamaları bu kaynaktan yararlanılarak oluşturulmuştur.

- HÉRİTİER Françoise, PERROT Michelle, AGACINSKI Sylviane ve BACHARAN Nicole, Kadınların En Güzel Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013

Dört yazardan oluşan eser toplumdaki kadının yerini tespit etmesi yönü ile önemli bir kaynakçadır. Arkaik toplumdan günümüze uzanan kadının konumunu en derin ayrıntısına kadar inceleyen kitap, kadının varoluşunu da ele almaktadır. İnsanlığın başlangıcından karma dünyaya uzanan tarihsel boyuttaki kadın evrenini aşamalarıyla incelemek mümkündür. Hazırlanan tezde kadınların edebiyata ayak bastığı döneme kadar cinsiyet sebebiyle karşılaştıkları toplumsal baskılar bu eserden faydalanılarak analiz edilmiştir.

- İ Be Yongğ, Woman in Korean History, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008

Eser Kore kadının geçmişten günümüze uzanan tüm tarihsel geçmişini kapsamaktadır. Kore Klasik Edebiyatı döneminden, geçiş dönemi ve modern dönemleri kronolojik olarak sıralamıştır. Klasik edebiyatta karşımıza çıkan kadın edebiyatçılar, dönemin sosyolojik problemleri çerçevesinde ele alınmıştır. İz bırakan kadınlar, eserler, eserlerin ortaya çıkma süreci, Kore'nin devlet ve toplum olarak yaşadığı zorluklar, kadına etkisi yönünden anlatılmıştır. Eser ülkenin içinde bulunduğu savaşlar, din etkisi, dönemin ileri gelen kadınları, eski çağ ve yeni çağ kadınının sosyal statüsünü kavramak açısından önemlidir. Tezin içeriğine uygun olarak bu eser eski dönem edebiyatları karşılaştırması sırasında esas kaynak konumunda kullanılmıştır.

- CUNBUR Müjgan, Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri, Türk Kadınları Kültür Derneği Yayınları, Ankara 2011

Müjgan Cunbur'un eseri Women in Korean History kitabı ile benzerdir. Cunbur Türk toplumunda var olabilmek adına mücadele eden kadınları hayat hikayeleriyle birlikte eserine alır. Toplumsal sorunların vurgusu, geçiş dönemleri ve bu dönemlerin kadınlar üzerindeki etkilerinden sonra kadıların edebiyata etkileri ele alınmıştır. Türk Edebiyatının kadınlar açısından tarihsel olarak ele alınması noktasında

önemli bir kaynaktır. Tezin Türk Edebiyatı bölümünde klasik dönem edebiyatında kadın yazar ve şairlerin edebi kimliği ve özel hayatları noktasında yararlanılmıştır.

- O In Gyong(오은경), Feminist Eleştiri: XX. Yüzyıl Türk ve Kore Romanında Kadın, Ankara: Kemal Yayınları,2005

Türkolog olan O In Gyong'un eseri karşılaştırma aşamasında kullanılan kaynaktır. Aynı zamanda kadın edebiyatçılardan ziyade, Kore edebiyatında kadın imgesi hakkında çeşitli ve önemli bilgiler sunması açısından önem taşır. Edebiyatın yanı sıra Kore kadınının sosyal yaşama ilk adımlarını attığı dönemleri ve bu yönde yapılan çalışmaları anlatmaktadır. Hem Türk hem Kore edebiyatında kadın imgesinin kullanılışını eser-yazar ilişkisiyle anlatması bakımından karşılaştırma ve kaynak bakımından çeşitlendirici etkisi bulunmaktadır. Hem edebiyatta hem toplumda Kore kadınının yeri hakkında bilgi vermesi yönünden oldukça önemlidir.

- LEE Peter H., A History of Korean Literature, Cambridge University Press, United Kingdom, 2003

Bu kitabın kapsamlı geçmişi, araştırmacılar ve öğrenciler için olduğu kadar genel okuyucu için de önemli bilgiler sağlamaktadır. Tarih ve eleştiriyi birleştiren çalışma tüm türlerin gelişimini anlatmaktadır. 25 bölüm içerisinde, yirminci yüzyıl şiirini, kadınların romanı ve Kuzey Kore edebiyatını kapsar. Bu alana büyük katkı sağlaması sebebiyle uzun yıllar Kore edebiyatını araştırma noktasında birincil kaynak niteliğindedir. Tezin konusuyla alakalı olarak 'kadınların romanı' adlı bölümünden istifade edilmiştir. Tarihsel gelişim sürecinden yararlanılarak, kadın edebiyatçıları açısından sınırlı tutulmuştur.

- ŞİM Cin Gyong, Kadınla Edebiyatın Doğuşu, Seul, 2015 (심진경, 여성과 문학의 탄생, 서울 2015)

Şim Cin Gyong'un Kadınla Edebiyatın Doğuşu kitabı Sanat Araştırma Destek Projesinde yayımlanmıştır. Kitap içerik olarak çeşitli bölümlerden oluşur. Kadınların edebiyata dahil olduğu süreci ve kökenini araştırırken aynı zamanda temel problem olarak 'kadın edebiyatı nedir' sorusunu sormaktadır. Bu da kitabın Kore'deki kadın edebiyatçıların çeşitli yönlerini araştırdığını ve kadın edebiyatının ne olduğunu araştırdığını göstermektedir. Tezde de bu konulara ağırlık verildiğinden kadın edebiyatının yönlerini, yönelimlerini bulma noktasında önemli kaynak statüsündedir. Şim Cin Gyong, Kore Modern Edebiyat'ını yazar Kim Myong Sun'un yaşamı ve şiirleri üzerinden anlatarak, dönemin değişimine ve kadın edebiyatçı algısına vurgu

yapmaktadır. Bununla birlikte Kore Edebiyatının yeni dönemdeki karakterini de bu olgular üzerinden değerlendirmiştir. Modern edebiyatın oluşumu, bazı açılardan, bir kadının özel aile hayatı ve içindeki gizli kalanlar üzerinden aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DÜNYA TOPLUMUNDA KADIN

Kadın ve erkeklerin değer yargıları nedeniyle bulundukları toplumdan dışlandıkları tarih boyunca gözlemlenen bir durumdur. Ancak cinsiyeti nedeniyle toplumdan dışlanan, aşağı görülen ya da sosyal yaşamından mahrum bırakılan bir erkeğe rastlamak oldukça zordur. “Tarih boyunca hem erkeklerin hem de kadınların mensup oldukları sınıf, ırk, dinsel, toplumsal vb. nedeniyle tarihsel geleneğin dışına itilmeleri çok sık rastlanan bir olgu, ama hiçbir erkeğin salt cinsiyeti nedeniyle dışlandığı görülüyor. Oysa kadınlar için durum böyle değil; onlar, aidiyetleri ne olursa olsun, sınıf cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa tabi tutuluyorlar ve tarihin yazılması ve yorumlanması işleminden, daha genel olarak sembol yaratma işleminden dışlanıyorlar ve tarihin yapımına etkin olarak katılan özneler oldukları halde, kendi tarihlerini bilmekten alıkonuyorlar.”¹

Oysa ki bir toplumun uygarlık seviyesi, o toplumun kadınına verdiği değerden yola çıkarak anlaşılmaktadır. Kadının konumunun ve refahının üst seviyede olması, kadın-erkek eşitliğinin arasındaki farkın hiç olmaması, toplumda kadına verilen roller ve görevlerle bu durum izah edilebilir. Ancak ne yazık ki bu koşulların anlatımında bile kadınların hakları ve toplumdaki refahı yine erkeklerin sahip olduğu haklarla kıyaslanarak ortaya konmaktadır. Gelişim sürecinde olan toplumlar kadının konumunu bireyselliğinden ziyade eş ve anne olma yönleriyle aktarmaya devam etmektedir. Kadının sosyal yaşamdaki hakları, siyasi, ekonomik, kültürel ya da bireysel haklarının varlığı dikkat edilmesi gereken ilk konudur. Tarih boyunca dünya genelinde neredeyse tüm toplumlarda kadınlar ‘cinsiyetler arası değer ayrımcılığı’na maruz kalmıştır. Toplumdan, sosyal hayattan, siyasetten, eğitimden mahrum bırakılan kadınlara yalnızca anne ve eş olma hakkı tanınmıştır. Bu durum ise günümüzde şu şekilde izah edilebilir; “Kadının yeri evidir anlayışı” nedeniyle kadın istihdamı engellenmekte ve kadın iş gücünün %71’i kayıt

¹ Fatmagül Berktaş, Tarihin Cinsiyeti, Metis Yayınları, İstanbul 2003, ss.21

dışına itilmektedir. Kadınların %85'i genellikle ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Karar organlarındaki kadın oranları %7'dir."².

Namus denilen kavram tarih boyunca kadının kimliği olmuştur. Kadınlar öteden beri namus ile eşdeğerde görülmüş ve toplumdaki kadın imajı her zaman namus kavramı ile birlikte düşünülüp gelmiştir. Namus kavramının kadınların üzerine görev olarak yüklenmesi sebebiyle hem toplumda hem de aile içinde belirlenen kurallar çerçevesinde hareket etmesi beklenmiştir. Bu sebepler arasında hem toplum hem de aileleri tarafından desteklenmemeleri bunun başlıca unsurlarıdır. Kore ve Türk toplumunda etkisini gösteren Batı düşüncesi ile kadın hakları gündeme gelmeye başlasa da Avrupa'da da kadınlar kendi hakları için zorlu süreçlerden geçmek zorunda kalmıştır. Hristiyanlığın Batı'da etkisini göstermesiyle başlayan bu süreç uzun yıllar pasif bir ilerleme kaydetmiştir.

"Avrupa'da Hristiyanlıktan önce kadın hakları konusunda kayda değer bir durum yoktu. Genellikle ilkel toplumlarda olduğu gibi kadının statüsü erkeğin statüsünden aşağı bir biçimde şekillenmişti. Ama yine de kadınların boşanma, mülk edinme miras hakları sınırlı da olsa vardı. Hristiyanlık da kadın hakları konusunda aslında büyük bir değişim getirmemiştir."³ Bu koşullar altında kadın, tüm haklarından soyutlanarak hayatını tamamladığı eve hapsedilmiştir. Orta Çağ'da erkek üstün varlık konumundayken, kadın ona hizmet etmekle görevlidir. Hatta öyle ki, "...kutsal dinde yediği elma ile insanın cennetten kovulmasına neden olan kadın cezalandırılmalı, daha doğrusu günahının bedelini ödemelidir."⁴ Ancak zamanla Rönesans ve devamında gelişen hümanizm ile kadın kavramı konuşulmaya başlanmıştır. Ortaya konan eserlerde kadın varlığının kabulü, sonrasında da Rönesans ile gelen yenilikler kadınların haklarını sorgulamasına ve kadınların haklarını kullanabilmek için verdikleri çabalarla gelişim göstermiştir. Feodalitenin yıkılışı ile halkın sahip olduğu hakların genişletilmesi, halkın içinde kadın varlığının kabulü, bu sürecin başlangıcıdır. Özgürlük düşüncesiyle gelişen Fransız İhtilali zamanla kadınların özgürlük anlayışına da etki etmiş, kadınlar mahrum bırakıldıkları haklarını talep etme yoluna gitmişlerdir. Dönemin imparatorluklarından olan Osmanlı İmparatorluğu da bu düşünce ve özgürlük akımından etkilenen ülkeler

² Aydeniz Alisbah Tuskan, Toplumsal Cinsiyet-Toplumda Kadına Bıçılan Roller Ve Çözümleri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C: 25, S:99, Mart 2012, ss.446

³ Belkıs Konan, Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 60 (1) 2011, ss.159

⁴ Belkıs Konan(2011), ss.159

arasındadır. Kadınlar iş ve eğitim haklarının talebinden sonra siyasal yönden de hak arayışına girmişlerdir. Derebeylik ve Feodal sistemin yıkılması, halkın efendi olduğu görüşü, bağımsızlık arayışları, eğitimde eşitlik ve Hristiyanlık kültüründe kadının ön plana çıkarılması birçok yenilik getirmiş, kadınlar toplumda o güne kadar elde edemedikleri hakları kazanmışlardır. 19. ve 20. yüzyılda kadın hareketleri, feminist düşüncenin yayılması, ayaklanmalar ve dernekler, toplumu kadına yer açmak zorunda bırakmıştır. Kadınlara tanınan siyasi haklar yönünden Türkiye öncü ülkelerdendir. Avrupa'da birçok ülke hala kadınların siyasi alandaki varlığının kabulünü tartışırken, Türkiye 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıyan ilk ülkelerden olmuştur. Atatürk ile birlikte toplumun ilerleyişinin kadından geçtiğini kabul eden Türkiye hem eğitim alanında hem de siyasi alanda kadına öncelik tanımıştır. Batı düşünce tarzının hem Türkiye hem de Kore toplumu üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Ancak Kore'de, Batı düşünce tarzı olan Hristiyanlık daha büyük bir etki göstermiştir. Tanrının huzurunda eşit insan olma düşüncesi birçok akımın başlamasında etkili olmuştur. Kadının kamusal alanda varlığının görüldüğü dönem bu zamana denk gelmektedir. Önce eğitim alanında sonra mesleki alanda görev alan ve sonunda çalışma hayatına atılan kadınlar, varlıklarını ve başarılarını ispatlayarak siyasi haklarını elde etmeyi başarmışlardır.

Kadınlar var olan düzene karşı çıkışlar yaparak öncelikle ekonomik ve sosyal hayatla birlikte her alanda erkeklerle eşit haklara sahip olmayı hedeflemiştir. Geçmişten günümüze kadınların eşitlik ve hak arayışlarından ziyade, öncelikli olarak varlıklarını ispatlayabilme adına bir mücadele içinde olduklarını göstermektedir. Feminist düşünce sisteminin oluşumuyla bu fikri savunan ve uygulamaya çalışan feminist erkek bireylerin de katkısıyla günümüzde eksiği bulunsa da kadının konumu geçmişe göre oldukça iyi durumdadır.

1.1 Geçmişten Günümüze Kore ve Türk Toplumunda Kadın

Günümüz Kore'sinde kadınların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan statülerine bakıldığında eski döneme göre oldukça büyük farkların bulunduğu aşikardır. Geçmişte Kore kadınının varlığı hiçe sayılırken günümüzde Kore kadınları toplum hayatının çok çeşitli alanlarında aktif roller üstlenmektedir. Özellikle eski Kore olarak

anılan Coson⁵ döneminde kadının herhangi bir eşyadan daha kıymetsiz olduğu dönemlere rastlamak abes bir durum değildir. Öyle ki kadın sadece evde çocuk doğurmak ve eşiyile ilgilenmek üzere yetiştirilen hizmetkar konumundadır. Bu durumun bu kadar yayılması ve bir kültür haline gelmesinin en büyük etkenlerinden biri Konfüçyanist düşünce yapısının yaşam tarzı olarak benimsenmesidir. Geçmişten günümüze Kore toplumunda kadının konumuna ve yaşadığı zorluklara maddeler halinde göz atıldığında;

- 1- Kadın ve erkeğin toplumsal statüleri eski çağda birbirine eşittir. Ancak yönetici sınıfın ortaya çıkması ve askeri gücün öneminin artmasıyla birlikte ataerkil bir sistem oluştur ve bu sistemde kadına erkeğin boyunduruğu altında olan bir yaşam dayatılmıştır.
- 2- Şilla, Bekce ve Goguryo (üç krallık dönemi)⁶ döneminde bütün halk eşit olarak şarkılar söyleyip, kadın-erkek hep birlikte dans ederek eğlenebilirken Coson döneminde bu durum tam tersine dönmüştür.
- 3- Coson döneminden önceki Şilla döneminde tam tersi olarak kadınların mülk sahibi olma hakkı oldukça önemlidir. Kız ve erkek evlat ayırt edilmeden, sahip olunan mal varlığı çocuklara eşit olarak pay edilmiştir
- 4- . Coson döneminde ataerkil sistemin gelişmesiyle erkek ve erkek çocuklara verilen önem giderek artmıştır. Soyu devam ettirme sorumluluğu tamamen kadına yüklenmiş, erkek çocuk doğuramayan kadınlar ya boşanmış ya da buna zorlanmıştır.
- 5- Hiçbir zaman Coson dönemindeki gibi namus kavramı kadın açısından zorlayıcı bir etken olmamıştır. Sadakat kavramı her zaman önem taşır ve bu kavram hem erkek hem de kadından eşit olarak beklenmiştir. Örneğin; Şilla'da Konfüçyanizm benimsenmiş olsa da dul kadınların evlenmesi halinde hiçbir dışlama olmamış ya da toplumsal bir engel teşkil etmemiştir.
- 6- Resmi yerlerde kadın, kocasıyla beraber ailesini temsil etme hakkına sahiptir. Bununla beraber çocuğun eğitimi tamamen anneye bırakılmıştır.

⁵ Coson Hanedanlığı, 1392-1897 yılları arasında var olmuş bir Kore hanedanlığıdır. Hanedanlık, (zamanında krallık olarak geçer) General İ Song Gye tarafından kurulmuş olup, modern Kore'nin bulunduğu yerde yaklaşık beş yüzyıl boyunca hüküm sürmüştür.

⁶ Üç Krallık Dönemi (Şilla, Bekce, Goguryo): M.Ö 1 yy. - M.S 676 yılları arasında, Kore Yarımadasının kuzeyindeki küçük ülkelerden oluşan Kore krallığıdır. Bekce ve Şilla, Goguryo ile birleşerek bir bütün haline gelmiş, yönetimi bu şekilde devam ettirmişlerdir.

7- Goryo döneminde baskın olan din Budizm'in dinsel törenlerinde kadınlar bir araya gelerek eğlenebilme hakkına sahiptir. Aynı zamanda dul kadının evlenmemesi sadece bir erdem olarak kabul edilir.

8- Kadının statüsü Coson(1392-1908) döneminde büyük bir kayba ve zarara uğramıştır. Bunun sonucunda kadının yeri kocasından ya da bağlı olduğu erkekten sonra gelmiştir. Kadının değişen statüleri arasında;

a- Politik

b- Sosyal

c- Ekonomik

d- Kültürel açıdan geçerli neredeyse tüm haklar bulunmaktadır.

Bunun en büyük sebebi ve etkeni ise Konfüçyanizm'dir. Ataerkil bir din olan Konfüçyanizm'de kadın erkekten sonra gelir. Bu inanç sisteminde, kadının toplumda sahip olduğu konumunu anlamaya yönelik birkaç madde sıralanacak olursa;

a- “Kadının erkeğe saygı duyup, boyun eğmesi gerekir.

b- Bir insanın evlenmeden veya bir erkek evlat bırakmadan ölmesi büyük günah sayılır. Çünkü erkek evladın, ata ruhlarına ibadeti devam ettireceğine inanılır”⁷.

c- “Kore’de kadınlar üçlü bağ sistemine tabi tutulur. Bu bağ sisteminde kadın, evlilikten önce babaya, evlendikten sonra kocaya, kocanın ölümünden sonra da erkek evlada bağlı yaşamak zorundadır.”⁸

Bu sistemin getirileriyle birlikte kadın dışarıdan tamamen koparılmış, eve bağımlı bir hayat sürmeye zorlanmıştır. Yaşamlarını sürdürmek zorunda oldukları evde de kendi kurallarını koyamayan kadının evli olsa dahi kocasıyla uyuması yasaklanmıştır.

9- Konfüçyanizm etkisi altındaki toplumda en büyük zorluğu dul kadınlar yaşamıştır. Kocasını ölen kadınların daha öncede belirtildiği gibi evlenmesi tamamen yasaklanmıştır.

10- Evlenen dul kadınlar toplumdan dışlanmış, onlara kötü gözle bakılmış ve evlenenlerin çocukları da devlet memuru olma şanslarını kaybetmiştir. Bu sebeple dul kadınlar hukuksal açıdan da baskı altında kalmıştır.

11- Dönemin kadınlarından birçoğu eşine sadakatlerini kanıtlamak adına ölen kocasının ardından intihar etmiş, otuz yıl boyunca oruç tutmuş ve tüm hayatını bir çadırda geçirerek dramatik bir yaşamı tercih etmiştir.

⁷ Nazife Gürhan, Toplumsal Cinsiyet ve Din, İlmi Araştırmalar Dergisi S: IV, Kasım 2010, ss.65

⁸ Hatice Köroğlu Türközü, Modern Kore Edebiyatı Tarihi, Likya 2017, ss.23

12- Coson Hanedanlığında kadın açısından tek olumlu durum evlilikten sonra kadınların kendi servetine sahip olmalarıdır. Bu dönemin kadınları mülkiyet ve servet açısından kocadan bağımsız bir hakka sahiplerdir. Miras konusunda Coson döneminde kadınlar tıpkı Şilla dönemindeki gibi geniş haklara sahipti denilebilir. Ancak birçok alanda hakları elinden alınan kadının bu açıdan bir hakka sahip olmasının ne kadar yarar sağlayıcı olduğu tartışılması gereken bir konudur.

13- Kadınlar açısından en önemli değişim 1814 yılında Gabo Reformuyla(갑오 경장) olmuştur. Bu fermanla dul kadınların evlenmeleri yasal hak olarak kabul edilmiştir.

14- Değişimin başlangıç yılı olan 1890'dan sonra hız kazanan kadın faaliyetleri, Modern Eğitim Enstitülerinin açılmasıyla kadın statüsünün yükselmesinde büyük rol oynayan etkenlerden olmuştur.

15- Coson döneminde kadının yeri bu denli alaşağı edilmişken ilk hareketlenmeler 1910 yılında Kore'nin Japon istilasına (Japon işgali)⁹ uğramasıyla değişmeye başlamıştır.

16- Bu durum sebebiyle kadının konumu; Yeni Kadın'a (ŞinYosong - 신여성)¹⁰ bakış açısı ve Konfüçyanizm'e dayanan kadına bakış açısı olarak iki farklı açıdan ele alınmaktadır.

Yaşanılan onca zorluktan sonra Batı'dan getirilen yenilikler toplumda olduğu kadar kadının konumunda da birçok değişimin yolunu açmıştır. Artık kadınların varlığı kabul edilmeye başlanmış, kadınlar ise kendilerini göstermek adına birçok girişimde bulunmuşlardır.

Coson Hanedanlığı'nın yıkılmasıyla birlikte, Hristiyanlık ve Donghag inanışının da dahil olduğu diğer dinlerin de etkisiyle 'cinsiyet eşitliği' fikirleri yayılmaya başlamıştır. Konfüçyanizm öğretilerini benimseyenler bu fikirlere ağır eleştiriler getirmiştir. "Hem Donghag hem de Sohag (Batı Öğretisi ya da Hristiyan Öğretisinin)'daki eşitlik inancı, her iki dinin de muhafazakâr Konfüçyüsçü bilim adamlarının gözünde kafir konumuna soktu."¹¹ Bu fikirler ve öğretiler arasında Katolikler tarafından benimsenen 'Tanrının huzurunda kadınlarla erkekler arasındaki

⁹ Japon İşgali: 19. yüzyıldan itibaren Japon İmparatorluğu'nun etkisi altına girmeye başlayan Kore'nin, 1910'dan 1945'e kadar Japonya tarafından ilhak edilerek sömürgeleştirildiği tarihi dönemi anlatmaktadır. Bu dönemde Kore, Japonya'nın tam anlamıyla sömürge devleti haline gelmiştir.

¹⁰ Şin Yosong (Yeni Kadın): Geleneksel Kore toplumunun ataerkil fikir yapısından sıyrılmış, Batılı tarza eğitim alan, kadın açısından olumsuz geleneklere karşı çıkan yeni dönem kadınıdır.

¹¹ Hatice Köroğlu Türközü, 19. Yüzyılda Kore'de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi S:27 Yıl: 2009/2, ss.188

eşitlik' kavramı da bulunmaktadır. Bu eşitlik fikri aynı zamanda Donghag dininde de mevcuttur. Ayrıca, 1894'teki Gabo Reformu zamanında, kadınların yeniden evlenmesini ve çocuklarının devlet memuru olmaları için devlet sınavına başvurmalarını yasaklayan yasalar kaldırılmıştır. Ancak, Kore'deki sanayileşme ve modernleşme ile ilgili değişikliklere rağmen, kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığını kaldırmaya yönelik köklü bir değişiklik yapılmış durumda değildir. Bu durum 1990'lı yılların başlarına kadar bu şekilde devam etmiştir. Farklı etkenlerle aynı kültürü benimsemek zorunda kalan bir diğer toplumun kadını da Türk kadınıdır.

Türk kadını İslamiyet öncesi ve Cumhuriyet Dönemindeki konumu ile hem batının hem doğunun ilham kaynağı olmuştur. 8. yüzyılda kadınlar eşleriyle aynı konumda yer alıp siyasal, askeri ve hukuksal boyutta aynı söz hakkına sahiptir. Bu evrede kadınlar sosyal yapıda erkeklerle aynı statüde ve tipte görülmektedir. At biner, ok atar, aile içinde düzeni sağlar ve yeri geldiğinde devlet düzeninde de söz hakkına sahip olmuştur. Türk ailelerinde bir kız evladın dünyaya gelişi mutsuz ve üzüntü verici bir olay sayılmaz, aksine sevinç kaynağı olarak kabul edilmiştir. Erkek ve kadın ailenin mal varlığından eşit olarak yararlanmış, çocuklar üzerinde eşit söz hakları olmuştur. Türklerin yerleşik düzene ve İslâm kültürüne geçiş döneminde Türk Kadını, Arap ve Bizans toplumlarının etkisinde kalmıştır. Böylece İslamiyet'in kabulünden sonra bu özgür alan kısıtlanmış, tıpkı Kore'deki gibi Türk kadınının da sosyal statüleri ellerinden alınmıştır. Sonucunda da eve bağlı bir konuma getirilmiştir. Arap kültüründen etkilenen Türk toplumundaki değişiklikler büyük ölçüde sosyal, din ve kadın hakları üzerinde olmuştur. İslamiyet'in ilk dönemlerinde toplumsal açıdan katı bir değişim görülme de kadınların ellerinde yalnızca belli başlı haklar kalmıştır. Bu haklar arasından belirlenen durumlara göre öğretmenlik ve askerlik gibi görevleri yerine getirmelerine müsaade edilmiştir. Zamanla, özellikle Arap toplumunun kız çocuklarına değer vermemesi durumu, Müslümanlığı kabullenen Türk toplumunda da etkisini göstermiştir. Bu dönemde Türk kadını, elinden görevleri alınarak pasif bir konuma itilmiştir. Erkek kamusal alanda her türlü görevleri üstlenebiliyorken kadın sadece özel, mahrem ve aile içindeki vazifeleri üstlenebilmektedir. Kadının, toplumda ve sosyal yaşamda var olan rolü önemli ölçüde sınırlanmıştır. Erkeğin kamusal ve sosyal üstünlüğü, birden çok eş hakkı ve tek taraflı boşanma gibi konular kadınları iyice güçsüzleştirmiş, aynı zamanda eğitim hakkından da mahrum edilmesine zemin hazırlamıştır. Bu konular, Kore toplumundaki kadınların sahip olduğu haklarla birebir benzerlik göstermektedir.

Sınırlanan haklar, hareket alanları, erkek üstünlüğünün kabulü, eğitim ve söz hakkının elinden alınması, yalnızca erkeğe bağlı bir yaşam gibi birçok noktanın benzerliğinin iki toplumda da geçerli olduğu net bir biçimde görünmektedir.

Türkiye’de kadının toplumdaki yerinin gelişim aşamalarına bakıldığında;

- Meşrutiyetten önceki Osmanlı döneminde kadın,
- Cumhuriyetin ilanından, günümüze uzanan dönemdeki kadın olarak iki aşamada ele alınabilir.

Osmanlı döneminde özellikle 1839’da Tanzimat Fermanı’nın ilanından sonra yaşanan süreç mücadeleler ve değişimler yönünden büyük önem taşır. Tarih kayıtlarına göre Türkler 7 yüzyıldan sonra İslamiyet’i benimsemişlerdir. 7 ile 11. yüzyıllar arasındaki 400 yıllık bir süreçte İslamiyet’i kabul etmişlerdir. İslam’ın kutsal kitabı Kuran’da kadının siyasi hakları konusunda açık bir hüküm yer almamaktadır. İslam hukukçularının bazıları kadının seçme, seçilme hakkına sahip olduğunu ve kadının devlet başkanı olabileceği görüşünü savunur. Ancak bazı İslam hukukçuları ise kadının seçme hakkına sahip olurken seçilme hakkına sahip olamayacaklarını ileri sürmüşlerdir. Osmanlı toplumunda kadın sosyal ve siyasal hayatta boy göstermekten daha çok ev yaşamına ve aile içi konumda yer almaya zorlanmıştır. İslami kurallara yönelik dar ve muhafazakâr yorumlar neticesinde evin içine kapatılan kadın hem sosyal yaşamdan hem de siyasi haklarını kullanma yetisinden mahrum bırakılmıştır. Oysa ki tanınmış seyyahlardan olan İbn-i Batuta bir gün gezi amacıyla İzmir’e gelmiş, kabul sırasında Orhan Bey’in karsısı Nilüfer Hatun kendisini karşılamıştır. Sonrasında bu duruma şaşırان ünlü seyyah Osmanlı Devleti’nde gördüğü ve çok şaşırdığı olayları açıklarken bu duruma da değinmiştir. Aynı zamanda ülkede erkeklerin kadınlara gösterdikleri aşırı saygıyı çok beğendiğini anlatmıştır. Kadınların toplumsal alanda da daha saygın bir pozisyonda olduğunu belirten İbn-i Batuta’nın sözleriyle Türk kadınının, 14. asırda bile yönetimde söz hakkının altı çizilmiştir. Tanzimat’a kadar olan dönemde çıkarılan fermanlarla kadınların toplumsal yaşamlarına bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Örneğin kadınların erkeklerle aynı sandala binmeleri yasaklanmıştır. Kaymakçı dükkanlarına girmeleri, mesire alanlarında bulunmaları, ince kumaştan ferace(çarşaf) giymeleri yasaklanmıştır. Bu örnekler karşısında eski Türk toplumunda kadınların sahip olduğu haklarından alı konularak, hangi durumlara getirildiği açıkça görünmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunda kadın hakları ile ilk tanışma Tanzimat Fermanından sonra olmuştur. Konu üzerine yapılan tartışmalarda aydınlar kadını toplum içinde etkili

bir noktaya getirmenin gerekliliğini savunmuş, bunun için de özellikle eğitim konusu üzerinde durmuşlardır. Avrupa’da kadına tanınan hakların Osmanlı kadınlarına da tanınması için büyük çaba göstermişlerdir. Bu dönemde tıpkı Kore’deki gibi benzer yönde çıkarılan bazı gazete ve dergilerde, kadının toplumdaki durumunun iyileştirilmesi ve sosyal hakları ile ilgili yazılar yazılmıştır. Yazarların görüşlerine göre İslamiyet, Müslüman kadınlara Batıdakinden daha fazla hak tanınmıştır. Ancak Osmanlı toplumunda kadına biçilen roller ve görevler sebebiyle bu hakları kullanmalarının mümkün olmadığını aktarmışlardır. Kore’de Konfüçyanizm etkisi ne ise Osmanlı topraklarında da İslamiyet’in etkisi kadınlar üzerinde büyük etki etmiştir.

Dönemin aydınları siyasal anlamda da kadını erkekle eşit kabul etmiştir. Türk aydınlarından Ziya GÖKALP tıpkı İ Goanğ Su gibi bu dönemde kadın haklarının ileri savunucularındandır. Toplumdaki cinsiyet ayrımcılığına dikkat çekerek, kadınlara siyasi yönden haklar tanınması gerektiğini birçok kez dile getirmiştir. Ancak İslami kurallar gereği buna karşı gelen muhafazakârlar, kadının siyasi hayatta yer almasına karşı çıkmışlardır. Türk kadınının yerinin evi ve ailesi olduğu ve görevinin bu alanda kalması gerektiğini savunmuşlardır. Ancak diğer yandan bazı muhafazakârlar, toplumsal ve siyasal haklar verilmemesi yerine bunun için henüz erken olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte bu durumu savunan kadınlar da bulunmaktadır. Öyle ki erkeklerle kadınların aynı işleri yaptığı taktirde kadın, elinin hamuruyla erkek işlerine müdahil olabileceğini, bu yüzden erkeklerin ağzına laf vermemek gerektiğini bu yüzden kadının sadece kendi görev alanındaki işlere yoğunlaşması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu tartışmalar tüm hızıyla yaşanırken asıl düşündürülen nokta Meşrutiyet’ten sonra bile siyasal haklar yalnızca Osmanlı erkeklerine yönelik yapılan reformlarla sınırlı kalmıştır. Belgelere göre edinilen bilgide elli bin civarında erkek için bir mebus oluşturulmuştur. Buradan da anlaşıldığı üzere oy hakkı yalnızca erkeklere verilmiş bir haktır. Hem seçme hem de seçilme hakkı kadına tanınmış bir hak değildir. Seçme seçilme hakkından önce nüfus sayımlarında bile kadınların sayısını dikkate almadan, yalnızca erkeklerin sayıldığı bir nüfus sayımı söz konusudur. Toplumdaki yeri kabul edilmeyen bir canlı seçme ve seçilme hakkına da sahip olmamalıdır. Trajikomik nokta ise sonrasında sayıma dahil edilen kadınların sayılma sebepleri arasında önem taşıyan nokta, devletin kaynak kullanımını net olarak ortaya çıkarmak amacıyla yapılmasıdır.

Kadınların toplumda kabul görmesi meşrutiyetten sonraki döneme denk gelmektedir. Bununla birlikte kadınlar da erkekler gibi haklarını öğrenmeye başlamış ve

onları kullanabilmek için birçok girişimde bulunmuştur. Bu yolda ilerleyebilmek için kullanılan en büyük kaynak ise basın olmuştur. Gazete ve dergiler kadın hakları propagandası için kullanılmış, onların sesleri çoğu zaman buradan duyurulmuştur. Onlara bu yönde destek olan, kadın hakları savunuculuğu yapan erkek aydınların katkıları da azımsanmayacak kadar çoktur. Meşrutiyetten sonra ortaya çıkan kadın kavramıyla birlikte, 35-40 civarı gazete ve dergi yayınlanmıştır. Bu yayınlar kadınların haklarını tanımalarına yardımcı olmuş, bu hakları talep etmeleri hususunda kadınlara teşvikte bulunmuştur. Bu yönde en çok katkı sağlayan ise Terakki gazetesi olmuştur.

Gazetenin başlıca yayın konuları;

- Kadının varlığının kabulü,
- Toplumdaki yeri ve önemi,
- Edebiyat,
- Kadının siyasi hakları,
- Moda
- Ekonomik bağımsızlık,
- Tek eşlilik

gibi geniş çapta birçok konu ele alınmıştır. Esas amaç ise kadınların bu konular hakkında bilinçlendirilmesidir. Tüm bu bilinçlendirme hareketlerinin doğal sonucu olarak toplumda kadın hareketleri görünmeye başlamıştır. Birçok kadın hakları derneği kurulmuş ve aktif olarak faaliyet göstermiştir. En büyük mücadeleleri, erkeklerle daha eşit bir toplumda yaşamak adınadır. Kadın derneklerine örnek verecek olursak; Teali Nisvan Cemiyeti, İttihat ve Terakki Kadınlar Şubesi, Teal-i Vatan-ı Osmani Hanımlar Cemiyeti gibi birçok örneği vardır. Döneme bakıldığında kadınlar siyasi partilerde görev alsalar da henüz siyasi yaşamda var olabilmiş değildir. Partilerde edinilen görevler sonucunda kadınların siyasi haklarının neler olduğu yine gazete ve dergilerde aktarılmıştır. Özellikle batıdaki gelişmeler dikkatle takip edilmiş, edinilen bilgiler Osmanlı kadınlarına aktarılmıştır. Dergiler bölümünde değineceğimiz Kadınlar Dergisi adlı yayın, bu alandaki (Siyasi haklar, seçme ve seçilme gibi) tüm gelişmeleri Osmanlı kadınlarına aktarmış önemli yayınlardandır. Özellikle derneklerde toplanan yardımlarla kadınların ihtiyaçları karşılanmış, eğitimi için kullanılmıştır. Ancak dernekler yalnızca yardım, eğitim, kültür amaçlı olarak kurulmamıştır. Siyasal partilerin bir kolu olarak görev yapan siyasi kadın dernekleri de mevcuttur. Özellikle “Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti” (Osmanlı Kadınının Hakkını Savunma Derneği) ilk olarak

bu alanda kabul görmüş dergilerdendir. Dernek, Kadınlar Dünyası adıyla yayınladığı dergide kadın sorunlarına değinmiş, Osmanlı kadınının toplumsal hayatta etkin rol oynaması için çaba göstermiştir.

1908’de Meşrutiyetin ilanıyla; kadınların kamusal alanda yer edinmesine, okuma yazma öğrenmesine, yazı ya da şiir yazmasına ve resim yapabilmesine, sosyal ve sanatsal yönden kendilerini göstermelerine olanak sağlamıştır. II. Meşrutiyet döneminde kadınlar için açılan okullar hem mesleki yönden hem de bilgiye ulaşabilmeleri açısından kadınlar adına dönüm noktası olmuştur.

Son olarak cumhuriyetin ilanıyla; kadınlar siyasi alanda da görev alarak, her alanda başarılı olduklarını hem topluma hem de kendilerine kanıtlamışlardır. Karma eğitim, kadın hakları, üst düzey mevkilerde alınan görevler, kadınların var oluş aşamasında attıkları önemli somut adımlardan olmuştur. 1930’da başlayıp 1934’te tamamlanan bir dizi yasa ile seçme seçilme hakkının elde edilmesi ve Türk Medeni Kanunu’nun kabul etmesiyle kadın ve erkek eşitliği sağlanmış oldu¹².

Cumhuriyet dönemi, kadın hakları yönünde yaşanan tüm gelişmelerin büyük çoğunluğunu kapsar. Uygulanmak üzere atılan adımlar ve kadınların kendilerini kanıtlaması açısından gelişen önemli gelişmeleri bünyesinde barındırır. Toplumsal, sosyal, siyasal ve edebi alanda yer almalarına imkân sağlayan birçok gelişme, yasa olarak yürürlüğe konmuştur. Meşrutiyetten sonra çıkarılan gazete ve dergilerin yayın hayatı farklı isimler ve konular altında cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Toplumdaki bu gelişmelere yönelik, gazeteler de başlıklarını ve içeriğini buna göre şekillendirmiştir. “1920’lerin başında kadınların siyasi hak talepleri karşısında gazeteler kadınların bu siyasi çıkışlarını farklı ifadelerle dile getirirler. Gazetelerden biri kadınlar için şu ifadeyi kullanmıştı: Bu asabi tabiatlı cinsi latifler kırmızı rujlarıyla Meclise girseler seyretmek ne kadar da hoş olurdu. Kadınların seçime katılmalarına ilişkin yine dönemin gazetelerindeki bir başka yazıda: Hanımların siyasi hayata atılmaları, fırkalara girmeleri, mebus olmaları kadınlığa has müfrit şiddet ve heyecan ile siyasi münakaşalara girişmeleri hiç fena olmaz. Yalnız korkarız ki ilk mebus hanımın ilk işi, hain erkeklerin ipek kumaşlara, ipek çoraplara ve sair kadın tuvalet levazımına vazettikleri gümrük vergilerini zalimane bularak Meclise bunların ilgasını teklif etmek olmasın? Mecliste sık sık moda etrafında münakaşalar cereyan eder. Hanımların

¹² “Şuna inanmak lazımdır, dünya üzerinde gördüğünüz her şey kadının eseridir.” M. Kemal ATATÜRK

balolarda smokin mi yoksa tuvalet mi giymelerinin daha uygun olacağına dair, mesela İstanbul mebusesi ile İzmir mebusesi arasındaki hararetli mücadeleyi bütün erkek mebusların merak ve tebessümle dinleyeceğine şüphe yoktur gibi ifadeler içeren haberler yapılmıştı.”¹³ Yine de kadınların tam anlamıyla insani yönden varlığının kabulü sağlanamamıştır. Siyasette yer alsa bile kendilerine duyulan büyük güvensizlik bu yolla dile getirilmiştir. Toplumdaki tüm gelişmelerde varlığını fiili olarak kanıtlayan kadının yüceliğini Mustafa Kemal ATATÜRK ‘Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.’ diyerek kanıtlar nitelikte dile getirmiştir. Bunu kanıtlayan en önemli karar ise Türk kadınına verilen seçme ve seçilme hakkıdır. Kadın haklarına yönelik sosyal ve siyasal reformlar Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından bizzat gerçekleştirilmiştir. Başucu kitabı olarak bilinen Çalığışu’nu, kadınların toplumdaki faaliyetini arttırmak adına örnek aldığı Atatürk bir konuşmasında dile getirmiştir. Reşat Nuri Güntekin’in eseri olan Çalığışu, Anadolu’ya öğretmenlik yapmak için giden Feride’nin hikayesini anlatır. Öğretmenlik yapabilmek adına verdiği mücadeleyi ve ayakları üzerinde durmaya çalışan bir Türk kadını resmeden Güntekin, bu çalışmasıyla Atatürk’e de önemli fikirler sunmuştur. “Türk kadınlarına siyasî haklar tanınması konusu ilk defa 1923 yılında TBMM’de Milletvekili Seçimi Kanunu görüşülürken söz edilmiştir. Kanun tasarısına göre, her yirmi bin erkek nüfusa bir milletvekili seçilecektir. İşte bu nüfusa kadınlar da dahil edilsin mi, edilmesin mi tartışması yapılmıştı. 1924 anayasası hazırlanırken (13. Toplantıda) kadına seçme ve seçilme hakkı verilmeyeceği tartışmaya neden oldu. Meclis de 18 yaşını bitiren her Türk’ün milletvekili seçimlerine katılabileceği cümlesi tepkilere yol açmıştı. Celal Nuri Bey bu yasaya göre her Türk deyiminden sadece erkeklerin anlaşılması gerektiğini söylemesi üzerine Recep Bey “Kadınlar Türk değil mi beyefendi?” sorusunu sorar, Celal Nuri Bey: “Türk’tür.” yanıtını verince Recep Bey: “Mademki Türk dediniz, maddenin şümulü içinde Türk kadını da vardır.” der. Bu arada Urfa Milletvekili Yahya Kemal Bey bir önerge vererek maddenin “30 yaşını bitiren kadın ve erkek her Türk, milletvekili seçilmek salahiyyetine sahiptir.” şeklinde açıklanmasını ister. Önerge reddedilir ve reddediliş alkışlarla karşılanması üzerine Recep Bey “Kadına hak vermediniz bari alkışlamayınız.” diye bağırır. 3 Nisan 1924 tarihinde Milletvekili seçim Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ile ilgili kanun görüşmeleri sırasında milletvekilleri arasındaki tartışmalar

¹³ Belkıs Konan (2011), ss.165.

son derece ilgi çekicidir. "...Arkadaşlar "Bir nahiye dahilinde bulunan nüfuzu zükurdan her iki yüz kişi için bir müntahibisani intihap olunur." Arkadaşlar, mübarek cihadımızın bu millete bıraktığı analar bugün erkeklerden fazladır. (Gürültüler, ayak patırtıları) ayaklarınızı vurmayınız beyefendiler, benim mukaddes analarımın, mukaddes bacılarımın başına vuruyorsunuz ayağınızı! İstirham ederim. Benim anam babamdan yüksektir. (Gürültüler, ayak patırtıları) Tekrar ediyorum. Analar cennetten bile yüksektirler. (Patırtılar ve gürültüler) Müsaade buyurun arkadaşlar analar bacılara intihap edilmek hakkını verin demiyorum. Fakat arkadaşlar, analarımı, bacılarımı, (Gürültüler) hakikate tahammül edemeyen kulaklar..." sözlerine Eskişehir milletvekili Emin Bey "Hilmi Bey! Milletin Hissiyatıyla oynama, Şeriate hürmet ediniz" diyerek yanıt vermiştir."¹⁴ Aslında burada dikkat çekilmesi gereken nokta karşı duruşun yalnızca kadınlara karşı değil, kadın varlığına olduğudur. Her ne kadar Türk kadınının başarılı işlere imza atacağına inanan aydınlar olsa da sayıları yok denecek kadar azdır. Bu aydınlar kadınların hem yasal yönden haklarını kazanmasına yardımcı olurken hem de toplumsal normlara karşı savaş vermişlerdir. Tüm bu tartışmaların yanı sıra hem devlet hem de çıkarılan kararlar kadını yok saymaya devam etmiş, kadın nüfusa dahil edilmemiş, topluma karışması noktasında kalın çizgiler çekilmiştir. Ne yazık ki fikir yapısı değişmedikçe toplumunda da bir ilerleme kaydedilemeyeceği 1923'te cumhuriyetin ilanından sonra da kendini ispatlamıştır. Her ne kadar Atatürk'ün bu yönde çalışmaları olsa da kadın sahip olması gereken haklarına hemen kavuşamamıştır. Cumhuriyet birçok yeniliklerle gelmiştir. Ancak kadınlar sosyal açıdan kendi çabalarıyla varlıklarını kanıtlamak istese de siyasi haklarının silinmişliğini ortadan kaldıramamıştır. Cumhuriyetin ilanının ilk dönemlerinde seçme ve seçilme hakkı yalnızca erkeklere tanınmış bir haktır. Yasalarda 18 yaşını dolduran her erkek seçme hakkını kullanarak, seçilme hakkı da belli bir yaşı dolduran erkeklere bırakılmıştır. Ancak siyasi hakları elde etmeye giden yolun yine en iyi eğitimden geçtiğini bilen Mustafa Kemal, bilinçlenmenin temel nokta olduğunu düşünerek, bu yönde çalışmalar başlatmıştır. Bunun ilk somut örneği ise karma eğitimidir. Batı tarzı, modern eğitim sistemi ülkedeki tüm vatandaşlar için geçerli sayılmıştır. Devlet bu kez kadınların haklarını sınırlayan değil, koruyan konumundadır. Aynı Kore'deki gibi bir dizi reform gerçekleştirilmiştir. Gabo Reformu ile Kore kadınlarının elde ettikleri haklar bu kez Türk kadınına sunulmuştur. Eşit eğitim hakkı, kadın dernekleri, tek eşlilik her iki

¹⁴ Belkıs Konan (2011), ss. 166-167

toplumun kadınıni kabulleniş aşaması benzer aşamada olmuştur. Türkiye’de kadınlara seçme ve seçilme hakkı, Kore kadınına göre daha erken tanınmıştır. Ancak bu noktada Kore’nin Japon işgali altında olduğuna dikkat çekmek gerekir. İşgal altında bulunan Kore, Japon istilasından 1945 yılında kurtulsa da 1948 yılına kadar ABD yönetimi altında kalmıştır. 1948 yılında bir cumhuriyet devleti olarak tam bağımsızlığını ilan eden Kore, aynı yıl kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanımıştır. Türkiye’deki durumlar aşamalı olarak sağlansa da kadınlar tam anlamıyla 1934 yılında seçme ve seçilme hakkına sahip olmuştur. O aşamalar sırasıyla 1930 ve 1933 yılları arasında gerçekleşmiştir. İlk olarak belediye seçimlerinde oy kullanma hakkını elde eden Türk kadını, sonrasında köylerde ve köylerin ihtiyar heyetlerinde bulunma hakkına sahip olmuştur. 1934 yılında yasal olarak seçme ve seçilme hakkı tanınan Türk kadını, ertesi sene sandıkta oyunu kullanmıştır.

Bu süreçte kadına tanınan hakların bir lütuf olarak görülmemesi gerektiğini, Türk kadınının olması gereken noktaya taşındığı, Atatürk tarafından birçok kez dile getirilmiştir. İlk seçilme hakkının kullanımından sonra birçok kadın mecliste yerini almış ve görevini layıkıyla yerine getirmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KORE VE TÜRK TOPLUMUNDA DİN VE KADIN

2.1 Konfüçyanizm Kültürü ve Kore Kadını

Doğu Asya kültürünün temellerini oluşturan Konfüçyanizm Çin kökenli düşünce ve inanış biçimidir. “Konfüçyanizm, kültürü yalnızca Çin’i değil, Çin’in komşu ülkelerinden birçoğunu, başta Kore olmak üzere şekillendirmesi bakımından da hayati bir güç olmuştur. Beş yüz yıldan uzun bir süredir Kore geleneğinin ana akımı olan bu sistem, evliliği, aileyi, siyaseti, eğitimi ve diğer sosyal ilişki alanlarını etkiledi.”¹⁵

Coson Hanedanlığı döneminde kötüye giden ekonomi ve Batı dünyasının etkilerine rağmen, Konfüçyüsçü düşünceyi Kore toplumu bünyesinde barındırmaya ve muhafaza etmeye devam etmiştir. Konfüçyüsçülük, ‘hiyerarşi, statü, kişisel sadakat, titizlik ve sosyal görgü kuralları, toplumsal cinsiyet, yaş, eğitim, aile içi saygınlık ve sosyal tabakalaşma’ dahil olmak üzere sosyal davranışları şekillendiren bir kuvvet formundadır. Bir ideoloji olarak Konfüçyüsçülük ‘ahlaki haklar ve bireylerin birbiri arasındaki ilişkilerin nasıl kurulacağı sorununa odaklanan, insanlar arasındaki hiyerarşik ilişkiyle ilgili normlar ve değerler sistemi’ olarak tanımlanabilir. Toplum yapısına bu denli nüfuz eden Konfüçyanizm, Coson Hanedanlığı’nda resmi olarak devlet ideolojisi seçilmiştir. Konfüçyanizm 17. yüzyıldan itibaren ülkenin büyük bir bölümünde kabul görmüştür. O günlerde Konfüçyanizm, Koreli kadınların sosyal statüsünü biçimlendirmiş ve kadının sosyal rollerinden olan evlat, eş ve bir anne olması yönünde, günümüzde bile izlerini taşıyan büyük bir etki yaratmıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren başlayıp, Coson Hanedanlığı’nın son dönemine kadar, Kore toplumu bir monarşinin, katı bir sınıf sisteminin (egemen sınıf yani soylular ve düşük tabakadan olan halk) varlığı ve ataerkil yapısıyla, zorlayıcı kuralları olan bir aile yapısı ile oluşumuna devam etmiştir.

¹⁵ Sohee Kim, Confucianism and Women in the Choson Dynasty, Emory University 2011, ss.1

Ataerkil bir aile sistemi çevresinde karakterize edilerek bireyler bu yönde yetiştirilmiştir. Kadınların erkeklere boyun eğmesi, haklarını erkeklere devretmesi ve erkeklerden ayrı tutulması bu sistemi koruma açısından çok önemlidir. Soylu sınıfı, kadınların günlük yaşamlarını kontrol altında tutabilmek ve yönetmek için katı toplumsal cinsiyet rollerine dayanan ağır kanuni düzenlemeler uyguladı. Özellikle soylu sınıfın kadınları eve mahkûm edilerek onların adına belli başlı roller biçilmiştir;

- Çocuklarına, kocasına ve ailesine bakmak,
- Onlara soylarını devam ettirecek erkek çocuklar doğurmak,
- Ataları için fedakârlık göstermek ve üzüntülerini dile getiren törenler hazırlamaktan ibarettir.

Kadınların (kız çocuklarının) namusunu korumak adına çocuklar yedi yaşına geldiklerinde ayrı odalarda yaşamaya başlamışlardır. Ev içinde da yalnızca belirlen alanlara girmelerine karışılmamıştır. Boşanma hakkı İslamiyet'te olduğu gibi kocadadır. Kadının kocasına fiziksel olarak saldırdığı ya da kadının "yedi günahtan" birini işlediği tespit edildiğinde, erkeğin karısına boşanma davası başlatma hakkı bulunmaktadır. Boşanmaya sebebiyet verecek durumlar ve günahlar ise şu şekilde sıralanabilir;

- 1- "Ebeveynlerin belirlediği hukuka ve kurallara uymamak,
- 2- Erkek varis dünyaya getirememek,
- 3- Zina yapmak,
- 4- Diğer kadınlara karşı aşırı kıskançlık etmek,
- 5- Ciddi hastalıklara yakalanmak (erkeklere zarar verebilecek hastalıklar öncelikli),
- 6- Hırsızlık yapmak,
- 7- Çok fazla konuşmak.”¹⁶

Bunlar, kadınların bedenlerini ve cinselliğini hayatları boyunca kontrol etmeye yönelik yapılan planlamalardan yalnızca birkaç tanesidir. Konfüçyanizm, kadının kocasına karşı cinsel sadakati üzerine çok fazla durmuştur. Hatta bu sadakati devlet, Kore toplumunda yasal olarak kanunlaştırmıştır. 19. yüzyılın sonlarına kadar, kadınlar zina ettikleri takdirde eşlerinin ailesi tarafından evden kovulmaktadır. Buna karşılık, erkekler zinayı kendi lehine, toplumsal açıdan resmileştirmiş, hukuken tanınan haklardan biri olarak cariye sistemi aracılığıyla sınırsız cinsel özgürlüğe kavuşmuştur. Namus kavramı kadın üzerinden devam ettirilmiş, korunumu ise yasalarla teşvik edilmiştir. Bu yasalardan

¹⁶ Han Hee-sook, Women's Life during the Chosŏn Dynasty, International Journal of Korean History(Vol.6, Dec.2004), ss.124

birisi de iffetini koruyan kadınlar için oluşturulan ödül sistemidir. Namusuna sahip çıkan bu kadınlar devletten maddi tazminatlar veya ödüller almıştır. Böylece yerel toplu eğitim kurumlarına dahil olabilmış ve ailesi tarafından sosyalleşmesine izin verilerek buna teşvik edilmiş ve ödüllendirilmişlerdir. Örneğin, devlet kocası öldükten sonra yeniden evlenmemiş, tecavüzden kaçınmak ve namusunu korumak adına intihar eden kadınların ailelerine maddi yardımlar yapmışlardır. Korunan kadın namusu, soylu sınıfından olan kadınların ailelerini, onurlu aileler olarak tanıtılmasında büyük önem taşımaktadır. Ancak aksi durumlarda uygulanan cezalar, halka uygulanan ağır cezalara oranla daha yumuşatılmış bir formdadır. Tüm bunların yanı sıra, yaşı küçük kız çocuklarını soylularla evlendirerek, sıradan ailelere de soylularla ortak statü kazanma fırsatı verilmiştir. 15. yüzyılın sonundan itibaren, dul kadınların yeniden evlenmeleri yasaklanmıştır. Bu kuralı çiğneyen kişilerin çocukları ya da torunları, devlet hizmetine girmek için yapılan sınavlara kabul edilmeyeceği açıklanmıştır. Devletin kız çocukları ve kadınlar üzerindeki baskısının bir sonucu olarak, aksi bir durumla karşılaşmaktan korkan ve büyük endişe duyan aileler, kadınların cinselliğiyle geleceklerini ve gururlarını korumak için yaşar duruma gelmişlerdir. Bu nedenle kadınların davranışları tüm aile üyeleri tarafından takip altına alınmıştır. Bu durum sonucunda kadınlar, toplumun dayattığı erdemli kadın olgusuyla yaşamış, namusunu korumak ve aile hukukuna uymaları konusunda büyük baskı altında kalmışlardır.

2.2. İslam Kültürü ve Türk Kadını

İslamiyet'te kadının yerini peygamberin anlattıklarından ziyade toplumsal normlara göre ifade etme geleneği uzun yıllar devam etmiştir. Aslında ilmi açıdan bakıldığında kadına en çok değer veren din İslam'dır. Hz. Muhammed'in yaşam sürecinde kadınlara gösterilen saygının ardından, vefatıyla özellikle erkekler kadını toplumdan soyutlama yoluna gitmiştir. Toplumda rahat yaşam hakkı, eğitim hakkı, evlilikteki kişisel saygısı büyük darbeler almıştır. İslamiyet'te kadını ele alırken öncelikle İslam'da kadının yerine, sonrasında bu sürecin Osmanlı toplumunda nasıl işlediğine değinilecektir. "Kuran'da, kadınların aktif olarak hayata katılmalarını engelleyen, eğitim ve çalışma haklarını ellerinden alan hiçbir ifade mevcut değildir. Ayrıca Peygamberimiz hayattayken, kadınların istedikleri alanda çalışma

özgürlüklerinin olduğunu, eğitim almaya teşvik edildiklerini, kimsenin boyunduruğu altında yaşama zorunluluklarının olmadığını tarih ve hadis kaynaklarından öğreniyoruz.”¹⁷ Ancak İslamiyet’in kadına verdiği değer karşılığını bulamamış, kadının bilgiye ulaşım hakkı elinden alınmıştır. Toplumda kadın, erkek fark etmeksizin her bireyin yapabileceği işler, cinsiyete göre ayrımlaştırılmış, kadına da yalnızca evin içi bırakılmıştır. Coson dönemi kadınlarını ele alırken Konfüçyanist etki ile karşılaşılan zorluklarla aynı evreleri bizzat yaşamak zorunda kalan kadınlar, İslamiyet etkisi altındaki Türk toplumunda da gözlemlenmektedir. Kadınlar ev, koca ve çocuk üçgeninde sıkışıp kalmıştır. “Peygamberimizin vefatından sonra, İslam’ın gerekleri olarak kabul edilen birçok uydurma hüküm aracılığıyla kadınlar özgürlüklerini kaybetmiş, kamusal alandan kopmuş, eğitimleri önemsenmemiş ve evlerinin dört duvarı arasında yaşamaya zorlanmışlardır.”¹⁸

Kadınların yaşadığı en büyük zorluk, din buyruğu adı altında getirilen kurallar ve hadis olduğu söylenerek yapmaya zorlandıkları görevlerdir. Kadınların ciddi meselelerden uzak tutulmasının sebebi ise göze çarpmaması gerektiğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü kadın namus kavramını bedeninde taşır ve dikkat çekmemesi onun başlıca görevlerindendir. Osmanlı dönemi toplum yapısına bakıldığında İslami ilimden daha çok, sahte normlarla kadınların hayatına hüküm söz konusudur. Kadının dört duvar arasına sıkıştırılması, yalnızca kadına yakışacağı düşünülen işler (dikiş nakış, yemek) yaptırılması somut örneklerdir. Ancak İslam ilmine göre kadın, her zaman için birine muhtaç olmadan yaşama hakkına sahiptir. Bu sebeple de Hz. Muhammed’in peygamberlik döneminde, kadınların eğitime teşvik edilmiş olması çok önemlidir. Bilindiği üzere Kur’an sözüne “oku” diyerek başlamaktadır. İslamiyet hiçbir zaman kadın erkek ayrımı yapmadan, getirilen tüm yasakların ya da sevapların bütün insanlık için olduğunu her seferinde vurgulamıştır. Bu durumda bilgiye ulaşma hakkı da hem erkek hem de kadın için geçerlidir. Araştırmaya teşvik eden bir dinin, bunu yalnızca erkeklerin yapması gerektiğini buyurması ahlaki açıdan ve mantıken de mümkün değildir. Bilenlerle bilmeyenlerin bir sayılamayacağını, üreten ya da çalışan her kim olursa onların çabalarının boşuna olmadığını söyleyen Kur’an’a kulak verildiğinde aslında ayrımcılığın önüne geçmek için uğraş verilmesi gerektiği görülür. Bir kadının birinin boyunduruğu altında kalmaması için teşvik eden bir din,

¹⁷ Caner Taslaman ve Feryal Taslaman, İslam ve Kadın, İstanbul 2019, ss.56

¹⁸ Taslaman (2019), ss.57

cinsiyetler arası ayrımcılığında yanında durmamıştır. Ancak kadının gelişmesini istemeyen, kendilerine engel olacağını düşünen zihniyet bunun tam aksi yönde girişimlerde bulunmuştur. “Tüm müminlerin eğitilmesinin, Kuran’ın ortaya koyduğu ideale yaklaşmak için önemli olmasına karşın, topluma ve ahlaka ‘tehlike’ olarak gösterilen kadınları evlere kapatmak, hatta evlerinde de etrafı göremeyen odalarda oturtmak, okuma yazma öğrenmemelerini savunmak, uydurma hadislerle dinen gerekli yaklaşım olarak sunulmuştur. Amaç, kadınları bıçkı dikiş, ev işi ve çocuk bakımı gibi ev alanıyla sınırlı işlerin dışında eğitmeyip -ki bunlar da zaten kocalarını memnun etmek için gereklidir- onların mümkün olduğunca dış dünya ile alakalarını kesmektir. Bu zihniyeti benimseyenler, kız çocuklarının özellikle ev işleri veya daha iyi bir eş olup erkeğe itaat etmeleri konularında eğitim almalarına izin vermişlerdir”¹⁹ Ancak bu zihniyetin Osmanlı topraklarında hâkim olduğunu belirtmek gerekir. Tüm bilgilerden yola çıkarak, o dönemdeki kadınların haklarına bakıldığında neredeyse bu durumla bire bir örtüşmektedir. Kadınların belirlenen alan içinde yaşamaları, eğitimde bile yalnızca iyi bir ev hanımı olması için verilen dersler, boşanma hakkının olmaması ve eşinin çoklu evlilik hakkı Osmanlıda geçerli kültür haline gelmiştir. Bu yönden bakıldığında Konfüçyanizm ile İslamiyet’in benzer noktalarından ziyade, din etkisi altındaki iki toplumun oluşturduğu normları karşılaştırmak daha sağlıklıdır. Benzer olan tek yön din kisvesi altında kadınlara yaşatılan zorluklar ve sınırlandırılmalarıdır. İslamiyet’in geniş bakış açısının, Konfüçyanizm ile karşılaştırılmasının yerine, ahlak anlayışını ve namus kavramını kadınlar üzerinden yürütmeye çalışan toplumun benzerliklerine dikkat çekilmelidir. Çünkü her iki toplumda da erdemsel ve ahlaki kavramlar kadınlardan beklenen bir olgu durumundadır.

¹⁹ Taslaman (2019), ss.58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KORE ve TÜRK KADINININ STATÜSÜNDE YAPILAN YENİLİKLER

“Kore eski adıyla Coson (1392~1910) 17.yüzyılın başlarında Mançurya istilaları ile çöküntüye girmiş köylülerin üzerine yıkılan yüklü vergilerden gelir elde edemez duruma düşmüştür. Nihayetinde, Coson Hanedanlığında iç sorunlar çıkmaya başlamış ve yönetim zayıf duruma düşmüştür.”²⁰ Bu durumu düzeltebilmek için dönemin hükümdarı ve birçok aydın ekonomide ve siyasette bazı adımlar atmayı denemiş ancak dış güçlerin baskısı, Çin ve Japon istilaları buna engel olmuştur. Atmayı düşündükleri adımlar ise Batı ülkeleri ile ilişkileri geliştirip ticari ilişkilerde bulunmaktır. Toprak istilasına karşı anlaşıma yoluna giden Kore, toprak bütünlüğünü korumak adına da Batı öğretilerini reddetmeyi seçmiştir. Amerika, Çin, Rusya ve Japonya’nın tehdidi altında olan Kore aynı zamanda ekonomik anlamda da iflas etmiş durumdadır. Hal böyleyken çıkmaza giren köylü sınıfı ve aydın kesimi hükümete karşı ayaklanmaya geçmiştir. “Ülkede yaşanan böyle iç ve dış sorunlar batı ülkelerince empoze edilen ve ilerleyen Hristiyanlık, çökmüş köy ekonomisi, yüklü vergiler derken Konfüçyanist aydınlar ve Dongghag dinine inananlar hükümete karşı olup silahlı eylemler yaptılar. Kore tarihinde bu ayaklanma Dongghang Köylü Ayaklanması (동학 농민 운동- Dongghag Nongmin Undong)²¹ olarak geçmektedir. Dongghag Ayaklanması aslında köylü sınıfın ve de dinsel nedenlerle istimara uğramış insanların ayaklanması durumunda iken aynı zamanda yabancı güçlere karşı bir ulusal ayaklanma özelliği de taşımaktadır.”²²

²⁰ Hatice Köroğlu Türközü, 19. Yüzyılda Kore’de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü, ss.185

²¹ 1894-1895 yılları arasında Kore’de köylüler ve Donghak dininin takipçileri tarafından başlatılan silahlı bir ayaklanmaydı. 1894’te, Gobu hâkimi çeşitli sahte kanunlar çıkararak köylülerin vergilerinden ve para cezalarından zengin olmak için rezervuar inşa etmeye ve gayri meşru topraklara yerleşmeye zorladı. Mart ayında öfkeli köylüler, Jeon Bongjun ve Kim Gaenam’ın önderliğinde Gobu Ayaklanması’na katıldılar. Ayaklanmanın boyutu o kadar büyüktür ki Kore Hükümeti, Çin’den yardım istemek zorunda kalmıştır.

²² Hatice Köroğlu Türközü (2009), ss.186

Ayaklanmanın olduğu 1894 yılında Japon işgali altına giren Kore, sonrasında Japonya'nın da etkisiyle Gabo Reformunu hayata geçirmiştir. Bu reformlar sonrasında kadınlar, kısıtlanan haklarına tam anlamıyla olmasa da ulaşmış sayılmaktadır.

Kore hükümeti öncelikli olarak, devlete gelir kaynağı sağlayan, arazi vergisi, askerlik ve devlet tahıl ambarı sisteminde yaşanan kargaşa ve yolsuzluklar üzerindeki denetimlere ağırlık vermiştir. Yönetici statüsünde görev alan yerel görevlilerin, birçok yolsuzluğa karıştığı tespit edilmiştir. Eskiden soylu sınıfından olanlara saygı duyulan yangbanlar(soylular), gün geçtikçe halka karşı sorumluluklarını yerine getirmek istemeyen kişiler haline dönüşmüştür. Halk ise hükümette artan yolsuzluklarla karşı karşıya kalmış, haklarından mahrum bırakılmış, bunun yanında bir de ordunun istismarıyla yüz yüze gelmişlerdir. Bu yüzden birçok köylü, hayatta kalmak için kendilerine ait olan toprak, tarım aleti ve ürettikleri kaynakların hepsini bir araya toplamaya çalışmıştır. Çok sayıda köylü ve çiftçi “karşılıklı yardım derneklerine” üye olmuşlardır. Katolik ve Protestan misyoner derneklerinin öğretileri eşitlikçi olması sebebiyle ile, topluluklarının çoğunluğunu köylü ve alt tabakadan insanlar oluştursa da kentsel bölgelerde de yayılmaya devam etmiştir. “Donghak felsefesi gerçek anlamda büyümeyi kırsal kesimde gerçekleştirdi ama Hristiyanlık en çok şehirlerde yayıldı.”²³

Bunun yanında toplumda da sözü geçen biri olan ÇÖ Ce-u'nun (최제우-1824-1864) özellikle kırsal kesimlerde popüler hale gelen “Donghag - Doğu Öğretisi” adlı öğretileri de yayılmaya devam etmiştir. Temalarında milliyetçilik, kurtuluş ve sosyal bilinci barındıran öğretiler, okuma yazma bilmeyen çiftçilerin daha kolay anlamaları ve kabul etmeleri için şarkıya uyarlanmıştır. Tüm bunlar devam ederken II. Afyon Savaşı²⁴ olarak bilinen, Birleşik Krallık ve Fransa'ya karşı savaşıyan Çin'in içinde bulunduğu durum, Kore hükümetini ve Kore halkını endişeye sürüklemiştir. Kore hükümeti, gerçekleşen bu dış etkiye karşı koymanın en iyi yolunun demokratik bir biçimde insan hakları reformlarını hayata geçirmek olduğuna kanaat getirmiştir. Milliyetçilik ve sosyal

²³ Hatice Köroğlu Türközü (2009), ss.188

²⁴ II. Afyon Savaşı veya Arrow Savaşı, 1856-1860'ta Çin ile Birleşik Krallık ve Fransa İmparatorluğu arasında gerçekleştirilen savaş.

Çin'deki ticaret haklarını artırmaya çalışan İngilizler, 1856'da bazı Çinli görevlilerin Arrow adlı gemiye çıkarak İngiliz bayrağını indirmesiyle, savaşı yeniden başlatmak için aradıkları bahaneyi bulmuş oldular. Bir Fransız misyonerinin Çin'in iç bölgelerinde öldürülmesini gerekçe gösteren Fransızlar da İngiltere'nin yanında savaşa girdiler. Müttefikler, 1857 sonlarında askeri harekate girerek çok geçmeden Çin'i Tientsin Antlaşmaları'nı (1858) imzalamaya zorladılar. Bu antlaşmalarla, yabancı elçilerin Pekin'de yerleşebilmesi, birçok yeni limanın ticaret ve yerleşim amacıyla Batılılara açılması, yabancıların Çin'in iç bölgelerinde yolculuk edebilmesi ve Hristiyan misyonerlere hareket özgürlüğü verilmesi sağlandı.

reform, köylüler arasında bir akım yaratmış böylece Donghağ Köylü Ayaklanması tüm Kore'ye yayılmıştır. 1863'te tutuklanan ÇÖ Ce-u, "insanları yanıltmak ve toplumdaki anlaşmazlıkları arttırmak" ile suçlanarak, 1863 yılında çıkarttığı ayaklanmalarla, Kore halkının acı çekmesine sebep olması suçuyla idam edilmiştir.

Kore'nin ülke içindeki anlaşmazlıkları ve yaşanan ayaklanmalar, Japonya'ya büyük fırsatlar doğurmuştur. 1876'da Japonya-Kore Antlaşması(강화도 조약-Gangghoa Coyag) imzalanmış, anlaşmada oldukça ağır maddeler sıralanmıştır. Japonya'ya ve Japonlara Kore'de muazzam haklar sunan anlaşmanın kabulüyle, Kore'nin neredeyse tüm limanları Japon ticaretine açılmıştır. Tüm bu karışıklıklar olurken daha sonrasında Çin istilaları da artmıştır. Kore toplumunda daha çok karışıklığa yol açan olayların art arda gelmesi Gabo Reformuna zemin hazırlamıştır. Donghak Köylü Devrimi'nin 1894'te patlak vermesi, Japonya'nın Kore meselelerine doğrudan askeri müdahalede bulunabilmesi için önemli bir bahane olmuştur. Japonya, Donghak Köylü ayaklanmasını yine Kore hükümetinin desteğiyle bastırmıştır. Ancak isyan sona erse de köylülerin ve alt tabakadaki insanların sorunları ve şikayetleri net olarak açıklığa kavuşmamıştır.

Japonya'nın gözetiminde, halk için uygulanan bu reform üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Ancak Japonya o dönemde King Hanedanlığı ile savaş halinde bulunduğu için reformun ilk aşamasında fazla etkisi olmamıştır. Öyle ki Donghak devriminde halkın talep ettiği birçok istek kabul edilmiştir. Bu değişiklikleri içeren ve merkezi yönetimin yeniden yapılandırılmasını ele alan iki yüz on adet bildiri yayınlanmıştır. "Eskiden beri devam eden gelen bürokratların sınavla seçimi olan Goago(과거)²⁵ sistemi kaldırılmış"²⁶ ve yerine Japon bürokratik sistemi getirilmiştir. Mali işlerin yönetimi merkezi hale getirilerek vergi sistemi reddedilmiş, aynı zamanda Japon parasının kullanılmasına izin veren yeni bir parasal sistem oluşturulmuştur. Ölçüm sistemi de Japonya'dakine benzer hale getirilmiştir. Siyasi reformların yanında, sosyal reformlar da ele alınmış; bu reformlar kadın hakları açısından oldukça önemli reformlar olarak kabul görmüştür. Sınıf sistemine göre ayrımcılık, kölelik ve reşit yaşta yapılmamış evliliklerin hepsi yasaklanarak dul kadınlara yeniden evlenme hakkı

²⁵ Kore'nin Goryeo ve Joseon hanedanlıkları döneminde yapılan memuriyet sınavının adıdır. Oldukça zor olan bu sınavlar, adayların kompozisyon yazabilme yeteneklerini ve Çin klasikleri hakkındaki bilgilerini ölçerdi. Yazma şekli, edebiyattan devlet yönetimine kadar sınav konuları çeşitlilik göstermekteydi. Teknik konulardan olan tıp, yorumlama, muhasebe, hukuk vb. konularda uzman tayin etmek için bu sınavlar yapıldı. Saray siyasetinde bir pozisyona sahip olmak isteyen çoğu insan için birinci yol bu sınavdı. Bu sınav sistemi Çin'den getirilmiş, Birleşik Şilla, Goryeo ve Coson döneminde kullanılmıştı.

²⁶ Hatice Koroğlu Türközü, Modern Kore Edebiyatı Tarihi, ss.22

tanınmıştır. Bu reformlar, yüzlerce yıldır izlenen geleneksel feodal sistemi yasal olarak değiştirmesiyle yeni bir dönemin kapısını aralamaktadır.

Reformun ikinci aşamasında ele alınan konular ise;

- Ülke genelinde yeni finansal bürolar kurulması.
- Askeri ve polis sisteminin yeniden düzenlenmesi ve modernize edilmesi,
- Adli sistemlerin yeni adliye ve yargı yasalarıyla değiştirilmesi olmuştur.

Tüm bu reformların yanında Japonya, sömürgesi altındaki Kore'ye ciddi baskılar uygulamıştır. Öyle ki dönemin Kraliçesi Min (Myong Song-명성)²⁷ Japon ajanlar tarafından suikastla öldürülmüştür. Suikasttan sonra oluşturulan yeni yönetim, kargaşaları iyi idare edememesi sebebiyle Rusya'ya sığınma tabinde bulunmuş, reformların aşamaları da bundan sonra son bulmuştur. Ancak reformlar, ülkedeki toplumsal statü ve özellikle kadın hakları üstünde görülmemiş yeniliklere imza atmıştır. Gabo Reformunun tarihimizdeki Tanzimat Fermanı ile başlayıp, II. Meşrutiyet ile tamamlanan yenilikler dönemine benzer birçok noktası bulunmaktadır. Bunlardan biri de kadın eğitime verilen önemdir. Gabo ile yapılan çalışmalardan somut olarak görebileceğimiz yeniliklerden biri de kadın okullarıdır. Bu okulların zeminini hazırlayan suikasta uğrayarak yaşamını yitiren Kraliçe Min olmuştur.

Osmanlı döneminde Tanzimat'la başlayan yeniliklerin II. Meşrutiyet'le tamamlanması gibi Kore'de de kadın eğitimi için Gabo Reformundan önce bu yönde atılan adımlar bulunmaktadır. Kadın okulları konusunda Kraliçe Min'in destekleri bu alandaki çalışmaların çoğunluğunu oluşturmaktadır. Öncelikle Hristiyan misyonerlerden olan Annie ELLERS²⁸, bu okullar için Kraliçe Min'den destek istemiştir. Bunun ardından Kraliçe Min dönemin seçkin çocuklarını eğitmek için 1880'lerde bir saray okulunun kurulmasını emretmiştir. 1886'da Kraliçe Min'in desteğiyle kızlar için başka okullar da açılmıştır. Bunların ilki 1886 yılında Bayan Mary F. SCRANTON'un çabalarıyla kurulan, şimdilerde Asya'daki en iyi ve seçkin üniversitelerden biri olan İhoa Kadın Üniversitesi(이화여자대학교) adıyla tanınan kız akademisidir. İhoa

²⁷ Kraliçe Min, 28. Joseon Kralı ve ilk Kore İmparatoru Gojong'un eşi. Kraliçe Min Japon Hükümeti tarafından dışarıya genişleme politikalarına bir engel olarak görüyordu. Bu yüzden Japonya tarafından gönderilen bir alay Gyeongbok Sarayına saldırdı. Kraliçe Min burada öldürüldü. Bu olay sonrasında Japonya uluslararası bir tepkiyle karşılaşmış, Kore'de Japon karışıklığını arttırdı, ülke çapında protesto gösterileri ve ayaklanmalara sebep olmuştur.

²⁸ Metodist Kore'de görev almış tıbbi misyoner. Evlendikten sonra, Kraliçe Min'e doktor oldu. Aynı zamanda yakın arkadaş da olmuşlardı. 1887'de Cundong Kız Lisesi'ni kurdu. Kore'de 40 yıl görev yapmış, 1926'da yine Kore'de vefat etmiştir.

Akademisi, tarihte ilk kez, soylularla ortak olarak veya soylu sınıfından olup olmadığına bakılmaksızın tüm Koreli kızların, sosyal değişimine imza atarak, kadınların da eğitim hakkına sahip olduklarına dikkat çekmiştir. Bu okulların eğitim sistemi titizlikle hazırlanmış, eğitim İngilizce olarak verilmiştir. 1880'lerde kurulan bu okullar Batı tarzı okullarla karşılaştırılarak inşa edilmiştir. Kızlara ikinci bir Batı dili öğretmek için Fransızca, Almanca ve İspanyolca öğretmenleri tutulmuştur. Geleneksel Kore okullarında, özellikle liselerde, klasik Çince (Hanca) zorunlu eğitimin bir parçası olarak okutulmaya devam etmiştir. Hristiyan misyonerler, Coson'da Batı tarzı eğitimin gelişimine çok büyük katkıda bulunmuşlardır. Kraliçe Min'in dini hoşgörüyü her zaman için desteklemesi, ülkesi için büyük bir kazanç sağlamıştır. Kraliçe Min Yongbyon'da Sungdog adlı kızlar için bir ortaokul inşa ettirerek bu iki okul Kuzey Kore'deki ilk modern okullar olarak kayda geçmesini sağlamıştır. Günümüzde dahi Kraliçe Min yenilikçi bir kraliçe olarak tanınmaktadır. Tüm bu yeniliklerin yapıldığı sırada Kore hükümeti ve halkı, Japon istilası ve King Hanedanlığının baskısı altında mücadele verdiği bir dönemdedir. Hatta Japon hükümeti Kraliçe Min'i önünde büyük bir engel olarak görmüş ardından da gönderdiği bir alay Japon askeri tarafından öldürtmüştür. Kraliçe Min'in ölümünden sonra ülkedeki isyanlar ve ayaklanmalar daha çok artarak Gabo Reformlarına zemin hazırlamıştır.

Gabo Reformunun gerçekleşmesinden önce yaşanan olaylar bu yola girişi hızlandırmıştır. Ancak burada esas ele alınması gereken konu Gabo Reformundan önce, Coson'un son dönemlerinde ülkenin ne durumda olduğu ve bu zamanlarda kadınlar adına ne gibi girişimlerde bulunulduğudur.

3.1 Gabo Reformu ve Reform Dönemi

Gabo Reformu, Kore kralı Gocong (고종) döneminde Donghag Köylü Ayaklanması'na yanıt olarak 1894'te başlayıp 1896'da sona eren bir dizi kapsamlı reform hareketinin tamamıdır. Tarihçiler Gabo Reformuyla, Japonya'nın Kore'ye etkisini, derecesini ve modernleşmeyi teşvik etmedeki önemini hala tartışmaktadırlar. Bunun sebebi ise döneme verilen ismin 'Aydınlanma Dönemi' denilen 개화기-Gehoagi olmasıdır. "Gehoagi terimi Japon bilim adamlarının bir buluşu olmakla birlikte tartışmalı da bir terimdir. Çünkü bu "aydınlanma"nın 1876 yılında Japonya ile Gangva

anlaşmasının zorunlu olarak imzalanması ve 1910 yılında Kore'nin Japonya tarafından saldırıya uğradığı bu yıllara rastlaması aslında bir rastlantı değildir. Koreli bilim adamları bu tanımlama için şimdi daha nötr bir terim olan “전환기-Conhvan-gi” ya da “Geçiş Dönemi” demeyi tercih ediyorlar.”²⁹

Gabo Reformu Kore halkının bilinçli ya da istekli olarak başlattıkları bir reform hareketi olmasından ziyade, dış güçlerin iknası ve etkisi altında gerçekleşmiş bir reformdur. Reform hakkında hala geçerliliğini koruyan düşünce ise, genel anlamda yanlış reformlar olduğu ve birçok yönden eksikliklerinin bulunmasıdır. Buna en önemli etken olarak dış güçler tarafından, yani Batı tarafından getirilen bir reform olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak Kore'nin ve Kore halkının birçok yönden gelişmesini sağlayan bu reformun olumlu etkileri göz ardı edilmemelidir. Ayrıca getirilen yenilikler, en çok etkilenen sosyal yapıda, kadınlar üzerinde ve toplumdaki statüsünde büyük gelişmeler göstermesine sebep olmuştur. Sosyal alanda yapılan reformlar değerlendirildiğinde;

- 1- Köleliği ortadan kaldıran yasalar,
- 2- Çocuk yaşta evlenmelerin önüne geçebilmek adına getirilen yasaklamalar,
- 3- Kadınlar açısından en önemli düzenlemelerden olan dul kadınların evlenme yasağı kaldırılması ve bu yönde olanaklar sağlanması,
- 4- İnsan ticareti ve insan kaçakçılığının yasaklanması,
- 5- Eğitim alanında eşitlik sağlanarak kadınlara ilk defa resmi eğitim hakkı tanınması gibi önemli değişimler söz konusudur.

Gabo Reformu ile birlikte gelen bu yenilikler özellikle kadınlar açısından bir dönüm noktası olmuştur. Gabo Reformu öncesinde Kore kadınlarının toplum içindeki hareketleri, Konfüçyanizm inancı ve ataerkil toplum yapısı nedeniyle kısıtlanmıştır. Kadınların topluma katılımları söz konusu değildir. (Köroğlu Türközü 2017, 24-25)

Sosyal, ekonomik ve siyasi yönden yenilikler getiren Gabo Reformunun gerçekleştiği döneme ‘Aydınlanma Dönemi’ denir. Ancak günümüz Koreli bilim insanları bu tanımlama yerine ‘Geçiş Dönemi’ni kullanmaktadırlar. Japon işgali altında olan Kore, geçiş dönemine rastlayan yeniliklere alışma ve aynı zamanda kendini bulma yolundaki bu süreçte birçok sıkıntıya katlanmak zorunda kalmıştır. Eğer bu yönden bir teşbih yapacak olunursa Kore'nin ülke olarak durumu, Kore kadınının durumuyla doğru oranda örtüşür. Çünkü bu dönemde her iki taraf da kendini bulmak adına birçok

²⁹ Hatice Köroğlu Türközü, 19. Yüzyılda Kore’de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü, ss.187

sıkıntıya katlanmış, birçok yeniliğe kapısını açmıştır. Gabo Reformu, Kore ve halkı adına dönüm noktası olma özelliğini korumaktadır.

3.2. Gabo Reformunun Kore Kadınına Etkisi

Kore toplumundaki kadınların yaşamları anlatılmaya başlandığında genellikle Goryo'nun son döneminden, Coson'un yıkılışına kadarki dönem ele alınmaktadır. Sonrasında ise Coson'un yıkılmasından sonraki döneme denk gelen kadın figürünü konu alarak bu yönde açıklamalar yapılır. Bu iki dönemde kadının yaşamı ele alınsa da aslında önem verilmesi gereken nokta, bu yaşamları karşılaştırarak anlatmaya çalışmaktır. Coson'un son dönemlerine gelindiğinde dikkat edilmesi gereken nokta erkeklerin, kadınlara olan saygısının toplumsal alanda yayılmaya başlamış olmasıdır. Aslında Gabo Reformlarına gelene kadar kadın haklarına yönelik bazı çalışmalar yapılmış olsa da kadınların kişisel hakları, Gabo Reformuyla gelen yasalarla desteklenmiştir. Kadın erkek eşitliğinin belli ölçüde sağlanması, evlilik hakkının kadına ait olması, soyağacında doğum sırasına göre aile içinde yer alabilmesi, ikinci evlilikleri konusunda özgür bırakılması, üçlü sisteme bağlı olsa da başında erkek bulunmasa bile kadınların bağımsız olarak atalarını anma merasimi yapmasına izin verilmesi gibi kadın haklarını korumaya yönelik kanunlar çıkarılmıştır. Goryo dönemine bakıldığında ise evlilikten sonra erkeklerin, kadının ailesinin soyağacında kayıtlı olduğu bazı belgelere bile rastlanmıştır. Ancak yine de tüm bu reformlara bakarak Kore'de ve dünya genelinde yaşayan kadınların tüm erkeklerle eşit olduğunu söylemek ve olaylara bu yönde bakmak mümkün değildir. Çok istisnai durumların haricinde evrensel olarak kadınların erkeklerle eşit yaşadığı bir toplum ya da erkeklerden daha üstün haklara sahip olduğu konular yok denecek kadar azdır. Hatta bu dönemde kadına tanınmış haklardan biri olan ilk evliliği ya da ikinci evliliği yapmasında özgür bırakılmasıyla, kadının karakterine saygı gösterildiğini düşünmek de oldukça yanlıştır.

Coson Hanedanlığı'nın ilk yıllarından itibaren kadın haklarını korumaya yönelik uygulanmaya başlayan yasalar, ulusal eziyete dönüşmüş, büyük çapta çoğaldığı görülmüştür. Kadının saygınlığının yok sayıldığı birçok gelenek göze çarpmaktadır. Bu gibi durumlara örnek verilecek olursa; gelin karşılama (친영제도-Çinyongcedo) denilen törenlerle, evlilik günü erkek, kadının evine giderek gelini karşılardı. Burada

asıl amaç erkeğin ziyaretiyle kız evinin saygınlığının artırılmasıdır. Örneğin, zina yapan kadınlara ister halktan olsun ister soylu bir aileden gelmiş olsun aynı ağır cezalar uygulanmaktadır. Çünkü kadının namusu ailenin saygınlığıyla doğru orantılıdır. Kadının namusuna göre, ailenin ahlakı da şekillendirilir. Bu kadının toplumdaki yerini ve söz hakkını kontrol altına almanın bir başka yolu olarak kabul görmüştür.

Coson dönemi, kadınlara eziyetin arttığı dönem olarak kabul görür. En kötü geleneklerden biri de eğer bir kadının kocası erken yaşta vefat etmişse, kadının da kocasının ardından ölüme gitmesi beklenir. Hatta toplumsal olarak gerek görülür. Coson döneminde, Dangsan denilen kutsal ağaca boyunlarından kendini asan kadınlar kutsanmış sayılır, namuslu kız kapısı denilen yerden geçmeye hak kazandıkları anlatılmıştır. Bunun gibi daha birçok anlamı olmayan tutum ve davranışlar ortaya çıkmıştır. Toplumun bu durumdan kurtulması adına yapılan çalışmalar Coson döneminden sonra arttırılmış, bu yeniliklerin toplumda kalıcı yer edinmesi için ilk adımlar atılmıştır.

Gabo Reformu kadın sorunlarının kabulü ve bunların üstesinden gelinmesi noktasında atılan adımların ve gösterilen çabanın kabul edilmesi bakımından büyük önem taşır. Öncesinde ise ilk olarak Donghag inananları, bu sorunların çözümüne yönelik pozitif yaklaşımlar sergilemiştir. Kadın-erkek hepsi Taoist düşüncede birleşip cariyelik sistemine de açıkça karşı durmuşlardır. Kadınların yeniden evlenmelerine müsaade edilmesini istemişler, kadınların erkeklerle eşit olduğunu kabul etmişler hatta onlara saygı duyduklarını göstermek adına Baş öğretmen Cobcanğ(첩장)³⁰ denilen hitap şekliyle seslenmişlerdir. Aynı zamanda Katoliklerde bu kesimle aynı görüşleri savunarak, yaşamlarına uygulamaya çalışmıştır. Ayinler sırasında kadın erkek hep birlikte aynı yerde oturarak dini inançlarında ve öğretilerinde de kadın erkek eşitliğine dikkat çekmişlerdir. Çok geç dönemde Kore'ye ulaşan Hristiyanlık da Donghag dini gibi resmi nikahlı eşin yanında cariyelik sistemini yasaklamış, kadınların yeniden evlilik yaşağını kaldırmış, kilisenin içinde kadın erkek hep birlikte ibadetlerini gerçekleştirmişlerdir.

Bir diğer önem taşıyan olay ise Hristiyan misyonerlerin Kore'de okul kurma çalışmalarıdır. 1886 yılında Mary F. SCRANTON kadın okullarının gerekliliğinin üzerinde durmuş ve bu gerekliliği halka anlatmaya çalışmıştır. Bunun sonucunda

³⁰ Cobcanğ: Donghag dinine inanan insanların, o dönemdeki sınavlarda gözetmenlik yapan, topluluğa yol gösteren alimlere verdikleri isim.

Kraliçe Min'in de desteğini alarak İhoa(이화) köy okulunu kurmuştur. Başlangıçta öğrenciler kayıt ettirilirken yaşanan zorluklar çoğunlukla aynıdır. Halk kız çocuklarını okula kayıt ettirmemekte ısrar etmiş hatta Hristiyanlığı kabul edenler de dahil olmak üzere aileler kızlarını okula göndermeyeceklerini dile getirmişlerdir. Kılık kıyafette aşırıya kaçan bir durum olmasa da el bileği ve ayakları açıkta kaldığı gerekçesiyle bazı kız öğrenciler okula gitmeyi reddetmişlerdir. Her ne kadar yenilikleri kabulleniş görünse de toplumsal düzene oturmuş baskı burada da kendisini belli etmektedir. Bu sebeple "...Bayan SCRANTON'un ilk öğrencisi bu derslere çok uzun devam etmedi. Onun eğitimi altında bulunan diğer öğrenciler yoksul ailelerin öksüzleri veya kız çocuklarıydı." ³¹ Okuldan ayrılan kız öğrenciler arasında 1 Mart Hareketi aktivistlerinden olan YU Goan Sun (유관순)'da bulunmaktadır. 1887 yılına gelindiğinde zor koşullar sebebiyle yetim kalan, hayat kadınlığı yapan kızlar bir araya getirilip, okula kayıt ettirildiler. "Bunların arasında en dikkat çeken, 1887 yılı sonlarında okula kendi el yazısıyla "armut çiçekleri" anlamına gelen İhoa adını armağan eden Kra-liçe Min idi."³² Okulun kurulmasından sonra Kraliçe Min "Armut çiçekleri gibi saf ve berrak olan, onun gibi güzel meyveler veren" anlamını taşıyan İhoa'nın adını vermiştir. Bu isim yıllar sonra bile günümüzde okulla bir bütün olarak anılmaktadır.

Kadın eğitiminin gelişimini sağlayan değişimler, kadın okullarıyla birlikte başlamıştır. Bunun ardından birçok yerde kadın hareketleri yayılmaya başlamıştır. En ses getirenlerden birisi ise; 1898 yılında Seul'de 400'den fazla kişinin şapkalı etek³³ giyip bunu havaya savurmalarıdır. Bu kadın hareketlerinin sonrasında kadın dernekleri ve grupları açılmıştır. Bu dernekler daha sonraları hükümetten kadınlar için okullar kurulmasını, meslek edinmelerine yönelik destekler verilmesini talep etmiştir.

Tüm bu olaylar dizisiyle Kore kadını adını duyurarak, toplumun onları kabullenmesine öncülük etmişlerdir. Hem yasalarla hem de maddi ve manevi desteklerle halk da buna teşvik edilmiştir. Daha öncesinde de üzerinde durulan Gabo Reformlarında kadına verilmiş haklardan bazıları ise şöyledir;

1- 1886'dan itibaren köle satış yasağı onaylandı ve her türlü yasal kölelik sona erdi.

³¹ Hatice Köroğlu Türközü, 19. Yüzyılda Kore'de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü, ss. 190

³² Hatice Köroğlu Türközü (2009), ss. 190

³³ (Canğod-장옷/Sige çima-쓰개치마): Şapkalı etek Kore'nin belli bir döneminde kadınların başını ya da yüzlerini göstermemek, mahremiyet adına kendilerini gizlemek için kullandıkları, uzun etekleri andıran çarşaflardı.

- 2- Evlilik yaşı erkeklerde yirmi, kadınlarda on altıya çıkarıldı (çocuk evliliğini yasakladı.)
- 3- Erkeklerin cariye alımı yasaklandı.
- 4- Çocuk yaşta evlenmelerin önüne geçebilmek adına yasaklamalar geldi.
- 5- Kadınlar açısından en önemli düzenlemelerden olan dul kadınların evlenme yasağı kaldırılarak ve bu yönde olumlu olanaklar sağlandı.
- 6- Eğitim alanında eşitlik ve kadınlara ilk defa resmi eğitim hakkı tanındı.
- 7- İbadethanelerde kadın erkek birlikte inançlarını yerine getirmeye başladı.
- 8- Kızlar için köy okulları, akademiler inşa edildi.

Getirilen yasalar Kore’de yeni bir düzenin oluşmasına zemin hazırlarken aynı zamanda kadınlar adına hiç bilinmeyen bir dünyanın kapılarını aralamıştır. Kadınların toplumda yer edinmeleri, sonrasında edebiyat dünyasında yer edinmesine olanak sağlamıştır. Hem kendileri hem de birçok önemli yazarın eserlerinde kadın temasına yer verilerek, Kore’de kadın imajının nasıl olması gerektiğini tek tek kendi elleriyle çizmişlerdir. Konfüçyanizm etkisiyle ardına kadar kapanan kapılar reformlarla tıpkı keşfedilen yeni bir konu gibi gün yüzüne çıkmıştır. Batı etkisi, reformlar ve yeni sosyal düzenin etkilediği Kore kadının gelişimine benzer olaylar Türk kadını üzerinde de etkisini göstermiştir. Özellikle II. Meşrutiyet’in ilanı ile kadınların toplumdaki konumu daha çok tartışılır hale gelmiştir.

3.3. Tanzimat ve II. Meşrutiyetin İlanı ve Reform Dönemi

Kelime anlamıyla ‘yönetimin iyileştirilmesi’ anlamına gelen Tanzimat, 19. yüzyılda devlet yapısını düzenlemek amacıyla ilan edilenmiş bir reform çeşididir. Yıkılma sürecine girmiş olan Osmanlı Devleti’nin reformu uygulama sebebi Avrupa devletlerini iç işlerinden uzak tutmak istemesidir. Bu reformla birlikte Osmanlı hükümeti, devlet düzenini iyileştirmeyi, azınlıklara haklar tanıyarak devlete bağlılıklarını artırmayı ve yabancı devletlerin iç işlerine karışmalarını engellemeyi hedeflemiştir. Tanzimat Fermanı’nın diğer adı Gülhane Hattı Hümayunu Fermanı olarak bilinir. Osmanlı Devleti bu fermanla birlikte ilk kez anayasal düzene geçiş sağlamıştır. Fermanın içeriğinde yer alan maddeler insan haklarına yönelik önemli gelişmeleri bünyesinde barındırmaktadır. Müslim, gayrimüslim ayırt etmeksizin

herkesin hakları güvence altına alınması, özel mülkiyetin korunması, yargılamadan ağır cezaların uygulanmaması bunlardan birkaçıdır. Bununla birlikte Tanzimat, Osmanlı kadının hakları yönünde yapılan pozitif değişimlerin de başlangıcıdır. Tanzimat Fermanı, haklarını doğrudan savunucu maddeler içermese de haklarının genişletilmesi açısından oldukça önemlidir. Çünkü fermanla birlikte kadınlar, eşit mülkiyet hakkı, eğitim hakkı (ebelik eğitimi), esir pazarlarının kapatılması gibi konular gündeme gelmiş ve uygulanmıştır. Kadının toplumdaki varlığının kabulü aşamasında Tanzimat Fermanı; kadının miras hakları, köleliğin kaldırılması, evlilikte devlet izninin alınması, kıyafet değişikliği ve belirli alanlardaki tanınan çalışma imkanıyla kadın haklarının iyileştirilmesi yönünde atılan ilk adımdır. Daha sonrasında bunu I. Ve II. Meşrutiyet izlemiş, artık kadınların haklarının genişletilmesinden ziyade kadının bir birey olarak da kamuda yer edinebilmesi bakımından önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Tanzimat'ın ilanından sonra dönemin şartlarına uyum sağlamak amacıyla, yeniliklere kapısını tamamen açan Osmanlı Devleti bunu ilk olarak I. Meşrutiyet ile yaşamıştır. Tek elden yönetime halk dahil olmuş, padişahın yetkileri sınırlandırılmış, sadece erkeklere tanınsa da vatandaşlara seçme ve seçilme hakkı sunulmuştur. Meşrutiyet isteğinde olan aydınların ayaklanmalarıyla birçok yenilik Osmanlı topraklarında kendine yer edinmiştir. Ancak kadın haklarına yönelik çalışmalar II. Meşrutiyetin ilanı ile mümkün olmuştur.

II. Meşrutiyet dönemi ve devamında Osmanlı Devleti birçok devlet sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Toprak kaybı, ekonomik çöküntüler, azınlıkların hak arayışları ve devletin meşrutiyet ile yönetimini isteyen aydınlar bu dönemin başlıca temel unsurlarıdır. Batı'da gerçekleşen ayaklanmalar, özgürlük arayışları Osmanlı topraklarında da etkisini göstermiştir. Özellikle Fransız İhtilalinden sonra azınlıklar özgürlük arayışına girerken, yönetimde bulunan padişahların yetersizliği de bu durumu hızlandırmıştır. Meşrutiyet, yenilikler bakımından olumlu sonuçlar doğursa da aslında olumsuz etkenler sonrasında ortaya çıkan karmaşanın özeti gibidir. Genç Osmanlılar olarak bilinen bir grup aydın, bir yandan Fransa'da yaşanan yenilikleri takip edip bir yandan da Osmanlı'da bunu uygulamaya çalıştılar. Tarihte ilk parlamenter sistemi getirenler olarak isimleri anılmaktadır. Osmanlı milliyetçiliği çerçevesinde modern bir sisteme sahip olmak istediklerini anlatmış, Tanzimat'tan sonra da çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu grup içinde yer alan Namık Kemal toplumda kadın olgusunu geliştirmek adına çalışmaları olan aydınlardandır. 17. yüzyıldan sonra dış borç alımına başlayan

Osmanlı Devleti, borçlarla birlikte buhrana girmiş durumdadır. Bir yandan devletin salahiyyeti bir yandan baş gösteren ayaklanmalar ve meşrutiyet hareketleri, dönemin padişahı açısından oldukça büyük sıkıntılara sebebiyet vermiştir. Dönemin padişahı olan Abdülaziz bu buhran döneminde tahtan indirilmiş yerine V. Murad getirilmiştir. Ancak Osmanlı tarihinde zihinsel buhranlarıyla anılan V. Murad istenileni yerine getiremediği için tahtan feragat etmiştir. Sonrasında meşrutiyetin ilanı ve birçok yenilikçi adımıyla hatırlanan II. Abdülhamit yenilikler yönünde sözler vererek tahta geçmiştir. Dönemin aydınlarının isteği olan meşrutiyet de tahta çıktığı yıl olan 1876'da ilan edilmiştir. Osmanlı tarihi boyunca en çok toprak kaybeden padişah olarak anılan Abdülhamit de zorla tahtan indirilen padişahlar arasında yer almıştır.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı topraklarına ulaşmasıyla aydın çevrede de hareketlenmeler olmuştur. Değişime ayak uydurmak gerektiğinin farkına varan Osmanlı hükümeti, cihan devletinden, bunalımına sürüklenen bir devletin kurtuluşunun yalnızca siyasi manevralarla gerçekleşmeyeceğini kabul etmiştir. Çözüm ise siyasi olduğu kadar toplumsal değişimlere gidilmekle mümkündür. Islahat hareketleri olarak kayda geçen bu değişimler Batı'yı örnek olarak başlamıştır. Öncesinde Tanzimat ile başlayan yenilik hareketleri, Islahat olarak devam etmiş, ardından da I. ve II. Meşrutiyet ile tamamlanmıştır. Böylece III. Selim ile başlayan yenileşme hareketi, II. Abdülhamit'e kadar devam etmiştir. Osmanlı Devleti artık cihan devleti anlayışından uzaklaşmaya, Batı'yı hor görmek yerine, Batı'dan araştırılması gereken konular üzerinde durmuştur. II. Abdülhamit'in belli bir dönem Batı'ya yaptığı geziler yeniliklere yönelik yapılmıştır. Yapılan değişiklikler ilk olarak askeri yönde başlamıştır. Yeni ordu anlayışı, Batı'da kullanılan teknoloji, Avrupa'daki hükümdarların kılık kıyafet anlayışları incelenerek sanata ağırlık veren yenilikler getirilmiştir. Yine de tüm yenilikçi hareketler Osmanlı topraklarındaki düzeni sağlamaya yeterli olmamıştır. Bunun sebebi ise şekilden ziyade o topraklarda yaşayan halkların, özgür alan arayışı ve aydınların demokrasi istemesinden kaynaklanmaktadır. Halkın yönetime padişahla ortak olması söz konusu olsa da etkisinin pek görülmediği I. Meşrutiyet'ten sonra, ara verilerek ilan edilen II. Meşrutiyet, yeniliklerin kapısını büyük ölçüde açan bir girişim olarak kabul edilmektedir.

I. Meşrutiyet döneminde Osmanlı Devleti aynı zamanda 93 harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus savaşı içinde bulunuyordu. 93 Harbi, II. Abdülhamit'in meclisi kapatmadaki en büyük bahanesi olmuştur. Süresiz kapatılan meclis 1908 yılında yeniden yürürlüğü sokulmuştur. Özellikle bu dönemde gerçekleşen 31 Mart olayı askeri

bir ayaklanma olarak kayda geçmiştir. Ayaklanmanın en büyük nedeni toplum içinde artan kutuplaşmadır. Kore’de yaşanan 1 Mart hareketinin aksine buradaki ayaklanma II. Meşrutiyet ile gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin gerçekleştirdiği uygulamalara ve yeniliklere yöneliktir. Buna sebep olarak yine din kavramı gösterilmiştir. Buna karşın cemiyetin getirdiği yeniliklerin kabul etmemesinden dolayı birçok kişi de zor durumda bırakılmıştır. Cemiyet, bu ayaklanmadan sonra II. Abdülhamit’i sorumlu tutmuş, tahtan inmeye zorlamıştır. Yeni yasa ile (Kanun-i Esasi) meclisin başkanı padişah değil vekillerdir ve padişahın yetkileri sembolik hale getirilmiştir. Bu dönemde Osmanlı birçok baskın ve ayaklanmalarla da baş etmek durumunda kalmıştır. Özgürlük arayışı tüm ulusu sarmış, azınlıklar ise dış güçler tarafından açıkça desteklenir hale gelmiştir. Ancak bunların yanında toplumda olumlu gelişmeler de yaşanmış, modern dönemin temelleri de atılmıştır. Özellikle eğitimde kadın hakları gündemde kalmıştır.

Tüm hızıyla Batı’yı etkisi altına alan özgürlük akımı, Osmanlı Devleti’nde de etkisini göstererek yayılmıştır. Kaçınılmaz son olarak görülen yenilikler, toplumsal ve siyasal anlamda birçok değişime zemin hazırlamıştır. Dağınık devlet idaresine getirilen yeniliklerin ardından sosyal yaşamda etkisini göstermiştir. Sonrasında parti düzenine geçecek olan İttihat ve Terakki Cemiyeti ilk iş olarak reformları, eğitim alanında uygulamıştır. Okullara denetlemeler getirmiş, eğitimde Türkçenin zorunlu dil olması gerektiğini savunarak özel okulların da devlet himayesine girmesi gerektiğini savunmuştur. Reformların olumlu etkilerinin görüldüğü tek yer belki de eğitim sistemidir. Çünkü eski okulların iyileştirilmesi, mesleki ve teknik açıdan yeni okulların inşa edilmesi, hazırda bulunanların ise iyileştirilmesi devlete sonraki dönemlerde büyük katkı sağlamıştır. Kaçırılan tek nokta ise kısa zamanda sonuca ulaşma çabasıdır. Çünkü insana yatırım yapmak, uzun vadeli olarak geleceğe yatırım olarak kabul görür. Askeri okulların iyileştirilmesi, öğrenci sayısının arttırılması, sanayi ve ekonomi alanında öğrenci yetiştirilmesi ve kütüphanelerin açılması ise bunlardan birkaçıdır. Tüm bunların yanında kadınlar adına da olumlu gelişmeler olmuştur. Özgürlük alanları bir anda genişletilmese de kademeli olarak yaşam standartlarının yükseldiği kabul görmektedir. “Bu oluşan fikir özgürlüğü ortamında kadın konusu da tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönemde kadının Osmanlı’da eskiden beri süregelen gelenekselleşmiş yaşam tarzının bırakılması gerektiği, özgürlüklerinin genişlemesi gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır.”³⁴

³⁴ Nilüfer Özcan Demir, II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Feminizmi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C:16, S:2 1999, ss.109

Burada ele alınan kadınlar, ilk başlarda belli başlı ailelere mensup, maddi açıdan bir zorlukla karşılaşmadan yenilikleri takip edebilen kadınlar arasından çıksa da devlet halkın tümüne eğitim hakkı sağlamaya özen göstermiştir. Öncelikli olarak kadınların okur yazar olmalarına dikkat çekilmiştir. Bunu önce ilkokul ardından ortaöğretim olarak eğitim hakkının verilmesiyle tamamlamıştır. Tek sıkıntı burada okuyan öğrencilere öğretmenlik yapacak nitelikli öğretmenlerin sınırlı sayıda olmasıdır. Bu sıkıntının ortaya çıkmasıyla sonrasında kadınlara yükseköğrenim kapıları da açılmıştır. Aslında bu kadına hem özel sektörde hem de kamusal alanda iş imkânı tanımak anlamına gelmektedir. Erkek boyunduruğu altından çıkan, kendi ayakları üzerinde duran kadın modelinin yetiştirilmesinde büyük rol oynamıştır. Burada eğitimi tamamlayan kadınlar, milli mücadele ve cumhuriyet döneminin aydın kadınları arasında yer almıştır. Savaş sonrası kadınların bilinçlendirilmesi, kadınların statüsündeki yükselişin en büyük etkenlerinden olmuştur. Öncesinde de belirtildiği gibi uzun vadeli yatırımlar, bu dönemde istenilen noktada elde edilmiş ve kullanılmıştır. II. Meşrutiyet döneminde Trablusgarp ve Balkan gibi birden fazla harbin içinde bulunan Osmanlı, toplumsal ve sosyal alandaki yönetimi neredeyse kadına bırakmak durumunda kalmıştır. Ülkenin neredeyse tüm erkekleri, savaşta olduğu için toplumsal düzeni sağlamak çoğunlukla kadına düşmüştür.

3.4. Tanzimat ve II. Meşrutiyetin Türk Kadınına Etkisi

“II. Meşrutiyet döneminde kadının yaşamında kalıcılığını uzun süre koruyacak yeni dönüşümler gerçekleşir. Kadının sosyalleşmesi ve toplumsal hayatla bir bütünlük göstermesi için çabalar sarf edilir. Bu bağlamda, sosyalizasyon kadın-erkek eşitliğinin ilk adımıdır. Feminizm bu dönemde kendini daha çok hissettirir. Buna dönemin maddi koşulları da yardım eder. Savaşlar sonucu erkeklerin cepheye gitmesiyle kadınların çalışma yaşamına daha hızla girdikleri görülmektedir.”³⁵ Bu noktada kadının değişimi elbette ki eğitime bağlıdır. Özgür düşünce ortamı ve bu yöndeki hareketlenmeler, kadınların da özgür düşünebileceklerini akıllara getirmiştir. Bu da yaşam alanlarının sınırlarını genişletmek istemesine sebep olmuştur. “II. Meşrutiyet dönemi daha önceki dönemlere nispeten kadınların sesinin daha gür çıktığı bir dönemdir.

³⁵ Nilüfer Özcan Demir (1999), ss. 111

Çünkü daha önceleri kadın haklarını erkek aydınlar savunurken, bu döneme gelindiğinde kadınlar da kendi gelecekleri hakkında söz sahibi olmuştur.”³⁶

Kadınlar eğitim alanında kendisine tanınan hakları sonuna kadar kullanırken, hala var olan zorluklara karşı da duruşlarını ve itirazlarını ortaya koymuşlardır. Bunun için de en etkili yol ise sanatın toplum için kullanılmasıdır. Hem erkek hem de kadın aydınlar, kadının toplumdaki soyutlanmasına karşı çıkmış, eserlerinde yenilikleri, bu yeniliklerden kadınların nasıl yararlanacağını, özgür aşk ortamını anlatarak kadının da insani istekleri olabileceğini anlatmaya çalışmışlardır. Eğitimin gelişimini kadına, kadının gelişimini de toplumun gelişimine bağlamışlardır. Her şeyden önce kadının bilinçli anne olma hakkının elinden alınmaması gerektiğini aktarmak istemişlerdir. Ne yazık ki kurulan okulların kalitesiyle eğitim kalitesi bire bir örtüşmemiştir. Kadının varlığı toplumdaki böylesine silinmişken birdenbire bu oluşum doğal olarak tamamlanamamıştır. II. Abdülhamit öncesinde yalnızca İstanbul’da bulunan okullar sonrasında diğer illere doğru yayılım göstermiştir. Açılan okullar arasından “İdadiler kızlar için ilk olarak 1880 senesine İstanbul’da II. Abdülhamit döneminde açılmıştır. Bu okulların en önemli özelliği kızlara lise denginde eğitim veren ilk kurumlar olmasıdır. Mektepte din bilgisi, yabancı dil, matematik, kimya, resim, müzik gibi derslerin yanı sıra kızların gündelik hayatta işlerine yarayabilecek dikiş, nakış, yemek, sağlık gibi dersler de okutulmaktaydı. Bu durumda bu sistemde Edhem Nejad’ın rüştiyeler konusundaki eleştirilerinin dikkate alındığını söylemek mümkün olur.”³⁷ Bu okullarda sınırlı konu ve derslerden sonra yabancı dil, Batı tarzı müzik derslerine yer verilmiştir. Lise denginde eğitim veren bu kurumların ardından, yüksek okullarda eğitim verecek öğretmenlere ihtiyaç çoğalmıştır. Darülmuallimat ise bu noktada ihtiyacı karşılamak adına kurulan ilk yüksek okullardan biridir. Bu öğretmen okulları Darülmuallim ve Darülmuallimat olarak kadın ve erkekler için iki ayrı kurum olarak oluşturulmuştur. Kadınlar için kurulan Darülmuallimat’ın önemi kadınların eğitiminden ziyade, sonrasında kadınlar için iş istihdamı oluşturmalarıdır. Öğrenciler bu okulda yatılı olarak kabul edilmiş, devlet tarafından ihtiyaçlarının karşılanması adına bursa bağlanmışlardır. Okuldan mezun olan öğrencilerin, ihtiyacı olan yöreye göre ataması gerçekleştirilmiştir. Okulun amacı, bilinçli kadın, bilinçli anne, vatanına hayırlı ve milliyetçi kadınların yetiştirilmesidir. Aile kavramı ve yönetimi, mesleki yeterlilik diğer hedefleridir.

³⁶ Kutuluş Sığırcıkoğlu, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi Yüksek Lisans Programı, Türkiye’de Siyasal Akımlar Dersi, 15 Ocak 2015, Ankara, ss.9

³⁷ Kutuluş Sığırcıkoğlu (2015), ss.10

Eğitimin çoğalması ile okur yazar oranının yükselmesi de aynı oranda olmuştur. Gazete ve dergicilik artmış, yayınların içeriğinde bilim, sanat, edebiyat ve mizah konularına yer verilmiştir. Dönemin aydın kadınları çoğu zaman kendilerine engel olarak yine erkekleri görmüşlerdir. Hor görülme, fiziksel eşitsizliğin fikirlere ve yaşam alanına yansıtılması en çok şikâyet ettikleri konular olmuştur. Özellikle II. Meşrutiyetin ilanı ile bu yargı kırılmaya başlamış, kadınlar kendi hakları üzerinde söz sahibi olabilmüşlerdir.

Her iki toplumun kadını izin verildiği ölçüde gelişimini tamamlayarak kendinden sonra gelenlere öncülük etmişlerdir. Önce kendi gelişimi ardından toplumda imkân bulamayan kadınlara rehberlik etmeyi, birinci vazifesi kabul ederek bu yönde çalışmaların içine girmiştir. Getirilen reformların açtığı yolda birey, anne ve bir vatandaş olarak ilerleyişini devam ettirmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KORE ve TÜRK EDEBİYATINDA KADIN

Günümüz Kore'sinde kadın yazarlar erkek meslektaşları gibi kaleminin kuvvetiyle anılan, ödüllere layık görülen ve en çok satanlarda eserleri yayınlanan kimseler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamuda, eğitimde, modada, tanınmış kişiler arasında erkek meslektaşlarından sayıca fazla oldukları durumlar da görünmektedir. Ancak profesyonel anlamda ilk kadın yazarlar 1960'lardan itibaren karşımıza çıkar. Hatta 1990'larda muhafazakâr erkek eleştirmenler kadın popülasyonunun fazlalığından şikayetçi olmuş, kendilerinin bu yüzden arka planda kaldıkları iddiasında bulunmuşlardır. Bu yorumlar 1900'lü yıllardan 1990'lı yılların başına kadar geçen süreçte, kadının kendini geliştirmek için izlediği yolları, kazandıkları haklarını ve sözünün ne denli geçerli olduğunu ortaya koymaktadır. Zamanında edebiyatla ilgilendiği için ayıplanan kadınlar günümüzde erkek meslektaşlarını geçmekle kalmamış başarısını da kanıtlamıştır. Bu değişen edebi manzarayla kadınlar kendi alanlarını çizmişlerdir.

Kadınların Kore Edebiyatına tam olarak katılabilmesinin önemini anlamak için edebiyatta yazmak kelimesinin kadınlar için ne ifade ettiğinin anlaşılması gerekmektedir.

Koreli kadınların uzun zaman toplum içinde faaliyet göstermeleri ve kamuya katılımları engellenmiş, yalnızca ailede ve evin içinde birer temsilci sayılmışlardır. Bunun sebebi ise Batının ya da Avrupa'nın aksine, kamu düzeni haline gelmiş burjuva kültüründen değil, Konfüçyüs ahlakından ileri gelmektedir. Konfüçyüs anlayışına göre, ev ve aile ilişkisinin toplumsal alandan ayrılma sebebi, kadınların ve erkeklerin farklı emirlere tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır. Devlet kuralları, aile hukuku ve toplumsal kurallar ve bu şekilde oluşturulmuştur. Ancak erkekler, uyguladıkları kurallarla aile hayatını yine kendileri yönetmiş, dünya ilişkileri, siyaset, ahlak ve mülkiyet sahipliğini kendi haklarına uygun bir biçimde hukuka aykırı olmadan düzenlemişlerdir. Devletin işleyişi için en uygun yönetim sisteminin bu olduğunu kabul ederek toplumsal işleyişte kadın ve erkek olmak üzere iki farklı bölgeye ayrıştırılmış hiyerarşik bir sistem oluşturulmuştur.

Ancak bu durum yani kadınların dış dünyadan dışlanarak evin içine kapalı tutulması, eğitim haklarının elinden alınması, kadınlar açısından yasal hakların ve ekonomik imkanların yok sayılması anlamına gelmektedir.

“Coson Dönemi (1392-1910) Konfüçyüsçülük ilkeleri üzerine kurulmuştur. Konfüçyüsçülük, kendini geliştirmenin bir aracı olarak görülür ve öğrenmeye ağırlık vermektedir.”³⁸ Ancak bu dönemde eğitim kelimesi, erkekler ve kadınlar için farklı anlamlar ifade etmektedir. Üst düzey sınıftan olan seçkin erkekler yani yangban(양반)³⁹ sınıfı için eğitim, kendi kendini geliştirme ve benliğini siyasi alandaki ilerlemesi için gerekli olan bir ihtiyaçtır. Aslında insanları bunu düşünmeye zorlayan şey sistemin kendisidir. Çin’de ortaya çıkan ve Asya ülkelerine yayılan Konfüçyanizm öğretileri, Kore okullarında ders olarak gösterilmeye devam etmiştir. Bunun yanında yangban sınıfından olan kadınlar için eğitim yalnızca ev işlerinden oluşmaktadır. Kadınlar, aile saygınlığına yakışır bir erdeme sahip olmak, namus kavramını bedeninde muhafaza etmek, ailelerine yakışır bir biçimde görgü kurallarını uygulamak için yetiştirilen özel ticari nesneler vasfındadır. Evlenecekleri erkeklere ve erkeğin ailesine yakışan bir kadın olmanın gerekliliklerinden biri de okuma yazma bilmeleridir. Ancak alt tabakadan sayılan kadınlar için bu durum söz konusu değildir ve bu yüzden çoğu okuma yazma bilmemektedir. Soylu kadınlar küçüklüklerinden itibaren, Konfüçyüs öğretileri, klasik Çince ve edebiyat alanında özenle yetiştirilmiştir. Çünkü kadınların karmaşık ya da öğretilenlerden farklı olarak başka düşüncelere girmemesi için eğitimleri kısıtlı tutulmuştur.

“Kadınlara, uygun davranış, konuşma, görünüş ve iffet, itaat ve görev üst düzey bir kızın erdemleri olarak vurgulanmıştır.”⁴⁰ Kadınların kendilerine örnek alacakları kişiler bile ailesini ve eşinin ailesini onurlandırmış, hizmette kusursuz kadınlardır. Örnek olarak gösterilen kadınların seviyesine ulaşmak onlar için çok önemlidir. Okutulan eserler, bu alanda ilerlemeleri için bir cesaret kanıtı niteliğindedir. Ancak bir kadın eğitilmiş olsa bile, görüşlerini açıkça dile getirememişlerdir. Erkek işine, kadın aklıyla karışmaları yasaklanmıştır. Görevleri, verimli erkek çocuklar doğurmak ve siyasetten bunalan erkekleri rahatlatmaya yöneliktir. Bu kadar sıkıştırılmış alanda yaşamaya çalışan kadının edebiyat kurallarını öğrenmelerine karşın bu yönde

³⁸ Helen Koh, “Woman and Korean Literature”, in Getting to Know Korea: Resource Book for K-12 Educators, ed. Katrin A. Fraser, The Korean Society, New York 2002, ss.35

³⁹ Coson Hanedanlığı döneminde geleneksel egemen sınıfın bir parçası olan soylu erkekler.

⁴⁰ Helen Koh, Woman and Korean Literature, ss.35

eser ortaya koymaları ya da yazdıklarını yayınlamaları elbette ki yasaklanmıştır. Yazdıkları da edebi çevrede bir eser niteliği taşımamaktadır. Bu yüzden kadınlar yazdıklarını yayınlamak yerine birbirleriyle paylaşmayı tercih etmişlerdir. Ancak soylu kadınlar tarafından yazılan binlerce özel şiir, gyubang gasa (규방가사) adını verdikleri, ‘iç odanın lirik sözleri’ adı altında anı yazılarıyla korunmuştur(KOH: 2002, 36). Bu yazılara aynı zamanda gyucung gado (규중가도) da denir. Ev kadınlarının sözleri olarak geçer. Kızlarına ve ailesinin diğer kadın üyelerine verilen ev hayatı ile ilgili tavsiye ve düşüncelerini kaydetmişlerdir. Kadınların yazdıklarını birbirleriyle paylaşmaları, şarkı haline getirip onları okumaları Coson’nun ilk döneminden 19. Yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir. Bu durum soylu kadınların arasında bir kültür haline gelmiştir. Okuma yazma ya da sınırlı alanlardaki eğitim, giseng denilen hayat kadınlarına da öğretilmiştir. Bu öğretilerin sebebi yine erkek memnuniyeti açısından gerekli görüldüğü için verilmiştir. Halktan olan yani düşük tabakadan olan ya da fakir ailelerden gelen kızlar, küçüklükten alınarak bu alanda hizmet etmeleri için özel olarak eğitilmişlerdir. Bu kadınlar, iyi şarkı söyleme, dans etme, şiir ve edebi alanda özel dersler almıştır. Örneğin 16. yüzyılda yaşamış olan ünlü giseng olarak bilinen Hoang ünlü bir şico(eski Kore’nin şiirleri) yazarı olarak kabul görür. Ayrıca soylu sınıftan olan erkeklerin anneleri, kız kardeşleri ve eşlerinden de şico denilen şiirleriyle dönem tarihinde önemli eserler vermiş kadınlar bulunmaktadır. Bu kadınlar arasında özellikle ŞİN Saimdang(신사임당), HO Nansolhon(허난설헌) (허초희 – HO Ço Hi asıl adıdır) ve Leydi Hon Gyong(헌경왕후) gibi kadınlar yazıları, şicoları ve döneme ışık tutan mektuplarıyla, Kore edebiyatına iz bırakan ilk kadınlardandır. Ancak bu kadınların bu derecede ileri olmalarının sebebi yine kendi soylarından olan erkeklerin destekleriyle alakalıdır. Bu kadınlar sınırlı da olsa eğitim gördükleri bir dönemden geçmiştir. Aldıkları eğitimlerle yaratıcı yeteneklerini ortaya koyarak kendinden sonra gelenlere yol gösterici kimlikleriyle hizmet etmişlerdir.

Bu kadınlardan biri olan ŞİN Saimdang (1504-1541) Güney Kore’de halen günümüzde bile kadın vafına ulaşabilmek adına örnek gösterilen kişiliklerden biridir. Erdem kelimesinin karşılığı olarak gösterilen ŞİN Saimdang hem bir kadın hem de her ailenin sahip olmak isteyeceği ideal bir kız evlattır. Hem gelin hem anne hem de kocasına sadık bir eş olarak birçok özelliği kişiliğinde barındırmasıyla anlatılır. “Ünlü

Konfüçyüsçü bilim adamı İ i (O|O|)(Yulgog-율곡 olarak bilinir)'nin şöhretinin onun annesi olmasına bağlanır ve annesinin kadınsal erdemlerinin onun bilimsel başarısını beslediği düşünülmektedir.”⁴¹ ŞİN Saimdang'ın bugün dünya üzerinde gelecekler nesiller için bıraktığı en kıymetleri eserlerden bazıları şiirleri ve tablolarıdır. Özellikle şiirleri dönemin yapısını inceleyebilmek adına, bu konuya ışık tutan kaynak niteliği taşımaktadır. ŞİN Saimdang dönemin kadınları gibi küçük yaşlardan itibaren özenli bir eğitim almıştır. Hem klasik Çince hem de hangılı iyi derecede okuyup yazabilmektedir. Onun bu eğitim seviyesi sonrasında şico denilen şiirleri yazabilmesi için büyük bir şans olmuştur. Osmanlı dönemindeki kadınlardan da çok azı bu şekilde Arapça ve Farsça eğitimler almış, divan edebiyatına önemli eserler bırakmışlardır. Bu dönemdeki Koreli kadınlardan da çok azı bu tarz eğitimleri elde edebilmiştir. ŞİN Saimdang'ın resim tabloları genellikle doğa ve evcil hayvanlardan oluşmaktadır. Japon eserlerinde de ŞİN Saimdang'ın eserlerine benzer çalışmalar göze çarpmaktadır. Bir erdem timsali olan ŞİN Saimdang'ın bıraktığı resimleri, şiirleri ve tarihi yönden önem arz eden eserleri, bugün bile bir tapınakta korunmakta ve onun anısına, saygıyla her yıl törenlerle anılmaktadır.

16. yüzyıl yeteneklerinden biri olan HO Nansolhon (1563-1589) Coson (Kore)'nun en önde gelen kadın şairlerinden biridir ve koyu derecede Taocu bir şair olarak tanınmaktadır. Kore'de ilk romantik romanın yazarı, ünlü bir edebiyatçı olan kardeşi Ho Gyun(허균)'la birlikte özel dersler almıştır. Hatta dönemin ünlü bilim adamı ve şairi olan İ Tal(O|탈)'dan özel ders aldıkları bilinmektedir. Evlilik hayatı iyi geçmeyen HO Nansolhon her fırsatta durumuyla ilgili ağıt niteliği taşıyan yazılar kaleme almıştır. Yine bu yazılarını gyubang gasalarda biriktiren HO Nansolhon'un yazılarının temasını bu konular oluşturmaktadır. Evliliğinde mutlu olamayan ve kocasının ailesi ile çoğu zaman çatışma içinde olan Nansolhon'un yaşadığı sıkıntıların bizzat aynılarını yaşayan Türk kadın yazarlar da mevcuttur. Bunlar içerisinde en çok benzerlik gösteren ilk Türk kadın yazarlarımızdan olan Fıtnat Hanım'dır. Fıtnat Hanım da aynı HO Nansolhon gibi evliliğinde mutlu olmayan kadınlardandır. Çünkü o da kocası tarafından birçok kısıtlamayla karşılaşmış ve edebi hayatını bırakmaya zorlanmıştır. Kıskançlıklar ve tartışmalar, karamsar ve mutsuz bir kişiliğe

⁴¹ Helen Koh (2002), ss.36

bürünmelerine sebep olurken, eserleri de çoğunlukla hüznü barındırmıştır. Koyu bir Taoist olan HO Nansolhon'un kaleme aldığı yazıların temalarında ölümsüzlüğü keşfettiği şiirler vardır. Ayrıca seyahat etmeyi seven Nansolhon, doğanın güzelliğini, özenle oluşturulmuş bir koleksiyon olarak aktarır. HO Nansolhon 26 yaşında ölüme giderken tüm eserlerini yakmış ancak yine dönemin ünlü şairlerinden olan kardeşi, yazdığı eserlerin bazılarını kurtararak hayatta kalmasını sağlamıştır. Kurtarılan eserler sonrasında bir araya toplanarak kitap haline getirilmiştir.

Aradan iki yüzyıl geçmesine rağmen kadın konumunda herhangi bir gelişme yaşanmadığını, yine 18. yüzyıl kadın şairlerinden olan Leydi Hongğyong (1735-1815) ile birlikte gözlemlemek mümkündür. Akıl sağlığı yerinde olmayan bir koca ile başı dertte olan şair dönemin olaylarını dört ayrı anıtta kaleme almıştır. Anlatılan konuların çoğunluğunu kraliyet ailesi içindeki entrikalar oluşturur. Dönemin ileri gelen ailelerinden birine mensup olan Leydi Hongğyong, kraliyet sarayında görev yapan bir bakanın kızıdır. Sonrasında ailesinin siyasi konumunu koruyabilmesi için dönemin veliaht prensi Sado(사도)'nun eşi olarak saraya gelin gitmiştir. Eşinin siyasi konumuyla birlikte veliaht kraliçe olan Leydi Hongğyong ne yazık ki bu dönemde veliaht prensin akıl sağlığından kaynaklanan problemlerle savaşmak zorunda kalmıştır. Daha sonra veliaht prens Sado babasının emriyle pirinçten yapılma kapalı bir kutunun içinde boğularak idam ettirilmiştir. Leydi Hongğyong, kocasının ölümünden sonra, kral tarafından büyük haksızlıklara maruz kalarak çocuklarıyla birlikte dul kalan Hongğyong'un tüm gücü elinden alınmıştır. Zaten eserlerinde anlattığı saray içi entrikalar da bu dönemde yaşadığı olaylardır. Leydi Hongğyong'un en büyük oğlu tahtın en güçlü mirasçısıdır. Ancak hem Sado'nun durumu hem de Hongğyong'a karşı taraflar bu ihtimali ortadan kaldırmaya çalışmışlardır. Leydi Hongğyong tüm bu karmaşanın içinde oğlunu (Çongco-정조) ve onun hakkı olan tahtı koruyabilmek adına birçok sıkıntı içine girmiştir. İlerleyen dönemlerde çektiği tüm sıkıntıların mükafatı olarak oğlu kral tahtına oturmuştur. Kral Congco döneminde getirmeye çalıştığı yenilikler sebebiyle reformcu kral olarak anılır. Hongğyong anılarında, 18. yüzyılda saray hayatı kusursuz denilebilecek bir ustalıkla anlatılmaktadır. Oğlunun doğumundan itibaren başlayan ve evlilik yıllarına kadar devam eden sıkıntıları, ailesini rahatsız eden her entrikayı ve kargaşayı bu anılara kaydetmiştir. Hongğyong anılarını devleti, aile yapısını ve kişisel olayları kendi bakış açısına göre kaydetmekten ziyade, bu olayları kayıt altına almanın

ne kadar önemli olduğunu düşünen bir kadının, düşünce dünyasını da ortaya koymaktadır. Kendisinden önceki dönemlerde ele alınan anı yazıları ya da eserler, genellikle aileyi ve yaşanan çevreye odaklandığından, Leydi Hongğyong’un anılarının saraydaki iktidar mücadelelerini göz önünde tutması bakımından eşsiz bir kaynaktır. Leydi Hongğyong’un yazılarının bir diğer özelliği ise birinci tekil şahıs ile yazılmasından dolayı dönemine göre farklı statüde olmasıdır. Anlatıları dönemin tarihini ve kişisel detaylarını içerirken, bir yandan da bu anlatılarla geleceğe miras bırakma çabası güdülerek, Konfüçyanist ahlak ilkelerini titizlikle öngören temalarla yazılmıştır. Leydi Hongğyong, yazdıklarında açıkça saray arşivlerinin yanlış aktarıldığından bahsetmiş, trajik olayların değiştirildiğini vurgulamıştır. Saray arşivleri, tarihi tanıtan belgeler olarak kabul gördüğü için olayların açıkça ve tarafsız bir biçimde anlatılması gerektiğini savunmuştur. Aslında bu yazdıkları yine ailesini korumak için bıraktığı belgelerdir. Kendisinden sonra geleceklere olayları doğru aktarma isteği büyük eserlerin doğmasına sebep olmuştur. “Her anı bir amaçla yazılmış olup, ya da oğlunun ve torununun tahta çıkmalarından sonra aileden anne olarak onlara tedbir olarak göndermiştir. Çünkü sırasıyla verilen emirlerin saflığında ve resmi kayıtlarında yalanlar olduğuna inanıyordu. Anıları sayesinde Leydi Hongğyong kişisel hatıralarını geçmişten yeniden yapılandırmak için aktardı ve yazısını kamu tarihini bilgilendirmek için kullandı.”⁴²

Bu eserler zamanın şartları ve olumsuzluklarına rağmen kadınların devletteki açıklara, siyasal entrikalara, sosyal yapıya, kadınsal buhranlara ve yalnızlıklara nasıl değiştiğini gösteren önemli örneklerdendir. Hem anne hem kadın hem de insan olarak birçok sorumluluk altında ezilen bir varlığın, kendilerini ispat etmekten ziyade birilerine, bir şeyleri anlatabilmek adına yazmayı çıkış noktası olarak görmüşlerdir. Onların çıkış noktası günümüz Kore kadın edebiyatçılarının da çıkış noktası olmuştur. İmkanları olduğu taktirde neler yapabileceklerini, nasıl yenilikler getirebileceklerini ve hislerini anlatmada ve yönlendirmede nasıl usta olunabileceğinin yaşamış, canlı örneklerinden sadece bir kaçıdır.

Coson döneminde var oluş mücadelesi veren kadınlar, bu mücadeleyi yıkılış sürecinde ve cumhuriyet döneminde de vermiştir. 1910’lu yılların sonlarına doğru reformlarla ve 1 Mart Bağımsızlık hareketiyle birlikte kadın edebiyatçıları da edebiyat dünyasında yer edinmeye başlamış, bu yönde eserler ortaya koymuşlardır. Ancak dikkat çekilmesi gereken bir konu da kadınların edebiyata kazandıklarından ziyade, kadın

⁴² Helen Koh (2002), ss.37

figürünün edebiyata nasıl girmiş olduğudur. Öncesinde bahsedilen Donghag Köylü Ayaklanması ve Gabo Reformu bunun temelini oluşturan unsurlardır. Bu hadiseler sonucunda hem Kore halkının onurunu kazanması hem de kadının birey olarak kabul edilmesi en önemli kazançlardandır.

Toplumsal kargaşa içinde olan Kore tüm bunlara rağmen edebiyattan ayrı kalamamıştır. Yaşadıkları acıları, anlatmak istediklerini, açıkça dile getiremediklerini edebiyatla halka anlatmaya çalışan aydınlar, yazarlar ve şairler bu dönemde artış göstermiştir. Toplumda ya da sistemde düzeltilmesini istedikleri konuları, eserlerinde ana tema olarak işlemişlerdir. Kore edebiyatına yeni bir dönem kazandıran Aydınlanma Döneminde romanlar, şiirler ve biyografiler ele alındığında kadın teması üzerine kurulu birçok eserle karşılaşılacaktır. Bunlardan biri olan CANĞ Ci Yon'un 'Vatansever Bir Kadının Hayatı'dır. Yazar bu eserinde köylü bir kızın, hayatındaki tüm zorluklara rağmen işgal altında bulunan ülkesindeki istilacılara karşı nasıl dik durduğunu, verdiği mücadelenin ne denli büyük olduğunu anlatır. Yazar eserinde Kore kadınının cesaretini, milliyetçi yanlarını ve toplumdaki kadınların da bu şekilde mücadele edebileceğini vurgulamak istemiştir.

Bir diğer eser ise İ He Co'nun 'Özgür Çanı' adlı eseridir. Eserde kadınlar bir parti için toplanarak geceyi birçok konuyu tartışarak geçirmektedir. Daha öncesinde ele alınan Coson dönemi gisenğlerinin de bir araya gelerek kadınlar açısından haksız buldukları ya da ellerinden alınan hakları üzerinde konuştuğu bilinmektedir. Yazar bu eserde sanki o dönemdeki kadınlara konuşma hakkı vermiş, eğitimleri, hakları ve toplum üzerindeki yenilikler üzerinde konuşmalarını sağlamıştır.

Yine modern edebiyata yön vermiş önemli isimlerden olan İ İn Cig, Çö Çan Şig gibi yazarlar eserlerinde evlilikte serbestlik, kadınlara tanınan eğitim hakları üzerinde durmuşlardır. Ancak hem konusu hem de biçimsel özelliğiyle modern edebiyata geçiş kabul edilen 'Merhametsiz' adlı eser bunların en önemlisidir. Eski dönem edebi esintilerden uzaklaşmış, tamamen modern yönde yazılmış ilk eserdir. Milliyetçi kimliğiyle tanınan İ Goanğ Su Merhametsiz adlı eserinde konu olarak ülkenin durumunun gerçekliğine dikkat çekmiş ve Batı ile gelen yeni düzeni ülkesinde görmek istediğini anlatmıştır. Eserde, milliyetçi ve vatani için hem savaşan hem okuyan hem de öğreten karakterler dikkat çeker. Özellikle de kadınların eğitimine önem vermesi, ailesi tarafından kızların desteklenmesi, kadınların yurt dışında okumaya gitmeleri önemli unsurlardır.

Bu tür konular aydınlar tarafından oldukça desteklenmiştir. Verilen eserler ise bu yöndeki en somut delillerdir. Toplumdaki gerçeklerle, eserlerin konusunun paralel olması dönem hakkında bize birçok bilgi vermektedir. Öyle ki eğitime başlayan, yurt dışına okumaya çıkan kadınlar arasından da büyük edebiyatçılar doğmuştur. Yine eski dönemde görüldüğü gibi kadınlara imkân verildiğinde üretmekten geri durmayacağını kanıtlamışlardır.

Hem Kore kadını hem de Türk toplumundaki kadınlar gerçek yaşamları ile kendi dünyalarında kurdukları hayaller arasındaki çatışmaların üstesinden gelmek için edebiyata ve yazıya başvurmuşlardır. Erkek egemen toplumun dayattığı baskılar neticesinde aynı zorlukları ve sıkıntıları yaşayan kadınlar ifade yöntemi olarak yazıya sığınmışlardır. Dini ve hukuki açıdan aynı baskıları yaşayan Türk kadını da benzer evrelerden geçmiş, yazıyı bir ifade biçimi olarak seçmişlerdir.

Dinin etkisiyle değişim gösteren bir toplumun yansıması, o toplumda var olan sanat dallarına da etki eder. Dinin etkilerini taşıyan edebiyatlara bakıldığında, Türk, Arap ve Fars edebiyatı da İslamiyet'ten etkilenen edebiyatlar arasında yer almaktadır. İslamiyet'in etkisiyle toplumda olduğu gibi edebiyatta da erkek egemen bir yapı görülmektedir. Aynı zamanda ataerkillik, din baskısı ve edebi alandaki erkek üstünlüğü de kadınların gün yüzüne çıkmasına ve tanınmasına engel olmuştur. Bu doğrultuda Osmanlı'da gelişen edebiyat biçimi divan edebiyatı olmuştur. 13. yüzyıldan itibaren başlayan bu akım Osmanlının yıkılışına dek sürmüştür. Saray edebiyatı olarak da anılan divan edebiyatıyla birçok yeni tarz denenmiştir. Beyitler, dörtlükler, bentler, gazel, kaside, mesnevi ve rubai bunlardan bir kaçıdır. Divan edebiyatında özellikle şiir alanında değerli eserler verilmiş, önemli şairler yetiştirilmiştir. Ancak ne yazık ki bu şairler arasından en çok bilinenler yine erkekler arasından olmuştur. Divan edebiyatındaki erkek nüfusunun fazlalığı edebi kuralların onların tasvirine göre şekillenmesine sebep olmuştur. Divan edebiyatında aşık ve maşuk esas unsurdur. Erkek şairlerin şekillendirdiği bu kalıplar çerçevesinde kadınlar da şiirlerini buna göre yazmışlardır. Ancak burada atlanmaması gereken bir nokta şık ile maşukun cinsiyetinin çoğu zaman eserlerde belirtilmemesidir. Çünkü aşkı yaşayan maşukunu bir sevgiliden seçebildiği gibi ilahi bir varlıktan da seçebilmektedir. Hatta ince bel, lal dudak, hilal kaşlar betimlemelerinde bile belirli bir cinsiyete gönderme yapmamışlardır. Bu şekillenme sonucunda dönemin kadın şairleri de eserlerini bu kalıplar içinde vermek zorunda kalmış, üstü açık bir biçimde kendini ifadeden kaçınmıştır. Hatta bazı kadın

şairler erkek mahlası kullanarak kendilerini gizleme yoluna gitmişlerdir. O dönemde tıpkı Coson döneminde görüldüğü gibi, kadının açıkça duygularını ifade etmesi edep ve ahlaki yönden de mümkün değildir. Ancak daha sonrasında ilk Türk kadın şairlerden olan Fıtnat Hanım, klasik edebiyat alanındaki hakimiyetini göstermek amacıyla şiirlerini açık kimlikle yazmıştır.

Divan edebiyatında kadın şairlerin varlığı 15. yüzyıldan sonra görünmeye başlar. Bunlardan en bilinenleri, aynı dönemde yaşamış olan Zeynep ve Mihri Hatundur. Bu kadınlar dönemin erkek şairlerinin etkisi altında kalmış, belirlenen kalıplar doğrultusunda eserlerini sunmuşlardır. “Zeynep Hatun ve Mihri Hatun yüzyılın şöhret kazanmış iki kadın şairidir. Ancak, kaynaklarda belirtildiğine göre, kendilerinden sonra 19. yüzyılın sonuna kadar yetişen bütün kadın divan şairlerinde olduğu gibi bunlarda da kadınca duygular görülmez. Bunlar genellikle erkek şairlerin duygu ve edalarıyla şiirlerini kaleme almışlardır. Tabiatıyla bu davranışlarında, yaşadıkları çağın değer ölçülerinin etkisi büyüktür.”⁴³ Divan şiirinde aşığın sevgilisine beslediği aşk, duyduğu özlem, ilahi yakarışlar etrafında döner. Beşerî aşktan ziyade, ilahi aşka yönelmelerinin sebebi hem yakarış ve iç döküş hem de şairler çevresinde adından söz ettirme isteğinden gelmektedir. Toplumdaki kadının konumuna bakıldığında akıllıca kullanılmış bir imkân denilebilir. Mihri Hatun, divanı elimize ulaşan ilk kadın şairdir. Saray içi eğitimler almış, edebiyat ve şiir alanında kendisini yetiştirmiştir. Dönemdaşı olan Zeynep Hatun kendisinden yaşça büyüktür. “Fatih dönemini Mihri Hatunla birlikte temsil eden Zeynep Hatun, adı bilinen ilk Türk kadın şairi olup, kaynaklarda Amasyalı ya da Kastamonulu olduğu ifade edilmektedir. Divan edebiyatının şekillenme döneminde Fatih çevresinde hissedilen verimli sanat iklimi, sanata ve sanatçıya hasredilen teşvik bu iki kadın şairin varlık göstermesinde de etkili olmuş olmalıdır.”⁴⁴ Her iki kadın dönemin ileri gelen ailelerine mensuptur. İkisi de kadı kızıdır. Saraydaki edebi toplantılara katılmışlar, burada kendine edebi bir çevre edinmişlerdir. Bu iki kadının yalnızca tanışıklıkları yoktur. Birbirleriyle mektup arkadaşı oldukları, şiir üzerine konuştukları ve aralarında latifeli bir dil kullandıkları bilinmektedir. Türkçeyi çok iyi kullanırken, iyi derecede Arapça ve Farsça da bilmektedirler. Bu yüzden döneminde yaşamış olan erkek şairlerden geri kalmamışlardır. Hatta Zeynep Hatun’un Fatih Sultan Mehmed’e sunduğu bir divanı bulunmaktadır. Rivayete göre Zeynep Hatun’un Sultan Mehmed’e gönülden

⁴³ Atabey Kılıç, Fatih Devri Türk Edebiyatına Genel Bir Bakış, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S:14 (2003), ss.90

⁴⁴ Emine Ersöz, XV.-XVI. YY Osmanlı Döneminde Kadın Şairler, Dört Öge (2014) S:5, ss.177-186

bağlılığının sebebi ona duyduğu aşktan kaynaklanmaktadır. Edebi yönden yeteneği açıkça görülen Zeynep Hatun, evlendikten sonra eşinin izin vermemesi sonucu edebiyata ve şiire ara vermiş, sonrasında da tamamen bırakmıştır. Divan edebiyatı kadın şairlerinden olan Fıtnat Hanım da aynı durumdan mustarip bir kadındır. Yazdıklarından mutsuz bir evliliği olduğu anlaşılmaktadır. Bunların dışında kadın şairler sıklıkla ebeveynlerinin karşı çıkışları, eşlerinin kıskanç tavırları ya da yasaklamaları, erkek şairler çevresinde hor görülmeleri sebebiyle engellenmişlerdir. Zeynep Hatun ile yakın arkadaşlığı olan Mihri Hatun bu sebeplerden dolayı evlenmemeyi tercih etmiştir.

Coson döneminde kadınların karşılaştıkları engellemeleri Osmanlı toplumundaki kadınlar da yaşamıştır. Aileleri dönemin ileri gelenlerinden olsa da edindikleri yetenekler eşlerine ve ailesine yakışır bir kadın olma durumundan kaynaklanır. Coson kadınları ve Osmanlı kadınlarının aileleri devlet işlerinde yer alan, bürokraside sözü geçen kimselerdir. Her iki toplumun kadını da bu sebeple dönemin ileri gelen hocalarından dersler almışlardır. Coson'da kadınlar okur yazar, sanatla ilgili ileri düzeyde Çince bilen kimselerken Osmanlı'da kadınlar Arapça ve Farsçayı ana dilleri gibi konuşabilmektedir.

Kadı kızı Zeynep Hanım, Baki'nin karısı şaire Tuti Hatun, Şeyhülislam İsmail Hakkı Efendi'nin kızı ünlü şaire Fitnat Hanım ve bestekar Dilhayat Kalfa, kadı kızı Mihri Hatun bunların başlıcalarıdır.

Tanzimat'tan sonra yaygınlaşan eğitimle kadınlar ailelerinin köşklerinde özel hocalardan dersler almaya devam etmiştir. Bu da dönemin entelektüel kadın figürünü ortaya çıkarmıştır. Hatta bu konaklarda yetişen kadınlardan biri de sonrasında kadın edebiyatı ve feminizmde öncü olan Fatma Aliye Hanım'dır.

4.1. Coson Döneminde Kadın Yazarların Hayatına Genel Bakış

Coson döneminde asiller de dahil tüm kadınlar, kendi duygu ve düşüncelerini yalnızca yazdıkları edebi eserlerle ortaya koyabilmiş ve bunun dışında ifade özgürlüğü hiç olmamıştır. Kadının söz hakkı olduğu ya da dinlenildiği herhangi bir meclis ortamı bulunmadığı için kadınlar, şikayetçi oldukları konuları yazdıklarıyla dile getirmişlerdir. Profesyonel yazarlar gibi -ki bu profesyonel yazarların tamamı erkeklerden oluşmaktadır- herhangi bir faaliyette bulunmak ya da istedikleri yenilikler için bir

cemiyet kurmak, bir meclis oluşturmak yasaktır. Erkek egemen toplumda kabul gören kurallara göre kadınların bir şeyler yazmasına sıcak bakılmamış hatta edebi yönden kabiliyeti olan kadınların da üretimlerini eser olarak ortaya koyması da yasaklanmıştır. Kadınların o dönemde eser çıkarmaları yasak olduğu için onlar da yazdıklarını hikâye ya da şarkı olarak bestelemiş sonrasında da kendi arasında elden ele yaymışlardır. Sonrasında bu durum saray kadınlarına yasaklanmış ve sebep olarak da yazılanların saray dışına çıkması durumunda gisenglerin diline şarkı mezesi ya da alay konusuna dönüşmemesi için bir önlem olduğu bildirilmiştir.

Ancak tüm bu yasaklara rağmen, bazı kadınlar kendi hayatları ve yaşadıkları acı verici olaylar hakkında yazmaya devam etmişlerdir. Çünkü onlar içinde bulunduğu bu hakikatten hiçbir zaman memnun olmamışlardır. Bu yüzden, yeteneği olan ya da yazma cesareti gösteren kadınlar yaşamları hakkındaki üzücü gerçekler üzerine yazmaya devam etmişlerdir. Coson döneminden günümüze ulaşan hem anonim hem de kadın yazarların dikkat çeken eserleri arasında "규중칠우쟁론기(Gyucung çirucengnongi) - Bir Kadının Yedi Arkadaşı", "Yu Şi Buin(유씨부인)'in 조침문/제침문(Coçimmun/Ceçimmun) - İğnem İçin Cenaze Adresi", ve tekrarlı şarkılar gibi olan "노처녀가(Noçonyo Ga) - Yaşlı Kız Kurusunun Şarkısı", "과부가(Gvabu Ga) - Bir Dulun Şarkısı", "규중 행실가(Gyucung HengşilGa) - Hanımın Ahlakına Övgü Kasidesi" gibi eserler bulunmaktadır(Lee; 2008 ss.59)

Bu eserlerin yazarları, toplumsal açıdan kendilerine gelebilecek zararlardan korunmak ve baskı altında kalmaktan sakınmak için kimliklerini gizli tutmuştur. Tıpkı Fatma Aliye'nin erkek egemen edebiyat toplumunda tepki çekmemek adına ilk eserlerinde 'Bir Hanım' mahlasını kullanması gibi çeşitli tedbirler almışlardır. Anlatılan eserlerin içeriğinde yukarıda verilen eser başlıklarından da anlaşıldığı gibi gündelik nesneyi kişiselleştirmişlerdir. Kadınlar benliklerindeki acılarla, kendilerinde bulunan hassasiyetle, anlattıkları tüm nesneleri benzersiz yönleriyle ele almışlar, onları ait olduğunu düşündükleri ince bir iç görü ve hayal gücü ile gözlemlemişlerdir. "Kraliyet sarayında, 'Leydi Hyegyong Anıları', 'Gyechuk Yılı Günlüğü' ve Kraliçe Inhyeon'un Biyografisi 'gibi olayları betimleyen önemli eserler de vardır. Tüm bu çalışmalar saraydaki fırtınalı olaylar hakkında ve saf Koreceyle, hatıra tarzında kronik olarak

yazılmıştır. 'Gyechuk Yılı Günlüğü', 인목왕후(İn Mog Vanḡhu)-Kraliçe İn Mog'un⁴⁵ trajik yaşam öyküsü ve yaşadığı ıstırapının bir kayıdır. Yazdıkları Kral Sonco(선조) ve oğlu Prens Yongḡ Çanḡ(영창)'ın 1613'teki iktidar mücadelelerinin tam ortasında kaldığını göstermektedir. 'Kraliçe İn Hyon'un Biyografisi' ise Kraliçe İn Hyon(인현왕후-İn Hon Vanḡ Hu) ile 19. Kral Sug Congḡ(숙종)'a eşlik eden ve en sevdiği eşi Leydi Cang(장희빈-Canḡ Hui Bin)⁴⁶ arasındaki çatışmayı anlatıyor. 'Leydi Hye Gyongḡ 'un anıları' ise Leydi Hye Gyongḡ(혜경)'un otobiyografik bir kayıdır ve babası 21. Kral Yongḡ Co(영조) tarafından vahşice öldürülen Veliht Prens Sado(사도세자-Sado Seca)'nın yaşamına tanıklık eder. Leydi Hye Gyongḡ günlüklerinde kocasının trajik ölümüyle nasıl karşılaştığını anlatmıştır ve sonrasında aile içi çatışmalardan dolayı ailesinin nasıl entrikalara kurban gittiğini yazmıştır.”⁴⁷

Yazarlar bununla döneminin sıra dışı edebi değerlerini sergilerken, diğer yandan kraliyet sarayındaki önemli tarihi olayları aslına sadık kalarak bu şekilde kaydetmişlerdir. Bazı kadın yazarlar hissettiklerini kısa, anlaşılır ve basit dizelerle anlatmayı tercih etmişlerdir. 10. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Eski Kore devletlerinden biri olan Goryo'da gelişen ve yıkılışına doğru tamamen gelişimini tamamlayan, yerli edebi tür sınıfında önemli bir konumu bulunan kısa şiirler ve şicolar ortaya çıkmıştır. Bu şicolar aslında eski Kore kültüründe edebi tarzda yazılan şiirlerin bütünüdür. Şicolar, devlet dini olarak kabul gören Konfüçyüsçülük inancı altında kişisel benliklerini sınırlamak zorunda kalan ve ifade özgürlüğü bulunmayan kadınlar adına yararlı bir buluş olarak onlara hizmet etmiştir. Kadınlar anlatmak istediklerini kısa ve öz olarak anlatmayı tercih etmişlerdir. Hatta yazılanların birçoğu edebi kurallardan yoksundur. Çünkü soylu sınıfından ya da gisengḡ olarak yetiştirilen kadınlar eğitilseler bile, kadınlara verilen eğitim belirli sınırlar çerçevesinde verilmektedir. İleri seviyede bir eğitimden her zaman için mahrum bırakılmışlardır. Bu yüzden şiirlerinin ve yazdıklarının kısa olması, aldıkları sınırlı eğitimle alakalıdır. Kadınların yaşadığı acıları anlatmaları, aldıkları eğitim kadar mümkün olmuştur. Edindikleri bilgi birikiminin az olması, onların ayrıntılı, uzun ve bilimsel yazılar yazmalarına engel olmuştur. Ancak

⁴⁵ 1584-1632 yılları arasında yaşamış Coson kraliçesi. 소정 왕대비(Sosong Vanḡ Debi) olarak da bilinir. Coson Hanedanlığının 14. Hükümdarı olan Kral Sonco(이연(İ Yon)1567-1608) 'nın eşi.

⁴⁶ Zamanın soylu olarak adlandırılan ailelerinin kızlarından biri değildir. Alt tabaka olması Leydi Canḡ'a birçok sıkıntı getirmiştir. Ancak Coson Hanedanlığının 20. Hükümdarı Kral 경종-GyongḡCong'un annesi olmuştur.

⁴⁷ Bae Yong Lee, Woman in Korean History, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008, ss.59-60

ilerleyen dönemlerde bu durum biraz daha iyileşme göstermiş, kadınların aldıkları dersler çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Her ne kadar erkeklerle aynı ve eşit derecede eğitim göremeseler de bu gelişmeler ve yaşam alanlarının genişletilmesi yazdıklarına da yansımıştır. Coson döneminde kadınlar aldığı eğitimler sayesinde, eski dönemlerde yazılan kısa ve anlam bakımından yoksun olan yazıların aksine, kısa olmasına rağmen anlam yönünden oldukça yoğun anlatımlar sergilemişlerdir. Yazılan eserlerin teması yine eski dönemdeki anlattıkları konularla aynı olup, kaleme aldıkları şiirlerin temasında yine günlük yaşamı işlemişlerdir. Ancak her dönemde olduğu gibi bu dönemde de bazı kadınlar kendi kişisel hedeflerini, hayallerini, amaçlarını ve düşüncelerini de yazmaktan kaçınmamışlardır. Bu eserler dönemin koşullarında, diğer kadınlara göre daha imtiyazlı olan soylu kadınlar tarafından yazılmıştır. Bu soylu kadınlar ideallerinden bahsederken aynı zamanda rahatsız oldukları konulardan da bahsetmişlerdir. Bu konuları iki farklı kategoride ele almışlardır. Bunların ilki, Konfüçyanizm’de öğretilen kadınsal erdemlerdir. İkincisi ise, sadece kadınlar üzerinde etkisi görülen toplumun ve ailenin gösterdiği negatif ayrımcılık üzerinedir. Bazı kadınların şiirlerinde yer alan temalar ise kalbinde derinden hissettiği acılar, gerçekleşmesini arzuladığı istekler ya da art niyet gözetmeksizin açığa vurdukları saf duygulardır. Nasıl ki divan edebiyatında kadın şairler sevgilinin kim olduğunu söylemeden gizli anlatımlar sergilemişse, bu kadınlar da daha çok doğaya, ütöpik bir dünyaya veya bir sevgiye yönelik özelemlerini dile getirmişlerdir. Acılarını anlatmaya cesaret eden ünlü kadın yazarlardan olan ŞİN Saimdanğ ve HO Nansolhon, basit ama yoğun kelimelerle çektikleri sıkıntıları ve acıları dile getiren önemli yazarlardandır.

ŞİN Saimdanğ, tarih boyunca isminden erdemli bir kadın ve sadık bir eş olarak söz ettirmiştir. Onun erdemleri kendisinden sonra gelecek kadınlara ders niteliğinde öğretilmiş, onun konumuna erişmek büyük maharetler arasında sayılmıştır. Saimdanğ her zaman kültür ve yetenek bakımından kendisinden daha düşük seviyede olan bir kocayla beraber olmakla anılmıştır. Saimdanğ da bu düşüncelerin doğruluğunu kabul etmiş, çevresinden de sıklıkla bu yönde eleştiriler duymuştur. Mutlu ya da istediği türden bir evliliği olmamıştır. Kızların küçük yaşta evlendirilme adetinden dolayı eşiyle 19 yaşındayken evlenmiştir. Saimdanğ’ın babası kendisine damat seçerken, kızının eşi olacak kişinin, onun sanatsal çalışmalarına karışmamasını ilk şart olarak sunmuştur. Her ne kadar bu birincil şart olsa da herkes Saimdanğ’ın kocasına göre fazla erdem sahibi ve yetenekli bir kız olduğunu evlilik hayatı boyunca dile getirmiştir. Saimdanğ’ın babası

evlendiği yıl vefat etmiştir. Faziletli bir kadın olarak anılan Saimdanğ son derece sadık bir eş ve tüm benliğini çocuklarına ve onların eğitimine adanmış bilge bir anne konumundadır. Kocasının tembelliklerine karşı da savaş halinde olan Saimdağ, her şeye rağmen kusursuz bir eş profili çizer. Şairin eserlerinin genel konusu çocukluğu, evlenmeden önceki baba evi ve sürekli geçmişe karşı özlemlerden oluşur. Eserlerinde ne kadar geçmişe gitmeye devam etse de gerçek hayatında da bir o kadar kusursuz bir kadın olma gayreti görülür. Bu yüzden yazdığı şiirler umut taşıırken, yaptığı resimler de her zaman doğadan bir iz taşır. Yüreğinin karanlıklarla dolmasını engellemek adına ortaya koyduğu eserleri, Saimdanğ'ın gösterdiği çabanın somut halidir.

Coson döneminin bir diğer önemli sanatçılarından biri de HO Nansolhon'dür. O da şiirleriyle üzüntülerle dolu yaşamını ifade etmeye çalışan kadınlar arasındadır. Saray entrikaları ve siyasi çalkantılar yüzünden dağılan ailesinin yaşadığı olaylar sebebiyle, sahip olduğu edebi yeteneğini tam olarak gösterememiştir. Hem eşi hem eşinin ailesi ile sürekli anlaşmazlık içinde olan Nansolhon, hayatına dair ilk sorunları bu yönde yaşamıştır. Evliliğinden bir kız ve bir erkek evladı olmuş, ancak onları daha bebeklik döneminde kaybedince şairin yaşamak için bir sebebi de kalmamıştır. Aşağıda şiirlerinde hüznün temasını işleyen Nansolhon'un yazdığı son şiirinden bir bölüme değinilmiştir;

“Mavi gökyüzüne doğru

Mavi deniz karışır.

Mavi anka kuşu

Renk renk ankalara sırtını bırakır.

Yirmi yedi kızılca lotus

Nasıl ki yere düşer,

Ay ışığı da öyle,

Ayazdaki soğuğu keser”⁴⁸

Bu şiir HO Nansolhol'un yazdığı son şiiridir. Bu eserinden sonra odasındaki yazdığı bütün şiirlerini ve kitaplarını yakarak intihar emiştir. Nansolhon yaşama veda ettiğinde yirmi yedi yaşındadır. Yangından sonra alevler arasından kurtarılan birkaç eseri, kardeşi HO Gyun tarafından toparlanmış, belli bir düzene getirilmiş ve daha sonra Çin'de Ming Hanedanlığı zamanında kitap olarak yayınlanmıştır.

⁴⁸ Bae Yong Lee (2008), ss. 177

Edebi türler arasından şicolar ya da şiirler, sosyal statüleri yönünden acı çeken, eğlence sektörü için yetiştirilen kadın sanatçılar, cariyeler ve gisengler arasında tercih edilen en yaygın edebi türdür. Karşılıksız aşk, şiirlerinin en popüler temasıdır. Aşklarına ve ayrılıklarına ağıtlar yakarak, ellerinden kayıp giden zamana hüznle baktıklarını ve bu çaresizliklerini şiirlerinde anlatma yoluna gitmişlerdir. Kinayelerle, kendilerine sorun çıkaran sosyal konumlarına ve içinde bulundukları gerçeklere üstü kapalı eleştirilerde bulunmuşlardır. Ancak, çok sık rastlanmasa da belli bir olgunluğa erişen düşüncelerini ifade etme şekilleri ve cesaretleriyle dönemin kadınlarına göre bazı ayrıcalıklar elde etmişlerdir. Gösterdikleri çabalar sonucunda elde ettikleri özgürlükleri, diğer kadınlara göre daha serbest yaşam koşullarına erişmelerine imkân sağlamıştır.

19. yüzyılda, eğlence sektöründe bulunan kadınların, kendi aralarında oluşturdukları hiyerarşik bir sistem bulunmaktadır. Üst düzey konumlarda bulunan bu kadınlardan yetkili beş cariyeye, bir şiir kulübü kurmuştur. “Şiir okumaktan keyif alanlar, Güney başkenti Yongŕsan'daki Samhocong Köşkü'nde toplandılar. O andan itibaren onlara "Samhocong Şidan" veya ‘Samhocong Şiir Kulübü’ olarak isim verilmiştir.”⁴⁹ Bu kulüpteki hemen herkes baba tarafından soylu ancak anne tarafından halktan sayılan cariyelerden doğan soyluların kızlarıdır. Bu yüzden de asiller arasında yapılan meşru evliliklerde nitelikli aday konumunda yer alamamışlardır. Hem soylu sınıfına hem de alt tabakaya dahil olan bu kadınlar, büyük zorluklarla karşılaşmışlardır. Kendilerini ait hissettikleri bir sınıf olmaması sebebiyle çektikleri sıkıntıları yalnızca kendi gibi olan kimselerle paylaşmayı tercih etmişlerdir. Oluşturdukları bu şiir kulübünde hem kendi yazdıkları şiirleri okumuş hem de çektikleri sıkıntılar üzerine sohbet ortamı oluşturmuşlardır. Bu şiir toplantıları sayesinde, sınıf ve cinsiyet ayrımcılığı hakkındaki eleştirel görüşlerinin yanı sıra, hayal kırıklıklarını, hüznlerini ve aşklarını da birbirleriyle paylaşabilmişlerdir.

“HVANGŔ Cin İ(황진이)⁵⁰, Çongım(천금)⁵¹ ve Giseng Meçang(기생 매창)⁵² gibi şairler şiirlerini, saçmalık ve kargaşalarla dolu olduğunu düşündükleri bu dünyada

⁴⁹ Bae Yong Lee (2008), ss.61

⁵⁰ 16. Yüzyılın en ünlü gisenglerinden biridir. Yaşamı düşük sosyal statüsü ve kadın olması nedeniyle birçok sıkıntıyla karşı karşıya kalmıştır. Aynı zamanda aşk hayatında da derin üzüntüleri olmuştur.

⁵¹ Geçmişe bakıldığında hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Yalnızca Coson dönemindeki gisenglerden biriydi. 19. Yüzyılın ilk yarısından sonra faaliyete geçerek gacib(가집) denilen seçili şiir koleksiyonları oluşturmuştur. Eserleri döneminin kısa şiirleri olarak bilinen şicolardan oluşur.

⁵² Coson'un Sonco döneminde yaşamış olan Giseng Meçang iyi bir gomungo(Kore geleneksel müzik aleti) ustası ve yetenekli bir şairdir. Gerçek ismi İ Hyang Gım(이향금)'dır. Aynı zamanda Çon Hyang(천향) ve Gye Song(계성) isimlerini de kullanmıştır. Meçang bugünkü Kuzey Kore'de yer alan

eğlenmek için yazıyorlardı.”⁵³ Ancak bu yazdıkları onların düşündüklerinden daha çok ses getirmiş ve ilgi görmüş, daha geniş bir alana yayılmıştır. Şiirleri de kendileriyle birlikte büyük bir üne kavuşmuştur. “Özellikle HVANĞ Cin İ, edebi yeteneği ile zamanının edebiyat dünyasındaki seçkin insanlarıyla rekabet eder duruma gelmişti. Ünlü şiirinde gizlediği yumuşak tutumu ile kraliyet ailesinden biri olan BYOG Gye Su(벽계수)⁵⁴ ile alay etti:

Yeşil dağların kıyısından akan mavi nehir,

Övünmez kimseye hızlı akışıyla.

Bilir, engin denize doğru sürüklendiğinde,

Geri dönülmenin zor olacağını.

Tüm dağlara yansıyan o ay ışığında,

Bir an olsun o sırtını yaslanmaya ne dersin?”⁵⁵

HVANĞ Cin İ'nin hayatı çok farklı sahnelerle tanıklık edilmesi açısından oldukça önemlidir. İster güzelliği ister erkeklerle yarışan edebi yeteneği, onun statüsünün önüne geçememiştir. Hatta rivayetlere göre öldükten sonra naaşı bir tabut içine konulmadan, yırtıcı kuşlar tarafından parçalanması için açığa bırakılmıştır. Bunun sebebi de onun yolundan gitmeyi seçen kadınların, sonunda nasıl bir durumla karşılaşacağını kanıtlamaktır.

Coson döneminde kadın yazarlar arasında sadece ailesinin zengin olması sebebiyle soylu sınıfına dahil olan kadınlar yoktur. Aynı zamanda alt tabakadan olan gayri meşru kızlar, cariyeler ve eğlencelik olan kadınlar da bulunmaktadır. Sosyal statülerindeki büyük farklılıklara rağmen, üst tabakadan olan kadın yazarlar da ataerkil bir toplumda doğmuş olmanın benzer hayal kırıklıklarını ve hüznlerini yaşamıştır.

4.2. Osmanlı Döneminde Kadın Yazarların Hayatına Genel Bakış

Osmanlı Hanımları İslami çevrede yetişen kimselerdir. Edep ve ahlaki yönden bu doğrultuda eğitim almışlardır. Her ne kadar eğitilmiş olsalar da erkek egemenliğinin

Buan(부안) ilinin ünlü gisengiydi. Hatta Gesong(개성)'un Hvang Cin İ'si varsa, Buan'ın da Meçang'ı var denilerek kıyaslanırdı.

⁵³ Bae Yong Lee (2008), ss.62

⁵⁴ 1508'de doğan Byog Gye Su, Coson dönemi kraliyet ailesine mensup bir asildir. Kral Secong(세종)'un oğlu Yong He Gun(영해군) ile Giran(길안) ilçesinin yönetiminde bulunun beş önemli kişiden biridir.

⁵⁵ Bae Yong Lee (2008), ss.62

baskın olduğu toplumda doğmalarından dolayı bu kurallara uymak zorundadırlar. Örnek verilecek olursa Osmanlı kadın şairlerinden Fıtnat Hanım buna en uygun kişidir. Edebi açıdan yetenekleriyle tanınan Fıtnat Hanım eşiyle büyük problemler yaşamıştır. Güzel olmasından sebep eşinin kıskançlığı sebebiyle yaşamı oldukça zorlaşmıştır. Şiir ve edebiyatla ilgilenmesini yasaklayan kocası daha ileri giderek kirpilerinin uzun ve güzel olmasını bahane ederek kesmeye zorlamıştır. İlk kadın şairlerden olan Zeynep Hatun da eşiyle problemlidir. Kadınların, sorun boyutuna gelmiş kıskançlıklar sebebiyle edebi çevrede yer almalarına izin verilmemiş ve edebi hayatları yarıda kalmıştır. Mihri Hatun bunların yaşanmasını istemediği ve edebi yaşamına devam etmek istemesi sebebiyle hiç evlenmemiştir. Kendisi gibi şair olan babası da ona bu yönde bir zorlamada bulunmamıştır. Mihri Hatun'un bir diğer özelliği de aşk temasını şiirlerinde açıkça kullanmaktan çekinmemesidir. Kadınların edebiyattan uzak tutulması yasağına uymaması ve toplumsal statüsünün sınırlarını aştığı gerekçesiyle tepki toplamışlığı da vardır. Osmanlı hanımlarının önde gelen isimlerinden biri siyasi kişiliği ile tanınan Hürrem Sultan'dır. Hürrem Sultan günümüzde Ukrayna olarak bilinen Rutenya'dan gelmiştir. Özellikle yazdığı şiiri ya da divanı yoktur. Onun edebi kişiliği daha çok dönemin padişahı olan Kanuni'ye yazdığı mektuplardan anlaşılmaktadır. Şiirlerinde birkaç dize örnek verilecek olursa;

“Vay ne müşkil dert olmuş padişahın firkatı

Yaktı yandırdı beni nar-ı hicrin mihneti

Kimseyi kılmaz nazar devleti sultanım benim

Bir daha görmek nasip ola mı Alem de seni”⁵⁶

Ele alınan kadınlar, eğitim seviyesi yüksek, saray eşrafından kimselerdir. Coson döneminde de kadın edebiyatçıların statüsü bu şekildedir. İleri gelen ailelerin kızlarını evlendirirken eğitim seviyesini yüksek göstermek bir gelenektir. Kadının eğitim hayatı da ya ailesinin ya da kocasının izin verdiği kadardır. Kendi hayatları üzerinde söz hakkına sahip olamayan bu kadınlar izin verilen imkanlar çerçevesinde duygularını bu yolla dile getirmişlerdir. Edebiyat onların pişmanlıklarını, öfkelerini ve yakarışlarını duyurabildikleri kısıtlı bir mecradır. Ancak bu durum Tanzimat'la birlikte önemli gelişmeler göstermiş, kadın edebiyatçılarında sayısında da artış olmuştur. “Tanzimat Döneminde eseri kitap olarak yayınlanmış ilk kadın yazarımız Zafer Hanımdır.³⁹³ Aşk-ı Vatan (İstanbul, 1284/1877) adlı eseri Tanzimat Döneminde

⁵⁶ Eren Sarı, Osmanlı Kadın Şairleri, Net Medya Yayıncılık, Antalya 2016, ss.11

yayınlanmış ilk Türkçe kadın romanıdır.”⁵⁷ Bununla birlikte Aşk-ı Vatan’da evlilik sitemine eleştiri getiren Zafer Hanım da dönemin tanınan yazarları arasındadır. Ancak edebiyatta ilk kadın edebiyatçı olarak akla ilk gelen isim Fatma Aliye Hanım’dır. “Fatma Aliye Hanım yazılarıyla kadınlarının sesi, lideri olmuştur. Onun dergi ve gazetelerde çıkan makalelerinin hemen tümü kadınlarla ilgilidir.⁴¹⁰ Hayatını kendi emeği ve mesleği ile kazanan hür Türk Kadınlarını tasvir eden ilk romancıdır. Bütün eserlerinde İslâmi bir görüş hâkimdir.”⁵⁸ Aynı zamanda felsefeci kimliğiyle de tanınan Fatma Aliye, ailesi tarafından desteklenen ilk modern kadın figürü da karşımıza çıkar. Fatma Aliye ortaya koyduğu eserle topluma ve kadınlara yön vermek istemiş ve bunda da başarılı olmuştur. Eserlerinin konusu kadının toplumdaki yeri, eğitimi, evlilikteki konumu ve İslam kültürünün kadını şekillendirme biçimi olmuştur. “Fatma Âliye Hanım eserlerinde birçok Tanzimat Dönemi kadın edebiyatçıları gibi kendi adını kullanmamıştır. Önceleri “Bir Kadın”, daha sonrada Meram adlı eseri yayınlanınca “Mütercim-i Meram” imzasını kullanmıştır.”⁵⁹

Tanzimat Fermanı ile başlayan kadının toplumda yer edinme süreci, sonrasında sırasıyla, I. ve II. Meşrutiyet ile devam etmiş, işgal yılları ve Kurtuluş savaşındaki varlığını göstermesiyle hızla yükselmiş, cumhuriyetin ilanı ile da bireysel haklarına tamamen kavuşmasıyla tamamlanmıştır.

⁵⁷ Figen Aydıngör, Tanzimat Döneminde (1839-1876) Kadın Yaşamındaki Modernleşme (Yüksek Lisans Tezi)”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, Eskişehir, ss.

⁵⁸ Figen Aydıngör (2006), ss. 84

⁵⁹ Figen Aydıngör (2006), ss. 85

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SAVAŞ VE KADIN

5.1. Savaş ve Kore Kadını

Kore, tarihi boyunca stratejik konumundan dolayı birçok ülkenin istilasına ve tacizlerine maruz kalmış bir ülke konumundadır. Bunların arasından Japonya ve King Hanedanlığı ile yapılan savaşlar, Coson döneminde Kore halkının ve kadınlarının büyük acılar çekmesine neden olmuştur. Özellikle kadınlar, yaşamlarını sürdürmek ve bedenlerini korumak adına büyük mücadele vermek zorunda kalmışlardır. Savaş döneminde bu durumu her sınıftan kadın yaşamıştır. Statüsü fark etmeksizin, yüksek rütbeli soylu sınıftan olan kadınlardan, kölelere kadar hepsi büyük felaketlerle karşılaşmıştır. “Kore’de ‘Yeniden Düzenlenen Üç Değişim Yönetimi’ (동국신속삼강행실도-Donggugşin Samganğ Henğşildo)⁶⁰’ne göre, “yedi yıllık Japon işgalinin ardından toplam 67 erkek evlat, 11 sadık ve 356 sadık kadın can vermiştir.”⁶¹ Kadınlar, bedenlerini tecavüzden korumak adına hem Japon askerlerine karşı hem de King hanedanlığının erkeklerine karşı korumaya çalışırken yaşamlarını yitirmiştir. Aynı zamanda kayda geçmeyen daha birçok kadın olduğu da bilinmektedir. Savaş döneminde kadınlar, hayatta kalmalarına karşılık büyük bedeller ödemiştir. Bunlar arasından en acı olanı, canları karşılığında direnmek ya da işgalcilerin ahlaksız arzularına boyun eğmek durumunda kalmalarıdır. Coğrafi koşullara göre ölümleri de şekillenen bu kadınlardan bazıları kendilerini korumak için kayalıklardan kendini aşağı bırakarak intihar etmiştir. Bazıları da ellerindeki imkanlarla, sopa ya da taşlarla kendilerini savunmaya çalışmışlardır.

⁶⁰ 17. yüzyılda tüm anlatıların devlet tarafından yayınlandığı kitap tarzı baskılardır. Burada kanunlaştırılan kurallar ve yaşanan olaylar kopyalar halinde basılıp dağıtılırdı.

⁶¹ Bae Yong Lee, Woman in Korean History ss.113

“Koreli kadınlar, Japon askerleri tarafından “Comfort women” olarak kullanıldı. Japon askerlerinin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için sivil halktan, silah zoruyla kaçırılan ve savaş sırasında Japon askerlerine hizmet etmek zorunda bırakılan genç kızlar ve kadınlardı. Birçok kadın sağlıksız koşullar ve damar hastalıkları nedeniyle hastalandı, hasta kadınlar ya askerler tarafından öldürüldü ya da askerler ölüme terk edildi.”⁶²

Bu durum karşımıza milli mücadele döneminde bu tarz sıkıntılarla karşılaşan Türk kadınının sıkıntıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk kadını da İngiliz, Yunan ve Fransız askerlerinin taciz ve tecavüzlerine maruz kalmış, hamileyken karınlarının içinden çocukları alınarak öldürülmüştür. Bu kadınlardan sadece birkaçı saldırganları öldürürken, diğerleri yine vahşice katledilmiştir. Her iki toplumun kadınından büyük çoğunluğu yine ailesini kurtarmak için kendilerini feda etmiştir. “HA Sosa(하소사) olarak bilinen bir kadın, Japonların annesine ve kız kardeşine saldırımlarından korkarak, onları korumak için kendini feda etti. Böylece Japonları onlardan uzaklaştırmaya çalışıyordu. Düşmanın onu yeterince takip etmesini sağladıktan sonra, bebeğini de sırtında taşıyan kadın oradaki nehre atladı ve bebeğiyle birlikte boğuldu. Ancak Japon birlikleri, Kore ordusuyla savaşmak için bölgeden ayrıldıklarında 100'den fazla kadının bir Japon kampından kaçabildiği anlatılmaktadır. (LEE; 2008 113)” Japon işgali sırasında Japon askerler, her bölgeden yüzlerce Koreli kadını gözaltına alarak tutuklamış ve işgal ettikleri bölgeleri terk ederken onları da beraberinde götürmüşlerdir. Dış görünüşü iyi olan, güzelliği dikkat çeken ve sağlık bakımından iyi olan kadınlar Japonya'ya, diğerleri de satılmak üzere çeşitli ülkelere gönderilmişlerdir. Tarih evine asla geri dönemeyen kadınların hikayeleriyle doludur.

“... Japonya ile olan savaşın travmatik sonuçları hala canlı dururken, halk Mançu işgalcileri ile başka bir kâbusa sürüklendi. Bu sefer de Pyeong-an(평안)⁶³ ve Ham-gyong(함경)⁶⁴ kuzey eyaletlerinde birçok kadın büyük acılar çekti. Cason

⁶² Hatice Köroğlu Türközü, Women's Status in Korean Society, Knowledge & Politics in Gender & Women's Statuses, METU GWS Conference 2015, ODTÜ, ss.542

⁶³ Pyong-an, Kore'nin Joseon Hanedanlığı dönemindeki sekiz ilinden birisidir. İl, ülkenin kuzeybatısında yer almaktaydı ve merkezi Pyong-yanğ(평양) dı.

⁶⁴ Hamgyong, Kore'nin Joseon Hanedanı dönemindeki sekiz ilinden biri idi. İl, ülkenin kuzeydoğusunda yer almaktaydı ve merkezi Hamhıng(함흥) dı.

Hanedanlığının yıllıklarında, Kral İn Co(인조)⁶⁵’ya yalvaran ve feryat eden 10.000’den fazla kadın olduğunu bilinmektedir. Ancak tüm yalvarışlara rağmen Kral İnco savaşmak yerine teslim olmuş, sonrasında Namhan Dağı(남한산) Kalesi’nden aşağılayıcı bir törenle tahliye düşmanları tarafından tahliye edilmiştir.⁶⁶ Mançu imparatoruna teslim olan kral ve beraberindekiler saraya geri gönderilmiştir.”⁶⁷ Geçişe kapattıkları yolda ağlayan kadınlar, kendilerini terk etmekte olan krallarına tüm güçleriyle karşı koymaya çalışmış ancak başarılı olamamışlardır. Tüm bu kadınların yalnız başkentte yakalandığı göz önüne alındığında, ülke genelinde kaç kadının esir alındığı kolayca düşünülebilir. Coson hükümeti, King ile barış yaptıktan sonra, savaş esirlerinin ülkesine geri gönderilmesi konusu, Kore toplumunda büyük tartışmalara yol açmıştır. İlk olarak, King Hanedanlığı büyük büyük bir fidye talep etmiştir. Anlaşmalar sonucunda geri dönen kadınlar ailelerinin soğuk tavırlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Kadın bedeninin namus kavramıyla şekillendirilmesi, kadınların bu dönemden sonra birçok zorluk yaşamasına sebep olmuştur. Çünkü savaş döneminde rehin alınan ya da kaçırıldıktan sonra evine dönen kadınlar toplum tarafından namusunu kaybetmiş, ahlaki değerleri olmayan kadınlar statüsündedir. Bu olaylar sebebiyle Coson döneminde evine geri dönen kadınların kocaları kendilerini kabul etmeyerek kendilerine boşanma davası açmışlardır. Oluşan karmaşa devletin ve toplumun düzenini etkilemiş, sonrasında bu sebeple devlet geri dönen kadınların ülkeleri adına savaştıklarını, onlara bu gözle bakılmaması gerektiğini ön gören yasalar getirmiştir. Kocaları tarafından açılan boşanma davaları kadınlar adına devlet tarafından reddedilmiştir. “Ancak, hükümetin bu kararı karı kocalar arasındaki kopmuş bağları düzeltmeye yardımcı olmadı. Sonunda, "memleketine dönen kadın" anlamına gelen 환향녀-Hoan Hyang Nyo kelimesi, sonrasında anlamı, ahlaki değeri olmayan (eşini aldatarak zina yapan) kadın olan 화냥녀-Hoa Nyang Yon'a dönüştü.”⁶⁸

⁶⁵ İnco, Coson Krallığı’nın 16. kralıdır. Saltanatı 1649’dan 1659 yılına kadar sürmüştür. İnco’nun hükümdarlığı sırasında Coson’un 1636’da King Hanedanı’na teslim olmasıyla sonuçlanan birinci ve ikinci Mançu istilaları yaşanmıştır.

⁶⁶ Günümüzde bu hadiseyi anlatan Samcondo(삼전도) anıtı bulunmaktadır. Seul’de bulunan bu anıt, Kore’nin İkinci Mançu işgalinden sonra 1636’da Coson’nun Mançu King Hanedanlığına gönderilmesini işaret eden bir anıttır.

⁶⁷ Bae Yong Lee (2008), ss.114

⁶⁸ Bae Yong Lee (2008), ss.114-115

Savaş döneminde gisengler ve cariyeler çeşitli planlar yaparak, zevkine düşkün olan komutanları kandırmış, sonrasında kadınlar tarafından öldürülerek başsız kalan askerlerin bocalamasına sebebiyet vererek savaşın seyrini değiştirdikleri bile olmuştur. Bu seyre katkıda bulunan kadınlardan biri de GYE Vol Hyang(계월향)'tır. "GYE Vol Hyang, Pyongyang'dan bir gisengdi. General Konişi Yukinaga'nın komutan yardımcısı tarafından kaçırılmıştı. GYE Vol Hyang, Konişi adlı komutanı öldürmek için sevgilisi ve aynı zamanda ünlü General KİM In So(김은서) ile gizlice bir plan yaptı. Planı uygularken kurtulmak için savaştığı sırada aldığı derin yaralar nedeniyle öldü. Ancak Japon kuvvetleri, cesur komutanlarının Pyong-yang merkezindeki bir sokakta, başı gövdesinden ayrılmış bir ceset olarak bulundukları zaman tümünün cesareti kırıldı. Savaş sona erdiğinde, hükümet sırasıyla Cincu ve Pyong-yang'da Non Ge ve GYE Vol Hyang'ın adına anıt tapınaklar inşa ettirdi."⁶⁹

Döneminde erkekler tarafından aşağılanan bu kadınlar, yeri geldiğinde kendi ülkelerine annelik etmekten çekinmeyerek, canlarını hiçe saymışlardır. Yeri geldiğinde bedenlerini feda etmiş, mallarını düşünmeden heba etmişlerdir. Kore kadını gibi tıpkı Türk kadını da Kurtuluş Savaşı sırasında çocuğunun canından daha çok kıymet verdiği askeri teçhizatı cepheye yetiştirmek için ellerinden geleni yaparak, evlat babasız kalır ama vatansız kalmaz diyerek kocalarını yüreklendirmişlerdir. Kore kadını da bunun aynısı fedakarlıkları savaş döneminde göstermiştir. Sadece bu ünlü kadınlar değil, diğer birçok isimsiz kadın da ülkelerini kurtarmak için savaşta hayatlarını feda ederken tereddüt dahi etmemişlerdir. Onların bazıları isimleri olan birçoğu da isimsiz kahramanlardır.

5.2. Savaş ve Türk Kadını

Günümüzde savaş ortamında bulunmamış toplum neredeyse yok denecek kadar azdır. Ancak yaşanan güzelliklerden ziyade birlikte yaşanan acılar, bir toplumdaki insanları birbirine daha çok kenetlemektedir. Bir ulusun bağımsızlık isteği yaşadığı tüm zorlukları yenmesi için yeterli bir duygudur. Uzun yıllar dünyada varlığını sürdüren Türkler ve Koreliler için de bu geçerlidir. İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar köklü bir tarihe sahip olan bu iki ulus, toplumsal açıdan birçok zorluk çekmiş, aynı

⁶⁹ Bae Yong Lee (2008), ss.115

zamanda büyük acılar yaşamıştır. Kuruluşlarına bakıldığında Türk ve Kore devletleri bağımsızlıkları uğruna büyük mücadeleler vermiştir. Göktürk ve Gocason döneminden, Türkiye Cumhuriyeti ve Kore Cumhuriyeti'ne evrilme süreci her iki toplumun insanların birlik ve beraberliğiyle sağlanmıştır. Bu noktada ele alınacak konu tüm bu savaşlar sırasında kadınların savaştaki rolüdür. Daha önceki konuda değinildi üzere Kore kadınının kahramanlıklarından sonra Türk kadınının savaştaki tutumu ve değerine bakılmıştır. Türk kadını eski dönemlerden itibaren savaşçılığıyla tanınan kadındır. Erkek gibi ata binmiş, ok atmış, kılıç kullanmıştır. Ancak yakın çağa yaklaştıkça toplumu kılıçla korumaktan ziyade daha çok kaleminin kuvvetini, kadınlığındaki güçlü ve savaşçı ruhunu ortaya koymuştur. Her sınıftan kadının katıldığı bu mücadelede gerek tüfeği alıp dağa çıkmış düşmanla savaşmış, gerektiğinde de milli mücadeleye katkısı büyük, cesaretlendirici yazılarıyla katkılarını sunmuştur. Kadın var olduğu toplumu en iyi tanıyan canlıdır. Çünkü toplumu yöneten her kimse bir anneden can bulmuştur. Millî mücadele döneminde de bu nabzı yoklamayı bilen yine kadınlar olmuştur. Türk kadınının kahramanlıkları birçok hikâyeye, romana ilham kaynağı olmuştur. “Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri içerisinde Türk Kadınlarının uğramış olduğu zulüm ve işkenceleri anlatan hikâyeler geniş yer tutar. Bu kadınlar kimi zaman güçlü yönleriyle öne çıkarlar. Kendilerini ve ailelerini korumak için mücadele verirler. Bunun yanı sıra savaşta tecavüze uğramış, perişan olmuş, aklını yitirmiş kadınlar da vardır. Sonuçta güçlü de olsalar çaresiz de olsalar hepsi düşmanın vahşi saldırılarına maruz kalmış Türk kadınlardır. Halide Edip’in *Efe’nin Hikâyesi*, *Zeynebim Zeynebim*, *Emine’nin Şehadeti*, *Fadime Nine ile Kerem Dede*, *Aziz’in Karısı* ve *Vurma Fatma* hikâyelerinde Yunanlıların yaptığı zulümler ayrıntılarıyla işlenir.”⁷⁰ Halide Edip milli mücadele döneminde yetişen hem öncü kadın aktivist hem de Türk edebiyatında önemli, yeni dönem kadın yazarlardan biridir. Romanlarında sıklıkla kadın kahramanlardan, onların yaşadıkları sıkıntılardan, toplumsal ve sosyal yönden alaşağı edilmesinden, küçük görülmesine karşın ne kadar büyük işler başardığından bahsetmiştir. “Millî Mücadele, Türk milletin topyekûn kazandığı bir zaferdir. Millet, her şeyi ile tek vücut olmuş ve büyük fedakârlıklarla bu zaferi kazanmıştır. Bu zaferin ve milletimizi bu zafere götüren

⁷⁰ Hatice Uysal, Halide Edip ve Yakup Kadri’nin Hikâyelerinin Karşılaştırılması, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, ss.16

olayların yansımaları da roman ve hikâyelerdeki yerini almıştır. Roman ve hikâyeler, adeta bu mücadelenin, kazanılan zaferin, yaşananların tanığı durumundadırlar.”⁷¹

Kore’nin Japon istilas1 sırasında kadınların yaşadığı güçlükleri Türk kadını da milli mücadele döneminde birebir yaşamıştır. Kore kadınlarının Japon askerlerini yanlış yönlendirmesi, yeri geldiğinde evindeki malzemelerle karşı duruşuyla, Türk kadınının eline geçirdiğı orak ve tırpanlarla ölüme gideceğini bile bile verdiği mücadele aynıdır. Kadın varlığı, benliğı, anneliğı, aile düşüncesi, savaşçı ruhuyla her zaman ve her alanda topluma yön vermeye devam etmiştir.

⁷¹ Fatih Sakallı, Halide Edip Adıvar’ın Hikâyelerinde Milli Mücadele’yi Yaşayan Kadınlar, Akademik Bakış Dergisi, C:5 S:10 (2012), ss.136

ALTINCI BÖLÜM

6. KORE ve TÜRK KADIN DERGİLERİ

Kore dergilerinin içeriği Kore Ulusal Kültür Ansiklopedisi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.⁷²

6.1. Kore Dergilerinin İçerikleri

1908'in Mayıs ayında Kore'de ilk olarak yayınlanan Yoca Cinam(여자지남)-Kadın Üzerine dergisi ilk yayın yapan kadın dergisidir. Derginin içeriğinde, kadın eğitiminin gerekliliği, bu gerekliliğin nedenleri, kadın-erkek arasında olması gereken eşitlik, kadının özgürlüğü, eğitimde izlenmesi gereken yollar gibi konular mevcuttur. Bu başlangıçtan sonra ardı ardına birçok kadın dergisi basılmaya başlamıştır. Dergilerin içeriği genel olarak kadın eğitimi üzerinedir. Toplumun ilerleyişini kadınların eğitimiyle olacağına inanan dönemin aydınları bu yolda ilerleyişi gazete ve dergilerle hızlandırmak istemiştir. Kadınları aydınlatmak ve uyandırmak için dergilerde haber, makale, akademik yazılar ve edebi bilgilere yer verilmiştir. Yayın içeriğinde tam olarak güncel olayları barındırmasa da güncel bilimsel olaylar dahil edilmiştir. Dergilerde klasik Çincenin yanı sıra Kore alfabesi olan hangıl da kullanılmıştır. Hatta bazı dergilerin tüm içeriği hangıl ile hazırlanmıştır. Kadın Üzerine dergisinden sonra Kadın Şiir Sanatı(여자시론-Yocaşiron), Yeni Kadın(신여자 Şin Yoca), Yeni Aile(신가정-Şin Gacong), Aile Dergisi(가정잡지-Gacong Cabci) gibi birbiri ardına, ilk olma özelliği taşıyan bu dergiler, kadın eğitime büyük katkısı bulunan geçiş döneminin ürünleridir.

⁷² 한국민족문화대백과사전, 경기도 성남시 분당구 하오개로 323 한국학중앙연구원, <http://encykorea.aks.ac.kr/>, (ET: 01.12.1991)

Okuyucu kitlesini ev hanımlarından seçmiş olmaları, saf Korece ile hazırlanması, dünya kadınlarının haklarından ziyade Coson kadınlarına odaklanması ve onları aydınlatma çabaları açısından dergilerin değerinin oldukça büyük olduğunu kabul görmüştür. Bu yüzden dergilerde erkek entelektüellerin bakış açısıyla, kadınların rolünü anlatan birçok makale olması, o zamanki erkek aydınların kadınlar hakkındaki söylemlerinin içeriğini ve doğasını incelemek için önemli kaynak olarak kabul edilmektedir.

İçerikleri bakımından kadın dergisi olma özelliğini taşıyan bu dergiler özellikle 1922 yılının Haziranından sonra basılmaya başlanmıştır. İlk olarak Medeniyetin Başlangıcı(개벽사-Ge Byog Sa) adı altında yayımlanan Eş/Hanım(부인-Bu İn) dergisi bunların ilkidir. 1923 yılının Eylülünden itibaren Yeni Kadın dergisi olarak yeniden yayımlanmış ve aralıksız aydın kadınların karakterlerinin güçlenmesinde önemli rol oynamıştır. Bunun dışında 부녀지광-Bunyo Cigoang, Kadın Dünyası(부녀세계-Bunyo Sege), Kadın Dostluğu/Kadın Dayanışması(여성지우-Yosong Ciu), Aile Görüşü(가정공론-Gacong Gongnon), Kadın Görüşü(부인공론-Buin Gongnon) gibi bir çok dergi yayımlanmıştır. Ancak çoğu kısa ömürlü olmuş, kapatılmış ya da içerik bakımından çok zayıf kalmışlardır.

Durum böyleyken 1933 yılının Ekim ayında (신동아사-Şindong Asa)'da Yeni Aile, Nisan 1936'da Coson Günlük Gazetesi(조선일보 Coson İlbo)'nde Kadın(여성-Yosong)'ı yayımlamaya başlamışlardır. O dönemden itibaren kadın dergileri de halkla ilgili yazılan yazılar, içerik ve sayı olarak gurur duyulacak konuma ulaşmıştır. 15 Ağustos bağımsızlığından sonra, Aralık 1945 yılında ilk sayısı yayımlanan Kadın Kültürü(여성문화-Yosong Munhaoa)'nü başlangıç kabul ederek Kadın Görüşü(여성공론-Yosong Gongnon), (신여원-Şin Yo Von), Kadın Eğilimi(부인경향-Buin Gyonghyang) gibi sınırları aşan dergiler topluma kazandırılmıştır.

6.2. Türk Dergilerinin İçerikleri

Kadın dergileri 19. Yüzyıldan itibaren II. Meşrutiyetin ilanıyla popülerliği artan basın yayını haline gelmiştir. Getirilen yeniliklerin, isteklerin, ayaklanmaların ve batıdaki gelişmelerin haberleri, bu yayın yoluyla halka aktarılmıştır. Kore'nin geçiş

sürecinde de etkisi görünen dergiler, toplumsal, sosyal ve siyasal alanlardaki değişimlerin habercisidir. Kadın edebiyatındaki yeri de oldukça büyüktür. Toplumdaki yeni ve modern kadın yaratma sürecinde batıdaki değişimler benimsenmiştir. Her iki toplumda kadınına tanınan haklar neredeyse aynıdır. Açılan okulların kız okulları olması, eğitimde yeni derslerin konulması, yalnızca ev işlerine değil, bilimsel açıdan da bilgiye ulaşım izni, öğretmen okullarıyla toplumda iş istihdamının sağlanması, yurtdışı eğitimlerine erkekler gibi kadınların da gönderilmesi, tek eşliliğin yasalaştırılması, dul olmanın artık ayıplanmaması gibi birçok benzer nokta sıralanabilir. Farklılara göz atıldığında, kadının ikinci evliliğinin Türk toplumunda yasak olmaması Kore’de ise bu durumun yasayla kaldırılması, seçme seçilme haklarının, toplumun savaş bunalımından dolayı Kore’ye daha geç sirayet etmesi gibi konulardır. Hemen hepsinin benzer olduğu reformların tek farkı topluma yansıyış tarihleridir. II. Meşrutiyet ve cumhuriyet dönemi dergilerinin içeriği de Kore dönemi kadın dergileri ile benzerdir. Başlıca amaç eğitilmiş bir anne ve bilgili bir ev hanımı figürü yaratmaktır. İlk dergilerin içeriği yine dikiş nakış, yemek, örgü gibi konularken gelişim gösterdikçe kadın hakları, siyasal konumları ve erkeklerle eşit toplumda yaşama isteğidir.

19. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti’ni saran reformlar ve özgürlük düşüncesi toplumun yapı taşı olan kadına da etki etmiştir. Reformların getirisi olan dergiler kadınların haklarını takip ettiği bir mecra haline gelmiştir. II. Meşrutiyetin ilanı ve cumhuriyete kadar olan dönemde 40’a yakın kadın dergisi çıkarılmıştır. Çıkarılan ilk kadın dergisi Terakki-i Muhadderat’tır. Sonrasında bu dergiyi Ayine ve İnsaniyet dergileri takip etmiştir. Ancak II. Meşrutiyet zamanında Mürüvvet adlı dergi II. Abdülhamit’in desteğini alan devlet destekli ilk dergidir. Ayrıca dergide ilk kez kadın yazarlara rastlanmaktadır. Sonrasında kadın hareketleri öncülüğünü üstlenecek olan Fatma Aliye Hanım’ın ismi de ilk olarak burada görünmektedir. Osmanlı dönemi kadın edebiyatçıları gibi bu dergilerde görev alan kadınlar da siyasetçi ailelere mensup, ileri gelenlerin entelektüel kızlarından oluşmaktadır. II. Meşrutiyetten, cumhuriyet dönemine kadar olan süreçte çıkan bazı dergiler şu şekildedir; Musavver, Kadın, Kadınlar Dünyası, Hanımlara Mahsus Gazete ve Türk Kadını’dır. Hanımlara Mahsus Gazete’si yayın hayatına en uzun devam eden yayındır. Kadınlar Dünyası da yayın hayatına devam eden uzun süreli yayınlardan biridir. Sonrasında Halide Edip’in kuracağı kadınlar cemiyetinin de basın yayın organlığını üstlenecektir. “Kadınlar Dünyası’nda da kadın meseleleri, kadın hakları ve feminizm konuları ele alınır. Örneğin Pakize

Sadri'nin "Feminizm", Aliye Cevat'ın "Kızlar hürdür ve serbesttir", Ayşe Nevin'in "Şarkta feminizm, Odette Feldmann'ın "Feministten feministe fark var", Mükerrerrem Belkıs'ın "İnsaniyetin ikinci kanadı: feminizm-sosyalizm", Nimet Cemil'in "Yine feminizm, daima feminizm" gibi yazıları dikkat çekicidir.”⁷³ Feminizmin bu denli tartışıldığı bu dönemde yine de kadınlar erkeklerden daha aşağıda görülmeye devam etmiş, acizlikleri yönünde yazılar da çıkarılmıştır. Ancak daha önceki dönemlere kıyasla, bu tür yazılara cevabını kadınların verebilmesi önemli bir meseledir. Kadın olgusunu işleyen dergiler Türk toplumunda II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemi olarak ikiye ayrılır. Meşrutiyet dönemi dergilerdeki kadın yazarlar, kadınların kişiliğinden ziyade bilinçli anne ve bilinçli ev kadını üzerinde durmuşlardır. Tam anlamıyla kadının cinsiyetini, sosyolojik konumunu ve psikolojini inceleyen dergiler cumhuriyetin ikinci dönemi ve 1950’li yıllara rastlar. “İkinci Meşrutiyet yıllarında sadece bir sayı çıkan Genç Kadın (1918) dergisinde Hatice Refik "İçtimaiyat: Yeni kadın" ve Aliye Esat "Şarkın kızları" başlıklı yazılarıyla kadın hareketlerini ve etkilerini sayfalarına taşırlar.”⁷⁴

Cumhuriyet dönemi kadın dergilerinde kadın hakları ve feminizm vurgusu yapılır. Üstü kapalı söylemler bir kenarı bırakılarak açıkça sorular sorulmaya başlanmıştır. O zamana kadar yalnızca ev içinde var olan kadın, anne ve eş kimliklerini bir kenara bırakarak, Batı rüzgarının ve cumhuriyetin kendileri üzerindeki etkilerini açıkça göstermişlerdir. Kadınlar bu dönemden sonra toplumsal ve sosyal alanda kendilerine ait statüler kazanmak için haklarını arayarak bu yönde girişimlerde bulunmuşlardır. Kadınlar yıllardır erkekler tarafından bastırılan seslerini önce erkeklere ait dergilerde daha sonra ise kendilerinin çıkardığı dergilerdeki yazılarıyla duyurmuşlardır. İlk dönem erkek dergilerindeki faaliyetlerini mektuplaşma tarzıyla ortaya koyan kadın sonrasında düşüncelerini ve duygularını açıkça ifade edebilmek adına bizzat kendileri dergi çıkarma yoluna gitmişlerdir. “Tanzimat Dönemi’nde 1869 yılında Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniye’nin yayın organı olan haftalık Terakki gazetesinin eki olarak basılan Muhadderat ilk kadın dergisi olarak kabul edilir. Muhadderat’ın anlamı “Kapalı, örtülü, namuslu Müslüman Kadın”dır. Derginin içeriğinde dönemi ve kadının durumunu eleştiren birçoğu başlıksız kadın mektuplarına

⁷³ Elmas Şahin, Geçmişten Günümüze Kadın Süreli Yayınlarına Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi (TİDSAD), S:16 (2018), ss.95

⁷⁴ Elmas Şahin (2018), ss.97

yer verilmekle beraber, Batı dünyasındaki kadın hareketlerinden ve kadınların okutulması gerektiğinden de bahsedilmiştir.”⁷⁵

Dergideki yazılarda cariye sistemini, başka bir deyişle birden çok evliliği de eleştirmişlerdir. Toplumdaki eşitlikten önce ev içi eşitliliğe dikkat çekmişler, değişimin öncelikle buradan başlaması gerektiğini savunmuşlardır. Burada vurgulanmak istenen, kadın dergilerinin başlangıcının Tanzimat’ın ilanına kadar dayandığıdır. Ancak eğitimle, toplumsal gelişimin aynı oranda ilerleyememesinden dolayı yayın hayatları da kısa olmuştur.

⁷⁵ Duygu Koç, Osmanlı Kadın Dergilerine Kısa Bir Bakış, Kaos GL Dergi, S:142, 2015, ss.24

YEDİNCİ BÖLÜM

7. KORE ve TÜRK TOPLUMUNDA YENİ KADIN FORMU

19. yüzyılın sonlarına doğru Çoson Hanedanlığı, Doğudan Çin ve Japonya baskısı, Batıdan da İngiltere ve Amerika'nın baskısı altında kalmıştır. Durumu kontrol altına alabilmek adına Coson hükümeti bu ülkelerle hem ticari hem de kültürel alanda ticari anlaşmalar imzalamıştır. Devlet dini olan Konfüçyanizm etkisinin yok olması, Yeni Çağın başlangıcına zemin hazırlamıştır. “Japon sömürge sisteminden kurtulduktan sonra, Kore'nin Kuzey ve Güney olarak ikiye ayrılan siyasi manzarası, kadının temellerinin faaliyetleri için uygun değildi. Ancak, Kore Cumhuriyeti anayasasında kadın erkek eşitliği belirtilerek; kadınların diplomasi, ekonomi ve eğitim konusunda eşit olmasını sağlamak, kadınların statüsünü yükseltmede önemli rol oynadı. 1948'de Demokratik Kore Devleti'ni kurarak, kadınlara diplomasi, hukuk, eğitim ve iş hayatı konularında eşit haklar vermeye başladılar. Bu hak, mücadeleyle değil devlet tarafından verildi. 1948'den sonra kadın eğitime önem verildi. Kamu egemenliğini korumak ve barışçıl bir devlete sahip olmak için kadınların eğitimi gerekiyordu. Böylece kadınların örnek olması ve teşvik tedbiri olarak politikaya katılmaları sağlandı.”⁷⁶

Edebiyat alanında da ‘Yeni Roman, Modern Roman ve Modern Şiirin’ ortaya çıkışı, erkek ve kadın yazarlar açısından yeni olanaklar yaratmıştır. Kişiler arasındaki ayrıcalıklar kaldırılmış, kadın-erkek eşitliği arasındaki uçurum tartışılır konuma gelmiştir. Yazılan eserlerde artık profesyonel anlamda yazma çabasına girilmiştir. Ancak bu dönemde en çok tartışılan konu, eğitime ağırlık verilen ve bilgili bir birey olarak yetiştirilen ‘Yeni Kadın’ formudur.

⁷⁶ Hatice Köroğlu Türközü, Women's Status in Korean Society, Knowledge & Politics in Gender & Women's Statues, METU GWS Conference 2015, ODTÜ, ss.543

Kurtuluş Savaşı ve I. Dünya Savaşı sırasında yazdıklarıyla topluma ve askerlere moral kaynağı olan Türk kadınının yeni formuna ulaşması da bu dönemde ortaya konan çalışmalarla mümkün olmuştur. Savaş sürecinde ülkeye verdiği destekle, erkeklerden geri kalmayan Türk kadınının konumu erkek aydınlar tarafından da gündeme taşınmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, Batıdan alınan yeniliklerin uygulanması, romanlarda kadın figürünün ele alınması yetişen yeni dönem edebiyatçıları aracılığıyla olmuştur. Kadın erkek arasındaki farklılıklar en aza indirgenerek anlatılmıştır. Böylece tıpkı Kore’de görüldüğü gibi Türk toplumunda da Yeni Modern Kadın algısı toplumda yer edinmiştir.

Kore’de “Yeni Kadının ortaya çıkışı, kadınların modernleşmeyle birlikte eşit gelişimini dikkate alan erkek reformcuların çalışmasıyla mümkün oldu. 19. yüzyılın son yıllarında, milliyetçi reformcular, Kore'nin dünyanın uygar uluslarından biri olarak sayılmasının ve daha da önemlisi ulusal egemenlik hakkının kazanılması durumunda, kadının statüsünün yükseltilmesinin kesinlikle gerekli olduğunu savunuyorlardı.”⁷⁷ Kore'nin modern bir ulus olduğunu Batılı güçlere kanıtlamak isteyen reformcular, Konfüçyüsçü ataerkilliği reddederek kadınların haklarını savunmuşlardır. Ahlaksızlıkla birlikte anılan bu ‘yeni kadın algısını düzeltmek adına büyük çaba vermişlerdir. Yeni Kadın formunda yetişen Kore kadınları genellikle kız öğrenci, öğretmen ya da yazar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun temelinde Hristiyan misyonerlerin destekleriyle, kraliyet himayesi kurulmuş olan kız öğrenci okullarından mezun olan kişilerden oluşmasıdır. Bu kadınlar aldıkları bilgilerle toplumda yeni kadınların yetişmesine yardımcı olmuşlardır. Kadınların eğitime dahil edilmesi, kamusal alanda ve sosyal alanda görevler alabilmelerine imkân sağlamıştır. Yeni Roman'ın başlangıcı Kore'deki ilk profesyonel kadın yazarlardan olan NA Hye Sog(나혜석), KİM Myonğ Sun (김명순) ve KİM Von Cu (김원주)'nun yetişmesiyle eş zamanlıdır. Bu üç kadın seçkin ailelerin kızlarıdır ve Kore'de açılan ilk kadın okullarından mezun kimselerdir. NA Hye Sok ve KİM Von Cu yurtdışı eğitimi için Japonya'ya giden ilk kadınlar arasında yer alır. Bu yazarların yeteneklerini ilk olarak keşfedenler, edebi kuruluşlar, deneme yazarları ve sanatçılar olmuştur. Türk edebiyatında benzer özellikler gösteren kadınlar öncelikle dergilerde yazılar yayınlamaya, haklarının neler olduğunu toplumdaki kadınlara aktarmaya çalışmıştır. Fatma Aliye bu yönde yetişmiş ilk feminist

⁷⁷ Helen Koh (2002), ss.37

yazarlardandır. Ardından onu takip eden Halide Edip, yazıları romanlarıyla birlikte, toplumun kadınlara yol göstermesi amacıyla Kadınlar Cemiyetini kurmuştur. Bu cemiyet, kadınların hem ihtiyaçlarını karşılamış hem de eğitim görmek isteyen ama durumu olmayan kadınlara eğitim almaları noktasında destek çıkmıştır.

Kore’de kadınlara tanınan öncelikler, kadınların edebi alanda yer edinmeleri noktasında büyük önem taşır. Ancak kadınları yalnızca eş ve iyi anne yönleriyle kabul eden toplum, sonrasında özgür aşk ve tek eşli evlilik kurallarına aykırı davranan kadınlara karşı sansür uygulamışlardır. Daha öncesinde bu alanda yer edinmesine yardımcı olan erkek meslektaşları, daha sonrasında kadınların Batı kültürünü çok yanlış anladıklarını savunmuş, modernlik adı altında ahlaksız davranışlar sergilediklerini dile getirmişlerdir. Bu kadınların trajik yaşamları, oluşan Yeni Kadın kavramı ile uyumsuzluğunu, toplumsal hoşgörü sınırlarını da ortaya çıkarmaktadır. “Kadınların kendi kaderini tayin haklarının, 20'nci yüzyılın ilk yarısında reforme olmuş erkek entelektüellerin, yazarların ve sanatçıların arasında bile, ailenin büyük çıkarlarına ve ulusa dayandığı inancı hüküm sürdü.”⁷⁸

⁷⁸ Helen Koh (2002), ss.38

SONUÇ

Bu çalışmada modern edebiyata gidilen yolda iki ülkenin toplumsal sıkıntılarından ve kadın edebiyatçıların bu sıkıntılardan nasıl etkilendikleri incelenmiştir. Kore ve Türkiye’de kadın edebiyatçıların doğum sancılarına etki eden faktörler tüm dünya kadınlarının genel olarak çektiği sıkıntılarla eş benzerdir. Karşılaşılan sıkıntıların sebebinin ortak noktasında erkek egemen toplum, dini faktörler ve cinsiyet yönünden eşitsizlikler bulunmaktadır. Bu sorunların dünya üzerinde arkaik toplumlardan itibaren süre geldiği, Kore ve Türk toplumunun yakın geçmişine kadar devam ettiği gözlemlenmiştir. Yüzlerce yıl süregelen eşitsizlik, Fransız İhtilali ve sanayileşme ile değişikliğe uğrayarak kadınlara kendilerini kanıtlayabilecekleri bir kapı açmıştır.

Türkiye ve Kore geçmiş dönemlerde Osmanlı ve Cason İmparatorluğu olarak bilinen, stratejik konumu oldukça önemli olan iki ülkedir. Bu stratejik konum sebebi ile çevresindeki ülkeler tarafından sürekli taciz edilmiş, sırf bu yüzden birçok savaşın içine girmiştir. Bu sebeplerden dolayı da yalnızca kadın konumu değil, ülke konumu ve yaşadığı zorluklar sebebiyle de kaderlerinin ortak olma özelliği bulunmaktadır.

İki ülke kültürünün oluşumuna etki eden faktörlere bakıldığında, stratejik konum, kabul edilen din ve toplum kuralları, ataerkil bir yapıda gelişen düzen sebebiyle kültürlerinin de benzer olduğu gözlemlenmektedir. Kore’de Konfüçyanist etki ile oluşan toplumsal yapı kadınlara kapıları kapatırken, Türkiye’de de bu duruma etki eden faktör İslamiyet olmuştur. Din kuralları gereği kadının, erkekten bir adım geride olma zorunluluğu, namusun kadın bedeni üzerinden sorgulanması, korunmaya muhtaçlığının vurgulanması toplumsal olarak da kadınları her zaman bir adım geride kalmaya mecbur bırakmıştır. Ancak iki toplumun benzer olduğu kadar farklılar içeren yönleri de bulunmaktadır. Örneğin; Kore’de Konfüçyanist sisteme göre kadınların ikinci kez evlilik yapması yasakken, İslamiyet’in evliliği helal kılması sebebiyle Osmanlı’da bu durum anlayışla karşılanmıştır. Buradan da din faktörünün toplumlar üzerinde ne denli büyük etkiler yarattığı gözlemlenebilir.

Tarihsel olarak birçok savaş geçirmiş olan bu iki ülke mücadele ile yoğrulmuş bir halka sahiptir. Bu yüzden de kadınlarının mücadelecisi olması şaşılabilecek bir durum değildir. Savaş döneminde erkekler kadar savaşmış olan bu kadınlar zamanı geldiğinde de kendi erkeklerine karşı da aynı mücadeleye girmiştir. Yapılan araştırmada erkek egemen toplumun kurallarına baş kaldıran kadınların ortak noktalarına inilmiştir. Gerek dini kısıtlamalar gerek evlilik hayatları gerekse eğitim tarzlarının benzerlikleri aşamasıyla sıralanmıştır. Coson ve Kore Cumhuriyeti dönemleriyle, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinin Batı'nın etkisiyle gelişim göstermesi aynı sıralamayla olmuştur. Gabo Reformuyla Kore toplumunda gördüğümüz yeniliklerin benzerleri, Tanzimat ve II. Meşrutiyetle birlikte Türk toplumunda da karşımıza çıkmaktadır. Ordu yenilikleri, sanat anlayışı, ticari ilişkiler ve eğitimde getirilen yenilikler iki ülkenin değişim sürecinde aynı yoldan gittiğini göstermektedir.

Kadın haklarının tartışıldığı dönemde ilk olarak kadının eğitimi ele alınmış, ardında da buna yönelik okullar açılmıştır. Kore'de İ Hoa Kız Akademisi kurulurken bu Türkiye'de karşımıza Darülmüallimat olarak çıkar. Hatta bu iki okul kadın öğretmen yetiştirmek üzere kurulmasıyla da benzerlik yönünden büyük önem taşır. Açılan okullardan yetişen kadınlar, sonrasında kendi ülkesindeki kadınlar için çalışmış, bu yönde topluluklar ve cemiyetler kurmuş, dergiler yayınlamış, kadın hareketlerine destek olmuşlardır. Yetiştirilen bu kadınlar, Kore'de 'Yeni Kadın' olarak anılırken Türkiye'de ise 'Modern Kadın' olarak adlandırılmıştır.

Yurtiçi eğitiminden sonra beşerî ilimlerde de yetiştirilmek üzere kadınlar yurtdışı eğitimine gönderilmiştir. Ülkesine dönen kadınlar farklı alanlarda etkileşim göstermesine rağmen ağırlık olarak edebiyata yönelmişlerdir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi yeni kadın formunu tanıtmaktır. Toplumda görmek istedikleri kadın figürünü kitaplardaki kahramanlarla aktarmaya çalışmışlardır. Halide Edip 'Vurun Kahpeye' adlı romanında hem toplumdaki gericiyle hem de ülkesindeki düşmanlarla savaşan bir kadın imajı yaratırken, KİM Myong Sun'un 'Uyanış' adlı öyküsünde de kadınların ortak acısını, kaçışlarını ve buna etki eden faktörün yine bir erkek olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Getirilen reformların öncesinde de kadınların edebi hayatları ve çalışmaları yine benzerdir. Hatta eğitimdeki eşitsizliğe vurgu yapılarak, ele alınması gereken konunun ilk olarak kadın eğitimi olduğu savunulmuştur. Gündeme getirilen kadın eğitimi konusundan sonra buna yönelik okullar kurulmuştur. Okulların yalnızca

kadınların becerisine yönelik eğitimden ziyade, bilimsel içerikli olması, yabancı dil öğretiminin yapılması da her iki toplumun eğitiminde benzerliler gösterir.

Coğrafik olarak birbirinden bu kadar uzakta bulunan iki ülkenin, bir o kadar birbirine benzer kültürel ve tarihsel geçmişinin olması şaşırtıcı olsa da unutulmamalıdır ki çağ toplumlarında ve Kore Savaşı döneminde yan yana savaşan bu iki toplumu birbirine bağlayan birçok etken vardır. İki ülkeyi birbirine bağlayan etkenler ve benzerlikler bu çalışmada tarihi, sosyal, kültürel ve edebi açıdan ele alınarak aktarılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

ATASÜ, E. (2001), Kadınlığım Yazarlığım Yurdum, Ankara: Bilgi Yayınevi

BERKTAY, F. (2003), Tarihin Cinsiyeti, İstanbul: Metin Yayınları

CUNBUR, M. (2011), Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri, Ankara: Türk Kadınları Kültür Derneği Yayınları

DEMİRDİREK, A. (1993), Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikayesi, Ankara: İmge Yayınları

HÉRİTIER, F., PERROT, M., AGACINSKI, S. & BACHARAN, N. (2013), Kadınların En Güzel Tarihi, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

KÖROĞLU, TÜRKÖZÜ H. (2017), Modern Kore Edebiyatı Eser İncelemeleri, İstanbul: Likya Yayınları

KÖROĞLU, TÜRKÖZÜ H. (2017), Modern Kore Edebiyatı Tarihi, İstanbul: Likya Yayınları

LEE, B. Y. (2008), Woman in Korean History, Seoul: Ewha Womans University Press

LEE, H. S. (2005), The Poetic World of Classic Korean Women Writers, Seoul: Ewha Womans University Press

LEE, P. H. (2003), A History of Korean Literature, United Kingdom: Cambridge University Press

OH, E. K. (2005), Feminist Eleştiri: XX. Yüzyıl Türk ve Kore Romanında Kadın, Ankara: Kemal Yayınları

ŞAŞMAN KAYLI, D. (2015), Kadın Bedeni ve Özgürleşme, İzmir: İlya İzmir Yayınevi

Kore Tarih Öğretmenleri Birliği (2014), Uluslararası Okurlar İçin Kore Tarihi, Ankara: Kore Cumhuriyeti Büyük Elçiliği

이혜순, 정하영 (2003), 한국고전여성문학의세계, 서울: 이화여자대학교 출판부

심진경 (2015), 여성과 문학의 탄생, 서울: 자음과모음-에브리북

Makale ve Tezler

AKATLI, F. (1994), “1980 Sonrası Edebiyatımızda Kadın”, İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi, 2, 29-40

AKIN ZORBA, H. (2018), “Muhadderât ve Etfâle Mahsus Bir Osmanlı Dergisi: Âyîne”, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi folklor/edebiyat dergisi, 24(95), 155-170

ALICI, Lütfi (2009), “XVI. Asır Divan Şairlerinden Mihrî Hâtûn ve Redd-i Matla Gazelleri”, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 2, 1-18

ALİSBAH TUSKAN, A. (2012), “Toplumsal Cinsiyet-Toplumda Kadına Bıçılan Roller ve Çözümleri”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 25(99), 445-449

BAYRAM, P. (2014), “Tanzimat Dönemi Romanlarında Kadın”, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 2(5)

BAYRAM, S. (2013), “Türk Romanında Değişen Kadın İmgesi (1980-2000) (Doktora Tezi)”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne

ÇETİNKAYA, Ü. (2000), "Divan Edebiyatında Kadına Genel Bakış". Turkish Studies, Summer 3(4), 283-328

DULUM, S. (2006), Osmanlı Devleti’nde Kadının Statüsü, Eğitimi ve Çalışma Hayatı (1839-1918) (Yüksek Lisans Tezi), Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir

AYDINGÖR, F. (2006), “Tanzimat Döneminde (1839-1876) Kadın Yaşamındaki Modernleşme (Yüksek Lisans Tezi)”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir

GÜNAYDIN, A. U. (2012), “Cumhuriyet Öncesi Kadın Yazarların Romanlarında Toplumsal Cinsiyet ve Kimlik Sorunsalı (1877-1923) (Doktora Tezi)”, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

HAN, H. S. (2004), Women’s Life during the Chosŏn Dynasty, International Journal of Korean History, 6, 113-162

KARABULUT, M. (2013), “Tanzimat Dönemi Türk Romanında Kadın Üzerine Tematik Bir İnceleme”, Erdem Dergisi, 64, 49-69

KIM, S. H. (2012). “Confucianism and Women in the Chosön Dynasty.” Otherwise Online Journal of Philosophy (2008), Emory University, 1-9

KOÇ, D. (2015), “Osmanlı Kadın Dergilerine Kısa Bir Bakış”, Kaos GL Dergi, 142, 24-25

KOH, H. (2002), “Woman and Korean Literature”, in Getting to Know Korea: Resource Book for K-12 Educators, The Korean Society, 35-41

KÖROĞLU TÜRKÖZÜ, H. (2009), “19. Yüzyılda Kore’de Batılılaşma Hareketi ve Kadının Statüsü”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27, 183-197

KÖROĞLU TÜRKÖZÜ, H. (2002), “Kore Edebiyatına Genel Bir Bakış”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 203-213

KURNAZ, Ş. (1989), “Osmanlı Kadın Dernekleri (1908–1918)”, Millî Eğitim Dergisi, 86, 68–75

ÖNERTOY, O. (2010), “Halide Edip'in Yeni Turan'ı ve Ziya Gökalp”, Ankara Üniversitesi Yayınları Türkoloji Dergisi, 2(1), 251-258

SAKALLI, F. (2012), “Halide Edip Adivar’ın Hikâyelerinde Millî Mücadele’yi Yaşayan Kadınlar”, Akademik Bakış Dergisi, 5(10), 137-14

ŞENGÜL, M. B. (2016), Kadın Edebiyatı: Bir Varoluş Mücadelesi, Bitlis Eren Üniversitesi, International Journal of Social Science, 44, 203-211

Ansiklopedi

AKÜN Ö. F. (1996), “Fıtnat Hanım”, TDV İslâm Ansiklopedisi, (C:13, ss.39-46), İstanbul

ERÜNSAL İsmail E. (2005), “Mihri Hatun”, TDV İslâm Ansiklopedisi, (C:30, ss.37-38) İstanbul

Tebliğ

SÜNGÜ Z. (2016), “Şiirin Sultanları: Osmanlıda Kadın-Şâir Olmak” 1st International Conference on Studies in Turkology (ICOSTURK’2016), 14-16 October, Barcelona-SPAIN, 261-272

Hatice Köroğlu Türközü, Women’s Status in Korean Society, Knowledge & Politics in Gender & Women’s Statues, METU GWS Conference 2015, ODTÜ, 537-544

İnternet

Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Belgi Dergisi, <http://www.pau.edu.tr/atam/tr/sayfa/belgi-dergisi>, (ET: 01.01.2019)

Eğitim-Bir-Sen, Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi (Ed. Şükrü KOLUKISA), <https://www.ebs.org.tr/yayinlarimiz/2/egitime-bakis>, (ET: 26.04.2019)

SARI Eren, Osmanlı Kadın Şairleri, Net Medya Yayıncılık, Nokta E-Book International Publishing, https://play.google.com/store/books/details/Eren_Sari_Osmanli_Kadin_Sairleri?id=6TTADAAAQBAJ, (ET:28.07.2016),

<https://play.google.com/books/reader?id=0LsjDwAAQBAJ>, (ET: 10.03.2015)

한국민족문화대백과사전, 경기도 성남시 분당구 하오개로 323 한국학중앙연구원, <http://encykorea.aks.ac.kr/>, (ET: 01.12.1991)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Burcu ÖNAL

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 18 Kasım 1991, İstanbul

Medeni Durumu: Bekâr

Tel: +90 5382920133

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	EÜ Kore Dili ve Edebiyatı	2011
Lise	Habire Yahşi Anadolu Lisesi, İstanbul	2005

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2013-2013	İstanbul-Gyeongju Dünya Kültür Expo 2013	Tercüman

YABANCI DİL

İngilizce, Korece